Załącznik do uchwały
nr XVI/156/2008
Rady Powiatu Inowrocławskiego
z dnia 27 marca 2008 r.

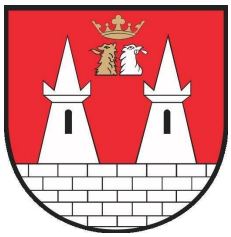

Miasto
Inowrocław

Gmina Kruszwica

Gmina
Gniewkowo

Gmina Janikowo

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego na lata 2008-2015

Gmina Pakość

Gmina Złotniki
Kujawskie

Gmina Dąbrowa Biskupia

Gmina Rojewo

Gmina Inowrocław

Inowrocław, w marcu 2008 r.

Spis treści

Wstęp 3

Tryb prac i metodologia 5

Nawiązanie do wspólnotowych dokumentów strategicznych 8

Rozdział I Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego 22

Rozdział II Sytuacja społeczno-gospodarcza na obszarze powiatu inowrocławskiego 24

2.1. Charakterystyka ogólna 24

2.2. Infrastruktura techniczna 25

2.3. Kultura, turystyka i rekreacja 33

2.4. Sfera społeczna 49

2.5. Edukacja 58

2.6. Opieka zdrowotna 60

2.7. Gospodarka 61

2.8. Rolnictwo 65

2.9. Zagospodarowanie przestrzenne 68

Rozdział III Diagnoza problemów i potrzeb na obszarze objętym Planem Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego 84

Rozdział IV System wdrażania, monitorowania i oceny 95

Spis tabel 96

Materiały źródłowe 97

Załączniki do Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego na lata 2008-2015:

Załącznik nr 1 – Powiat Inowrocławski

Załącznik nr 2 – Miasto Inowrocław

Załącznik nr 3 – Gmina Kruszwica

Załącznik nr 4 – Gmina Gniewkowo

Załącznik nr 5 – Gmina Pakość

Załącznik nr 6 – Gmina Janikowo

Załącznik nr 7 – Gmina Rojewo

Załącznik nr 8 – Gmina Dąbrowa Biskupia

Załącznik nr 9 – Gmina Złotniki Kujawskie

Załącznik nr 10 – Gmina Inowrocław

Załącznik nr 11 – Inne organizacje

Wstęp

Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2007-2013, to szansa dla samorządów, aby skorzystać z europejskiej polityki strukturalnej. W ramach Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia przeznaczono dla Polski ponad 85 mld euro. Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 przewiduje środki strukturalne w wysokości ponad 951 mln euro. Szczególną rolę w nowym okresie programowania odegrają środki Europejskiego Funduszu Społecznego w wysokości 11,5 mld euro, co stanowi 2,5 razy więcej aniżeli w poprzednim okresie budżetowym Unii Europejskiej.

Aby móc skorzystać ze wspomnianych środków, niezbędne jest posiadanie dokumentu planistycznego określającego strategiczne kierunki rozwoju powiatu, które będą zgodne z nowymi programami operacyjnymi, w tym z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2007 – 2013. Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem towarzyszącym dla projektów współfinansowanych ze środków strukturalnych Unii Europejskiej, a przygotowywanych przez Powiat Inowrocławski, samorządy gminne, organizacje pozarządowe i inne podmioty.

W czerwcu 2004r. Rada Powiatu Inowrocławskiego podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia „Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego". Stanowił on podstawę ubiegania się o środki dostępne w ramach europejskiej polityki strukturalnej w latach 2004-2006. Od czasu uchwalenia tego dokumentu wystąpiło wiele czynników oraz zjawisk mających zasadniczy wpływ na zmianę uwarunkowań rozwojowych powiatu i poszczególnych samorządów gminnych. Do najważniejszych z nich należą:

- zmiana poziomu rozwoju powiatu i gmin, będąca konsekwencją przystąpienia Polski do Unii Europejskiej
- nowy okres programowania Unii Europejskiej na lata 2007 – 2013
- wykorzystanie środków unijnych w okresie programowania 2004 – 2006
- uchwalenie nowej strategii i programu rozwoju województwa
- nowa ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z 6 grudnia 2006 r. i jej nowelizacja z 18 sierpnia 2007r.

Niniejsze przesłanki stały się podstawą do podjęcia przez Zarząd Powiatu Inowrocławskiego w sierpniu 2007r. uchwały o rozpoczęciu procesu aktualizacji dotychczasowego planu. Jego celem jest stworzenie dokumentu opracowanego w oparciu o szerokie konsultacje społeczne i zapewniającego zrównoważony rozwój oraz spójność społeczno-gospodarczą i przestrzenną powiatu.

Po wnikliwej analizie dokumentów planistycznych szczebla wspólnotowego, Zarząd Powiatu Inowrocławskiego podjął decyzję o opracowaniu nowego planu, który zawiera przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w perspektywie najbliższych siedmiu lat.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego na lata 2008-2015 to nowy dokument, którego założenia są skorelowane z podstawowymi dokumentami planistycznymi szczebla krajowego i regionalnego takimi jak:

- Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015
- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia dla Polski na lata 2007-2013
- Strategiczne Wytyczne Wspólnoty dla okresu 2007-2013
- Odnowiona Strategia Lizbońska
- Regionalny Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 (przyjęty 10 października 2007r.)
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego na lata 2008-2015 został opracowany w oparciu o koncepcję zintegrowanego dokumentu, współtworzonego przez Powiat Inowrocławski oraz gminy położone na jego obszarze.

Wspomniany plan stanowi podstawowy mechanizm realizacji Strategii Rozwoju Powiatu Inowrocławskiego na lata 2007-2015, strategii poszczególnych samorządów gminnych, uczestniczących w tworzeniu niniejszego dokumentu.

Niniejszy dokument spełnia wymogi Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 (RPO), stanowiąc tym samym podstawę ubiegania się o środki europejskie, w tym środki strukturalne. Szeroki udział społeczny w jego tworzeniu sprawia, iż stanowi on płaszczyznę współpracy wszystkich środowisk społecznych zainteresowanych rozwojem powiatu inowrocławskiego.

Tryb prac i metodologia

Zarząd Powiatu Inowrocławskiego, na posiedzeniu 22 sierpnia 2007 r. podjął uchwałę nr 170/2007 w sprawie przystąpienia do opracowania aktualizacji Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego. Na mocy niniejszej uchwały powołano Zespół do spraw Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego. Za organizację i przebieg prac nad nim odpowiedzialnym było Biuro Rozwoju i Inicjatyw Europejskich Starostwa Powiatowego w Inowrocławiu.

Pierwszym etapem tworzenia niniejszego opracowania było zaproszenie samorządów gminnych do udziału w tworzeniu Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego na lata 2008-215. Wszystkie samorządy opowiedziały się za koncepcją stworzenia na poziomie powiatu zintegrowanego dokumentu, który ma przyczynić się do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Powołano Zespół ds. Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego z Wicestarostą Inowrocławskim, Sławomirem Szeligą na czele. W jego składzie znaleźli się przedstawiciele samorządów gminnych z terenu powiatu inowrocławskiego oraz reprezentanci Starostwa Powiatowego w Inowrocławiu:

1. Sławomir Szeliga – Wicestarosta Inowrocławski, Koordynator Zespołu ds. Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego
2. Joanna Kuchta – Kierownik Biura Rozwoju i Inicjatyw Europejskich Starostwa Powiatowego w Inowrocławiu, Pełnomocnik Starosty ds. Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego
3. Agnieszka Dąbrowska – Podinspektor w Biurze Rozwoju i Inicjatyw Europejskich Starostwa Powiatowego w Inowrocławiu
4. Aleksandra Dolińska-Hopcia – Naczelnik Wydziału Inwestycji, Rozwoju Gospodarczego i Funduszy Europejskich w Urzędzie Miasta w Inowrocławiu
5. Katarzyna Komorowska – Inspektor w Wydziale Inwestycji, Rozwoju Gospodarczego i Funduszy Europejskich w Urzędzie Miasta w Inowrocławiu
6. Barbara Hutek – Referent w Wydziale Inwestycji, Rozwoju Gospodarczego i Funduszy Europejskich w Urzędzie Miasta w Inowrocławiu
7. Joanna Roszak – Inspektor ds. Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej w Urzędzie Gminy w Dąbrowie Biskupiej
8. Ewa Czyżewska – Skarbnik Gminy Złotniki Kujawskie
9. Agnieszka Wojdak – Sekretarz Gminy Złotniki Kujawskie
10. Joanna Niewiadomska – Inspektor ds. Funduszy UE i Promocji Gminy w Urzędzie Gminy w Złotnikach Kujawskich
11. Jan Wasilewski – Kierownik Referatu Planowania, Rozwoju, Inwestycji i Nieruchomości w Urzędzie Miejskim w Kruszwicy
12. Teresa Kwiatkowska – Zastępca Wójta Gminy Inowrocław
13. Tadeusz Kacprzak – Sekretarz Gminy Inowrocław
14. Jacek Duma – Zastępca Burmistrza Janikowa

15. Zbigniew Pyzik – Inspektor ds. Inwestycji w Urzędzie Miejskim w Janikowie
16. Paweł Drzażdżewski – Zastępca Burmistrza Gniewkowa
17. Joanna Kowalska – Podinspektor ds. Funduszy Unii Europejskiej i Promocji Gminy w Urzędzie Miejskim w Gniewkowie
18. Maciej Wojtysiak – Zastępca Burmistrza Pakości
19. Agnieszka Chełminiak – Podinspektor ds. Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska w Urzędzie Miejskim w Pakości
20. Błażej Mielcarek – Wójt Gminy Rojewo.

W październiku 2007r. odbyło się spotkanie inaugurujące prace nad aktualizacją Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego, podczas którego wyznaczono horyzont czasowy nowego dokumentu, obejmujący lata 2008-2015 oraz przyjęto metodologię prac nad planem. Wspólnie wypracowano założenia części diagnostycznej i zadaniowej.

Ważnym elementem prac nad planem, było uspołecznienie procesu tworzenia nowego dokumentu. W ramach przyjętego harmonogramu działań, zaplanowano różnorodne formy konsultacji społecznych.

Formą konsultacji społecznych, był zorganizowany dyżur telefoniczny Wicestarosty Inowrocławskiego w redakcji „Gazety Pomorskiej", podczas którego mieszkańcy mieli możliwość wskazać kierunki rozwoju powiatu na lata 2007-2015, z udziałem środków europejskich. Uruchomiono także na stronie internetowej powiatu, podstronę poświęconą Planowi Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego.

Inną formą konsultacji społecznych były ankiety - karty zadań obejmujące propozycje przedsięwzięć do Planu, które skierowano do instytucji i organizacji działających na terenie powiatu. Kartę zadań, wraz z instrukcją wypełnienia, umieszczono także na stronie internetowej powiatu.

Odpowiedzialność za poszczególne zadania, udział partnerów, terminy realizacji oraz identyfikacja źródeł finansowania leży w gestii samorządów, organizacji pozarządowych oraz instytucji, które zgłosiły swoje propozycje.

W oparciu o wskazane instrumenty, Zespół ds. Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego wypracował nowy Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego, z horyzontem czasowym do 2015 roku, uwzględniający nowe uwarunkowania, głównie perspektywę finansową Unii Europejskiej na lata 2007-2013.

Plan składa się z trzech części. Część pierwsza – diagnostyczna, zawiera analizę sytuacji społeczno – gospodarczej powiatu, wraz z identyfikacją obszarów problemowych i potrzeb w poszczególnych gminach. Przy jej opracowaniu wykorzystano dane statystyczne i materiały dostępne w chwili tworzenia przedmiotowego dokumentu.

Druga część opracowania – zadaniowa, zawiera wykaz propozycji projektów planowanych do realizacji w latach 2008-2015. Dokument nie ogranicza się tylko do zadań realizowanych bezpośrednio przez Powiat Inowrocławski. Plan proponuje zadania, które stanowią wyzwania dla społeczności lokalnej i wszystkich instytucji, działających na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego. W tej części dokumentu, znajduje się również plan finansowy dla projektów zaproponowanych przez poszczególne samorządy i zainteresowane instytucje. Wszystkie zadania ujęte w niniejszym dokumencie, są zgodne z dokumentami strategicznymi i planistycznymi poszczególnych samorządów.

Natomiast ostatnia część dokumentu, prezentuje system wdrażania, sposoby monitorowania i oceny Planu Rozwoju Lokalnego.

W opracowywaniu Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego wykorzystano materiały pochodzące z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, Starostwa Powiatowego w Inowrocławiu, dane Powiatowego Urzędu Pracy w Inowrocławiu, materiały samorządów gminnych powiatu inowrocławskiego: Urzędu Miasta w Inowrocławiu, Urzędu Miejskiego w Pakości, Urzędu Miejskiego w Kruszwicy, Urzędu Miejskiego w Gniewkowie, Urzędu Miejskiego w Janikowie, Urzędu Gminy w Inowrocławiu, Urzędu Gminy w Złotnikach Kujawskich, Urzędu Gminy w Dąbrowie Biskupiej, Urzędu Gminy w Rojewie.

W przedmiotowym dokumencie skorzystano także z opracowań Zarządu Dróg Powiatowych w Inowrocławiu oraz Muzeum im. Jana Kasprowicza w Inowrocławiu.

W konstruowaniu Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego na lata 2008-2015 wykorzystano dane zawarte w Strategii Rozwoju Powiatu Inowrocławskiego na lata 2007-2015, w strategiach rozwoju gmin powiatu inowrocławskiego oraz w wieloletnich planach inwestycyjnych gmin powiatu inowrocławskiego.

Nawiązanie do wspólnotowych dokumentów strategicznych

Okres programowania budżetu Unii Europejskiej na lata 2007-2013 nakłada na potencjalnych beneficjentów wspólnotowej pomocy, obowiązek wykazania komplementarności zgłoszonego projektu z innymi przedsięwzięciami oraz strategicznego charakteru projektu, poprzez realizację celów zawartych w strategicznych dokumentach szczebla wspólnotowego, regionalnego i lokalnego.

Niniejszy dokument, uwzględnia założenia Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, w szczególności Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 oraz sektorowych programów operacyjnych: Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 oraz odnowionej Strategii Lizbońskiej.

Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego na lata 2008-2015 został poszerzony o zadania z zakresu rozwoju zasobów ludzkich, współfinansowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Dla zintensyfikowania działań w tym zakresie na terenie powiatu, Starosta Inowrocławski podjął inicjatywę, wspólnie z Regionalnym Ośrodkiem Europejskiego Fundusz Społecznego we Włocławku, zawiązania lokalnego partnerstwa na rzecz rozwoju zasobów ludzkich. 20 listopada 2007 r. dwadzieścia pięć instytucji: samorządów, ich jednostek organizacyjnych, organizacji pozarządowych podpisało deklarację współpracy na rzecz efektywnego realizowania wspólnych działań ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w następujących obszarach: bezrobocie, pomoc społeczna i ochrona zdrowia, współpraca wielosektorowa, kultura i edukacja, w tym edukacja nieformalna.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia

Narodowa Strategia Spójności (NSS) (nazwa urzędowa: Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) to dokument strategiczny, określający priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy unijnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności, w ramach budżetu Wspólnoty na lata 2007–2013.

Celem strategicznym Narodowej Strategii Spójności, jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej, opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągany będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych. Celami horyzontalnymi Narodowej Strategii Spójności są:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
- podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego, o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,

- wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Obok działań o charakterze prawnym, fiskalnym i instytucjonalnym, cele NSS będą realizowane za pomocą programów (tzw. programów operacyjnych), zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, programów regionalnych (tzw. regionalnych programów operacyjnych), zarządzanych przez zarządy poszczególnych województw i projektów współfinansowanych ze strony instrumentów strukturalnych, tj.:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Fundusz Spójności
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki – Europejski Fundusz Społeczny
- 16 programów regionalnych – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.

Łączna suma środków zaangażowanych w realizację Narodowej Strategii Spójności wyniesie około 85,6 mld euro. Z tytułu realizacji Narodowej Strategii Spójności, średniorocznie (do roku 2015) będzie wydatkowane około 9,5 mld euro, co odpowiada około 5% produktu krajowego brutto. Z tej sumy:

- 67,3 mld euro, będzie pochodziło z budżetu UE,
- 11,9 mld euro, z krajowych środków publicznych (w tym ok. 5,93 mld euro z budżetu państwa),
- ok. 6,4 mld euro, zostanie zaangażowanych ze strony podmiotów prywatnych.

Wydatki w ramach polityki spójności będą koordynowane z wydatkami przeznaczonymi na instrumenty strukturalne Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybackiej, a także programami europejskimi w sferze wzmacniania konkurencyjności.

Łączna suma środków włączona w realizację działań rozwojowych, których głównym elementem będzie NSS, wyniesie łącznie ponad 107,9 mld euro, w tym 85,4 mld środków UE.

Szczegółowy podział funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w Polsce, w układzie poszczególnych programów operacyjnych kształtuje się w następujący sposób:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – 41,5% całości środków (27,9 mld euro),
- 16 programów regionalnych – 24,7% całości środków (16,6 mld euro),
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki – 14,4% całości środków (9,7 mld euro),
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka – 12,3% całości środków (8,3 mld euro),
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej – 3,4% całości środków (2,3 mld euro),
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna – 0,7% całości środków (0,5 mld euro),
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej – 1% całości środków (0,7 mld euro).

Pozostałe środki finansowe w ramach funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności zostaną przeznaczone na utworzenie krajowej rezerwy wykonania (2% wartości alokacji, czyli 1,3 mld euro).

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko został zatwierdzony przez Komisję Europejską dnia 7 grudnia 2007 r. Jest to największy w historii Unii Europejskiej program. Wielkość środków unijnych zaangażowanych w realizację programu wynosi prawie 28 miliardów euro, co stanowi ok. 42 proc. całości środków polityki spójności w Polsce.
Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 wyniesie 37,6 mld euro, z czego wkład unijny wynosić będzie 27,9 mld euro, zaś wkład krajowy – 9,7 mld euro. Podział środków UE dostępnych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko pomiędzy poszczególne sektory przedstawia się następująco:

- środowisko – 4,8 mld euro
- transport – 19,4 mld euro
- energetyka – 1,7 mld euro
- kultura – 490,0 mln euro
- zdrowie – 350,0 mln euro
- szkolnictwo wyższe – 500,0 mln euro

Dodatkowo dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko przewidziane zostały środki na pomoc techniczną (w sumie 581,3 mln euro). Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko finansowany będzie z dwóch funduszy UE: Funduszu Spójności (FS) oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR).

Celem programu jest poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

1. Budowę infrastruktury zapewniającej, że rozwój gospodarczy Polski będzie dokonywał się przy równoczesnym zachowaniu i poprawie stanu środowiska naturalnego.
2. Zwiększenie dostępności głównych ośrodków gospodarczych w Polsce, poprzez powiązanie ich siecią autostrad i dróg ekspresowych oraz alternatywnych wobec transportu drogowego środków transportu.
3. Zapewnienie długookresowego bezpieczeństwa energetycznego Polski, poprzez dywersyfikację dostaw, zmniejszenie energochłonności gospodarki i rozwój odnawialnych źródeł energii.
4. Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego o znaczeniu światowym i europejskim dla zwiększenia atrakcyjności Polski.
5. Wspieranie utrzymania dobrego poziomu zdrowia zasobów pracy.
6. Rozwój nowoczesnych ośrodków akademickich, w tym kształcących specjalistów w zakresie nowoczesnych technologii.

W ramach programu realizowane będą następujące priorytety:

1. Gospodarka wodno-ściekowa
2. Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi

3. Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska
4. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska
5. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych
6. Drogowa i lotnicza sieć TEN-T
7. Transport przyjazny środowisku
8. Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe
9. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku i efektywność energetyczna
10. Bezpieczeństwo energetyczne, w tym dywersyfikacja źródeł energii
11. Kultura i dziedzictwo kulturowe
12. Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia
13. Infrastruktura szkolnictwa wyższego.

Instytucją Zarządzającą Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego – Departament Koordynacji Programów Infrastrukturalnych. Oprócz Instytucji Zarządzającej są również instytucje, które pośredniczą w realizacji Programu – tzw. Instytucje Pośredniczące:

1. Ministerstwo Środowiska
2. Ministerstwo Infrastruktury
3. Ministerstwo Gospodarki
4. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
5. Ministerstwo Zdrowia
6. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

Celem głównym Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013 (PO IG) jest rozwój polskiej gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

- Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw
- Wzrost konkurencyjności polskiej nauki
- Zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym
- Zwiększenie udziału innowacyjnych produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym
- Tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy
- Wzrost wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w gospodarce.

Cele te program realizuje, przeznaczając ponad 90 proc. funduszy na działania w obszarach badania + rozwój (b+r), innowacje, technologie informacyjne i komunikacyjne. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka jest programem w największym stopniu wpisującym się w realizację Strategii Lizbońskiej.

W ramach przedmiotowego programu wspierane będą projekty, które są innowacyjne, co najmniej w skali kraju lub na poziomie międzynarodowym. Natomiast projekty, które są innowacyjne w skali regionu, wspierane będą w ramach szesnastu regionalnych programów operacyjnych (RPO).

W ramach programu projekty realizować będą przedsiębiorstwa, w tym małe i średnie, instytucje otoczenia biznesu oraz ich sieci, wysokospecjalistyczne ośrodki innowacyjności, jednostki naukowo-badawcze oraz jednostki administracji centralnej.

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka finansowany będzie w całości z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

W ramach programu realizowane będą następujące priorytety:

Oś priorytetowa 1. Badania i rozwój nowoczesnych technologii
Oś priorytetowa 2. Infrastruktura sfery B+R
Oś priorytetowa 3. Kapitał dla innowacji
Oś priorytetowa 4. Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia
Oś priorytetowa 5. Dyfuzja Innowacji
Oś priorytetowa 6. Polska gospodarka na rynku międzynarodowym
Oś priorytetowa 7. Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji
Oś priorytetowa 8. Społeczeństwo informacyjne – zwiększanie innowacyjności gospodarki.

Instytucją Zarządzającą jest Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Oprócz Instytucji Zarządzającej są również instytucje, które pośredniczą w realizacji Programu – tzw. Instytucje Pośredniczące:

1. Ministerstwo Gospodarki
2. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
3. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Program stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie przed państwami członkowskimi UE, w tym również Polską, stawia odnowiona Strategia Lizbońska. Do wyzwań tych należą: uczynienie z Europy bardziej atrakcyjnego miejsca do lokowania inwestycji i podejmowania pracy, rozwijanie wiedzy i innowacji oraz tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy. Zgodnie z założeniami Strategii Lizbońskiej oraz celami polityki spójności krajów unijnych, rozwój kapitału ludzkiego i społecznego przyczynia się do pełniejszego wykorzystania zasobów pracy oraz wsparcia wzrostu konkurencyjności gospodarki.

Dążąc do efektywnego rozwoju zasobów ludzkich, Program będzie koncentrował wsparcie na następujących obszarach: zatrudnienie, edukacja, integracja społeczna, rozwój potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw, a także zagadnienia związane z budową sprawnej i skutecznej administracji publicznej wszystkich szczebli i wdrażaniem zasady dobrego rządzenia.

Celem głównym Programu jest: wzrost zatrudnienia i spójności społecznej a do osiągnięcia tego celu przyczynia się realizacja sześciu celów strategicznych, do których należą:
- podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo
- zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego
- poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce
- upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy
- zwiększenie potencjału administracji publicznej w zakresie opracowywania polityk i świadczenia usług wysokiej jakości oraz wzmocnienie mechanizmów partnerstwa
- wzrost spójności terytorialnej.

Program składa się z 10 Priorytetów, realizowanych zarówno na poziomie centralnym jak i regionalnym. W ramach komponentu centralnego środki zostaną przeznaczone przede wszystkim na wsparcie efektywności struktur i systemów instytucjonalnych, natomiast środki

komponentu regionalnego zostaną w głównej mierze przeznaczone na wsparcie dla osób i grup społecznych.

Priorytety realizowane centralnie to:

Priorytet I Zatrudnienie i integracja społeczna
Priorytet II Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących
Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty
Priorytet IV Szkolnictwo wyższe i nauka
Priorytet V Dobre rządzenie.

Priorytety realizowane regionalnie to:

Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich
Priorytet VII Promocja integracji społecznej
Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki
Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach.
Ponadto realizowany będzie Priorytet X Pomoc techniczna, którego celem jest zapewnienie właściwego zarządzania, wdrażania oraz promocji Europejskiego Funduszu Społecznego.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki finansowany będzie w 85 proc. ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz w 15 proc. ze środków krajowych. Całość kwoty, jaką przewidziano na realizację Programu, wynosi prawie 11,5 mld euro, w tym wkład finansowy Europejskiego Funduszu Społecznego to ponad 9,7 mld euro a pozostałą część stanowią środki krajowe.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 jest jednym z szesnastu programów regionalnych dla realizacji Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015, Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013 zatwierdzonych decyzją Komisji Europejskiej 7 maja 2007r. Program został skonstruowany z uwzględnieniem następujących zasad: spójności, komplementarności, koncentracji, partnerstwa, zrównoważonego rozwoju, dodatkowości oraz monitorowania.

Jest on podstawowym instrumentem realizacji celów Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020. Określa priorytety oraz system wdrażania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Celem strategicznym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko - Pomorskiego jest poprawa konkurencyjności województwa oraz spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej jego obszaru. Zakłada się, iż realizacja celu strategicznego spowoduje wzmocnienie społeczno-gospodarczej roli województwa w kraju, wzrost zatrudnienia, zwiększenie dochodów mieszkańców i poprawę ich poziomu życia oraz zmniejszenie różnic w rozwoju społecznym i gospodarczym pomiędzy obszarami, w tym obszarami wiejskimi i miejskimi.

Cel strategiczny programu jest prezentowany przez następujące cele szczegółowe:

- zwiększenie atrakcyjności województwa kujawsko-pomorskiego jako obszaru aktywności gospodarczej, lokalizacji inwestycji, jako obszaru atrakcyjnego dla zamieszkania i wypoczynku zarówno dla mieszkańców regionu, jak i turystów

Realizacja celu zakłada w szczególności zdecydowaną poprawę infrastruktury technicznej komunikacyjnej (drogowej, kolejowej, lotniczej) oraz infrastruktury ochrony środowiska.

Szczególnie istotnym jest zwiększenie spójności komunikacyjnej ośrodków centralnych aglomeracji Bydgoszczy i Torunia, wzmocnienie ich powiązań z regionem i otoczeniem zewnętrznym.

- zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionu

Cel zakłada wzrost przedsiębiorczości mieszkańców i wzrost poziomu innowacyjności przedsiębiorstw. Jego realizacja wymaga zwiększenia aktywności sektora obsługi biznesu, wzrostu zdolności przedsiębiorstw do stosowania nowych technologii, współpracy przedsiębiorstw z sektorem B+RT. W realizacji celu niezbędny jest rozwój infrastruktury informatycznej (sieci szerokopasmowych) umożliwiającej powszechny dostęp do Internetu, przepływ informacji warunkującej postęp naukowo-techniczny i rozwój gospodarczy, rozwijania e-usług. Realizacja celu zakłada rozwój usług turystycznych w kierunku podniesienia standardu świadczonych usług oraz tworzenia nowych atrakcyjnych produktów turystycznych.

- poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców

Realizacja celu zakłada poprawę infrastruktury społecznej w aspekcie podniesienia jakości świadczonych usług, w szczególności szkolnictwa wyższego, specjalistycznych usług medycznych. Realizacja celu zakłada również ożywienie społeczno-gospodarcze obszarów z różnych przyczyn odstających w rozwoju, w tym „zaniedbanych" części obszarów miejskich, obszarów, które należy przystosować do nowych funkcji, jak np. byłych terenów przemysłowych i byłych terenów wojskowych.

Cele Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013 będą realizowane poprzez ukierunkowane działania określane jako osie priorytetowe.

Łączna suma środków zaangażowanych w RPO WK-P w latach 2007-2013 wyniesie około 1 245 mln euro.

Z tej sumy:

- 951 mln euro będzie pochodziło z budżetu UE (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego),
- 167,8 mln euro z publicznych środków krajowych,
- ok. 126, 4 mln. Euro zaangażowanych ze strony podmiotów prywatnych.

Zgodnie z zapisami Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007- 2013 zadania ujęte w Planie Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego są kompatybilne z następującymi priorytetami RPO.

PRIORYTET 1. Rozwój infrastruktury technicznej

Celem osi priorytetowej są: poprawa zagospodarowania regionu w infrastrukturę techniczną, przede wszystkim związaną z transportem (drogowym, kolejowym, lotniczym) dla zwiększenia dostępności zewnętrznej regionu, spójności wewnętrznej oraz zwiększenia bezpieczeństwa transportowego.

Działanie 1.1. Infrastruktura drogowa

Działanie 1.2. Infrastruktura transportu publicznego

Działanie 1.3. Infrastruktura kolejowa

Działanie 1.4. Infrastruktura portu lotniczego.

Komplementarność z innymi programami operacyjnymi w ramach Polityki Spójności 2007-2013

Z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2007-2013:

- Oś Priorytetowa VI: Drogowa i lotnicza sieć TEN-T, przewiduje wsparcie budowy autostrad, dróg ekspresowych, dróg krajowych, w tym w miastach na prawach powiatu, wsparcie infrastruktury portów lotniczych znajdujących się w sieci TEN-T. Komplementarność w zakresie klasyfikacji dróg i lokalizacji lotnisk.

- Oś priorytetowa VII: Transport przyjazny środowisku (FS), przewiduje wsparcie transportu miejskiego w obszarach metropolitalnych, wsparcie rozwoju transportu intermodalnego, wsparcie dla rozwoju transportu kolejowego. Komplementarność w zakresie obszaru realizacji programu.

- Oś priorytetowa VIII: Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe (EFRR), przewiduje wsparcie infrastruktury transportowej poza siecią TEN-T, wsparcie rozwoju inteligentnych systemów transportowych, wsparcie z zakresu bezpieczeństwa dla lotnisk obsługujących ruch międzynarodowy. Kryterium demarkacji stanowi klasyfikacja dróg.

PRIORYTET 2 Zachowanie i racjonalne użytkowanie środowiska

Celem osi priorytetowej jest poprawa jakości środowiska przyrodniczego, jego racjonalne kształtowanie i zachowanie zasobów naturalnych dla polepszenia warunków życia mieszkańców i stanowienia korzystnych warunków dla rozwoju gospodarki przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju.

Działanie 2.1. Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej

Działanie 2.2. Gospodarka odpadami

Działanie 2.3. Rozwój infrastruktury w zakresie ochrony powietrza

Działanie 2.4. Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku

Działanie 2.5. Rozwój infrastruktury bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska

Działanie 2.6. Ochrona i promocja zasobów przyrodniczych.

Komplementarność z innymi programami operacyjnymi w ramach Polityki Spójności 2007-2013

Z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2007-2013:

- Oś priorytetowa I: Gospodarka wodno-ściekowa, przewiduje wsparcie dla systemów zbierania i oczyszczania ścieków, kompleksowych rozwiązań gospodarki wodno-ściekowej. Kryterium demarkacji jest wielkość aglomeracji.

- Oś priorytetowa II: Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi (kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi). Kryterium demarkacji jest liczba mieszkańców obsługiwanych przez systemy i instalacje.

- Oś priorytetowa III: Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska (zbiorniki retencyjne, działania przeciwpowodziowe, zarządzanie zasobami i przeciwdziałania zagrożeniom środowiska oraz monitoring środowiskowy). Kryterium demarkacji jest pojemność pojemników i wartość projektów.

- Oś priorytetowa V: Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych (ochrona i kształtowanie postaw ekologicznych, zachowanie różnorodności gatunkowej, ochrony

siedlisk, kampanie informacyjno-promocyjne, budowa przejść dla zwierząt i likwidacja barier). Kryterium demarkacji jest wartość projektów.

- Oś priorytetowa X: Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku, przewiduje wsparcie dla energii wytwarzanej w skojarzeniu z ciepłem, obniżenia energochłonności, rozwój odnawialnych źródeł energii. Kryterium demarkacji jest wartość projektów.

- Oś priorytetowa XI: Bezpieczeństwo energetyczne, przewiduje wsparcie dla systemów przemysłu i dystrybucji gazu. Kryterium demarkacji jest wartość projektów.

PRIORYTET 3. Rozwój infrastruktury społecznej

Celami osi są:

-poprawa jakości i dostępności usług społecznych poprzez inwestycje w infrastrukturę społeczną (edukacyjną, zdrowia, pomocy społecznej, kultury), w tym dla osób niepełnosprawnych,

-ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego.

Działanie 3.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej

Działanie 3.2. Rozwój infrastruktury ochrony zdrowia i pomocy społecznej

Działanie 3.3. Rozwój infrastruktury kultury.

Komplementarność z innymi programami operacyjnymi w ramach Polityki Spójności 2007-2013

Z Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka 2007-2013:

- Oś priorytetowa VII: Budowa i rozwój społeczeństwa informacyjnego - projekty dotyczące infrastruktury badawczo-rozwojowej w ośrodkach o wysokim potencjale badawczym (m.in. centrach zaawansowanych technologii, centrach doskonałości, laboratoriach świadczących specjalistyczne usługi). Kryterium demarkacji jest wartość projektu.

Z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2007-2013:

- Oś priorytetowa XIV: Infrastruktura szkolnictwa wyższego - infrastruktura dydaktyczna (budynki i wyposażenie) w zakresie nowoczesnych technologii, infrastruktura społeczeństwa informacyjnego dla celów dydaktycznych, infrastruktura dydaktyczna dotycząca innych kierunków kształcenia niż wymienione w celu działania oraz infrastruktura towarzysząca (np. sportowo-rekreacyjna) wykorzystywana przez studentów. Kryterium demarkacji jest wartość projektu.

- Oś priorytetowa XIII: Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia - infrastruktura ochrona zdrowia o znaczeniu ponadregionalnym - wsparcie zakładów opieki zdrowotnej, dla których organami założycielskimi są: minister, centralny organ administracji rządowej, publiczna uczelnia medyczna lub publiczna uczelnia prowadząca działalność dydaktyczną i badawczą w dziedzinie nauk medycznych; infrastruktura zintegrowanych systemów ratownictwa (budynki, sprzęt medyczny, środki transportu sanitarnego, lądowiska), gdzie beneficjentem są publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, w tym prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego oraz kolumny transportu sanitarnego, wsparcie dla wojewódzkich centrów powiadamiania ratunkowego. Kryterium demarkacji: typ projektu (zakres pomocy, lokalizacja), wartość projektu oraz rodzaj beneficjenta.

- Oś priorytetowa XII: Kultura i dziedzictwo kulturowe - ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym (w tym projekty dotyczące obiektów

umieszczonych na liście światowego dziedzictwa kulturowego UNESCO i Pomniki Prezydenta RP), rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym, rozwój infrastruktury szkolnictwa artystycznego. Kryterium demarkacji: typ projektu (zakres pomocy, lokalizacja), wartość projektu oraz rodzaj beneficjenta.

Z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki (centralny):

- Oś priorytetowa I: Zatrudnienie i integracja społeczna

- Oś priorytetowa II: Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących - opracowanie programów profilaktycznych i programów wspierających powrót do pracy - podnoszenie kwalifikacji personelu medycznego, w szczególności pielęgniarek i położnych oraz lekarzy deficytowych specjalności; podnoszenie jakości w jednostkach służby zdrowia.

- Oś priorytetowa III: Wysoka jakość systemu oświaty

- Oś priorytetowa IV: Szkolnictwo wyższe i nauka.

Kryterium demarkacji jest typ projektu.

PRIORYTET 4. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego

Głównym celem osi priorytetowej jest stworzenie warunków do rozwoju społeczeństwa informacyjnego w regionie poprzez realizację celów szczegółowych:

- zwiększenie dostępu do szerokopasmowej sieci informatycznej, a przy jej wykorzystaniu dostępu do światowych zasobów informacji, usług internetowych, usług multimedialnych,

- stosowanie w usługach publicznych i gospodarce technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Działanie 4.1. Rozwój infrastruktury ICT

Działanie 4.2. Rozwój usług i aplikacji dla ludności

Działanie 4.3. Rozwój komercyjnych e-usług.

Komplementarność z innymi programami operacyjnymi w ramach Polityki Spójności 2007-2013

Z Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka 2007-2013:

- Oś priorytetowa II: Infrastruktura strefy B+RT

Działanie 2.3 „Inwestycje związane z tworzeniem infrastruktury informatycznej nauki". Kryterium demarkacji jest wartość projektu.

- Oś priorytetowa VII: Budowa i rozwój społeczeństwa informacyjnego

7.1. Budowa elektronicznej administracji - infrastruktura elektronicznych usług administracji publicznej (m.in. elektroniczne rejestry państwowe, elektroniczny obieg dokumentów, podpis elektroniczny), elektroniczne usługi i treści dla biznesu i obywateli - dziedzinowe platformy usług, rozwój zasobów cyfrowych, beneficjenci - jednostki administracji rządowej oraz podległe im jednostki organizacyjne. Kryterium demarkacji: typ projektu (zakres pomocy, lokalizacja), wartość projektu oraz rodzaj beneficjenta.

7.2. Wsparcie działalności gospodarczej w dziedzinie gospodarki elektronicznej - „Cyfrowa Polska dla Każdego" - wspomaganie projektów w zakresie tworzenia usług elektronicznych dla firm (głównie nowo powstających) specjalizujących się w takiej działalności, wsparcie dla nowo zakładanych przedsiębiorstw oraz już istniejących - do 1 roku. Kryterium demarkacji: typ projektu (zakres pomocy, lokalizacja), wartość projektu oraz rodzaj beneficjenta.

7.3. Wsparcie wdrażania rozwiązań elektronicznego biznesu typu B2B - wsparcie wdrażania ICT w przedsiębiorstwach i tworzenie usług elektronicznych między przedsiębiorstwami B2B. Kryterium demarkacji: typ projektu (zakres pomocy, lokalizacja), wartość projektu oraz rodzaj beneficjenta.

7.4. Elektroniczna integracja e-inclusion - dotacja na pokrycie kosztów dostępu do Internetu (wraz z udostępnieniem komputera i wsparcia technicznego) - bez budowy infrastruktury - beneficjentami są urzędy gminy, a grupami docelowymi gospodarstwa domowe zagrożone wykluczeniem cyfrowym. Kryterium demarkacji: typ projektu (zakres pomocy, lokalizacja), wartość projektu oraz rodzaje beneficjenta.

Z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2007-2013:

- Oś priorytetowa XIV: Infrastruktura szkolnictwa wyższego - infrastruktura społeczeństwa informacyjnego dla celów dydaktycznych w publicznych szkołach wyższych. Kryterium demarkacji: wartość projektu oraz rodzaj beneficjenta.

Z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki:

- Oś priorytetowa II: Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw, opracowanie założeń systemowych i narzędzi informatycznych wspomagających zarządzanie w administracji oraz nowoczesnych standardów obsługi klienta

- Oś priorytetowa IV: Szkolnictwo wyższe i nauka

- Oś priorytetowa V: Dobre rządzenie. Kryterium demarkacji jest typ projektu.

PRIORYTET 5. Wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw

Celem osi priorytetowej jest wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego, w tym wzrost ich potencjału ekonomicznego, innowacyjnego, wzrost przedsiębiorczości oraz zwiększenie zatrudnienia.

Działanie 5.1. Rozwój instytucji otoczenia biznesu

Działanie 5.2. Wsparcie inwestycji przedsiębiorstw

Działanie 5.3. Wspieranie przedsiębiorstw w zakresie dostosowania do wymogów ochrony środowiska

Działanie 5.4. Wzmocnienie regionalnego potencjału badań i rozwoju technologii

Działanie 5.5. Promocja i rozwój markowych produktów

Działanie 5.6. Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje.

Komplementarność z innymi programami operacyjnymi w ramach Polityki Spójności 2007-2013

Z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2007-2013:

- Oś priorytetowa IV: Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska - przewiduje wsparcie dużych przedsiębiorstw.

Kryterium demarkacji miedzy programami jest rodzaj beneficjenta.

Z Programem Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka 2007-2013:

- Oś priorytetowa 2: Infrastruktura strefy B+RT, wsparcie dotyczy ośrodków o wysokim potencjale badawczym oraz inwestycji związanych z tworzeniem infrastruktury informatycznej nauki.

Kryteriami demarkacji między programami są wielkość i typ projektu.

- Oś priorytetowa 3: Kapitał dla innowacji, wspieranie funduszy kapitału podwyższonego ryzyka.

Kryterium demarkacji miedzy programami jest typ beneficjenta.

- Oś priorytetowa 4: Inwestycje w innowacyjne przedsiębiorstwa - wspierane będą inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym.

Kryterium demarkacji miedzy programami jest wielkość projektu.

- Oś priorytetowa 5: Dyfuzja innowacji, wsparcie dla istniejących powiązań kooperacyjnych, wspieranie instytucji otoczenia biznesu świadczących usługi proinnowacyjne oraz ich sieci o znaczeniu ponadregionalnym oraz wsparcie ośrodków innowacyjności.

Kryterium demarkacji miedzy programami jest typ projektu.

- Oś priorytetowa 6: Polska gospodarka na rynku międzynarodowym, obejmuje kompleksowy pakiet usług dla MŚP planujących rozpoczęcie rozwoju sieci centrów obsługi inwestorów i powstania nowych terenów inwestycyjnych.

Kryterium demarkacji miedzy programami jest typ projektu.

Kryteriami demarkacji miedzy programami są: typ projektu (zakres pomocy, lokalizacja), wartość projektu oraz rodzaj beneficjenta.

Z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki 2007-2013:

- Oś priorytetowa 2: Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw, wsparcie na promocje idei sieci

- Oś priorytetowa 5: Dobre rządzenie.

Kryteriami demarkacji między programami są: typ projektu (zakres pomocy, lokalizacja) i wartość projektu.

PRIORYTET 6. Wsparcie rozwoju turystyki

Celem osi priorytetowej jest wzrost znaczenia turystyki jako czynnika rozwoju społeczno-gospodarczego województwa poprzez: lepsze wykorzystanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, wzbogacenie oferty usług turystycznych i poprawę ich jakości, rozwój nowych, zrównoważonych rodzajów turystyki.

Działanie 6.1. Rozwój infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej

Działanie 6.2 Rozwój biznesowych usług turystycznych

Działanie 6.3 Promocja i informacja turystyczna regionu.

Komplementarność z innymi programami operacyjnymi w ramach Polityki Spójności 2007-2013

Z Programem Innowacyjna Gospodarka 2007-2013:

- Oś priorytetowa VI: Wsparcie dla kompleksowych projektów z zakresu budowy produktów turystycznych o znaczeniu ponadregionalnym, związanych z organizacją przez Polskę EURO 2012. Kryterium demarkacji jest: wymiar (co najmniej dwa regiony), wartość projektu, charakter oraz znaczenie pomocy.

- Oś priorytetowa VI: Wsparcie udzielone na projekty mające na celu rozwój i promocję konkurencyjnych produktów turystycznych o znaczeniu ponadregionalnym, m.in. w zakresie tworzenia i obsługiwania ogólnopolskiego systemu rezerwacji i systemu informacji

turystycznej, tworzenia strategii i planów promocji, przeprowadzenie badań i analiz marketingowych, przeprowadzenie kampanii reklamowych, itp.

Kryterium demarkacji jest znaczenie pomocy.

PRIORYTET 7 Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy

Celem osi priorytetowej jest ożywienie gospodarcze i społeczne oraz odnowa infrastrukturalna i architektoniczno-urbanistyczna zdegradowanych części miast, terenów i obiektów poprzemysłowych i powojskowych.

Działanie 7.1 Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast

W ramach działania wsparciem objęte będą m.in. centra starych miast oraz obiekty dziedzictwa kulturowego na obszarach poddanych rewitalizacji. Ponadto podejmowane będą niezbędne działania w obszarze infrastruktury, w tym komunalnej i energetycznej dotyczące terenów rewitalizowanych. W ramach działań na obszarach miejskich wspierane będą również inwestycje związane bezpośrednio w tkanką mieszkaniową. Inwestycje w mieszkalnictwo skierowane będą głównie do spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot mieszkaniowych i samorządów lokalnych, a dotyczyć będą budynków wielorodzinnych oraz budynków będących własnością władz publicznych, przeznaczonych na potrzeby mieszkaniowe dla ludności o niskich dochodach z terenów rewitalizowanych lub osób o szczególnych potrzebach. Projekty dotyczące rewitalizacji obszarów miejskich realizowane będą na terenach określonych w Lokalnych Programach Rewitalizacji opracowywanych przez właściwe lokalne jednostki samorządowe, obejmujących co najmniej okres planowania 2007-2013. W ramach Działania 7.1 przewiduje się konkurs otwarty skierowany do miast powyżej 5 tysięcy mieszkańców na projekty wskazane w Lokalnych Planach Rewitalizacji. Zarząd Województwa Kujawsko - Pomorskiego jako Instytucja Zarządzająca dokonała podziału środków w zakresie rewitalizacji i odnowy miast. Podczas obliczeń Instytucja Zarządzająca kierowała się w 50% kryterium ludnościowym, w 25% kryterium długotrwałego bezrobocia oraz w 25% kryterium dochodów podatkowych. Dokonano następującego zróżnicowania udziału środków Regionalnego Programu Operacyjnego na poziomie projektu: dla miast od 5 - 10 oraz od 10 - 15 tysięcy mieszkańców - 85% (w tym dla Gniewkowa, Janikowa, Kruszwicy), dla miast od 15- 20 tysięcy mieszkańców - 80%,dla miast powyżej 20 tysięcy mieszkańców -75%, dla miast subregionalnych (w tym dla Inowrocławia) - 70%, natomiast dla aglomeracji bydgosko-toruńskiej – 65%.

Działanie 7.2 Adaptacja do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów poprzemysłowych i powojskowych.

Komplementarność z innymi programami operacyjnymi w ramach Polityki Spójności 2007-2013

Z Programem Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2007-2013:

- Oś priorytetowa X: Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku

- Oś priorytetowa XII: Kultura i dziedzictwo kulturowe.

Kryterium demarkacji jest typ projektu.

Z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki 2007-2013:

- Oś 1: „Zatrudnienie i integracja społeczna”

Kryterium demarkacji jest typ projektu.

PRIORYTET 8 Pomoc techniczna

Celem głównym osi jest zapewnienie sprawnego i efektywnego przebiegu realizacji regionalnego programu operacyjnego, skuteczna informacja i promocja programu oraz wsparcie procesu przygotowania do korzystania z funduszy strukturalnych, w tym przygotowania projektów dla optymalnego ich wdrażania. Ponadto celem osi jest zapewnienie pełnego uczestnictwa w jednolitym systemie informatycznym monitoringu i kontroli.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013

Ogólne i szczegółowe cele Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich zgodne są z jednej strony z celami określonymi przez rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005, a z drugiej z potrzebami i problemami polskiej wsi.
Program będzie miał znaczące oddziaływanie na rozwój obszarów wiejskich, w wyniku przeznaczenia w okresie 2007-2013, ze środków publicznych, kwoty przekraczającej 15 mld euro.
W ramach priorytetowych kierunków wsparcia obszarów wiejskich UE, zdefiniowano cztery osie:
Oś 1 – Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego, a w ramach tego działania:

1.1. Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie
1.2. Ułatwianie startu młodym rolnikom
1.3. Renty strukturalne
1.4. Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów
1.5. Modernizacja gospodarstw rolnych
1.6. Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej
1.7. Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa
1.8. Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności
1.9. Działania informacyjne i promocyjne
1.10. Grupy producentów rolnych.

Oś 2 – Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich, a w ramach tego działania:

2.1. Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW).
2.2. Program środowiskowy (Płatności rolnośrodowiskowe).
2.3. Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne.
2.4. Odtwarzanie produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych.

Oś 3 – Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowania gospodarki wiejskiej:

3.1. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
3.2. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
3.3. Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej
3.4. Odnowa i rozwój wsi.

Oś 4 – Leader:

4.1. Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju
4.2. Wdrażanie projektów współpracy
4.3. Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja.

Rozdział I Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego

Plan Rozwoju Lokalnego obejmuje swoim zasięgiem następujące jednostki:

- Powiat Inowrocławski,
- Miasto Inowrocław,
- 4 gminy miejsko-wiejskie: Kruszwica, Pakość, Gniewkowo, Janikowo,
- 4 gminy wiejskie: Inowrocław, Złotniki Kujawskie, Dąbrowa Biskupia, Rojewo.

Niniejsze opracowanie ma charakter zintegrowany i zostało przygotowane we współpracy ze wszystkimi samorządami gminnymi z terenu powiatu inowrocławskiego. Do współpracy zaproszono także organizacje pozarządowe, kościoły, instytucje kultury, instytucje oświatowe oraz inne zainteresowane podmioty.

Intencją autorów dokumentu jest ułatwienie różnym podmiotom z terenu powiatu inowrocławskiego aplikowania o środki europejskie w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2007-2013. Horyzont czasowy dokumentu wyznaczono na lata 2008-2015. Zgodnie z zasadą automatycznego anulowania zobowiązań finansowych (zasada n+2) beneficjent wspólnotowej pomocy od chwili rzeczowego zakończenia realizacji zadania ma dwa lata na rozliczenie finansowe inwestycji. Oznacza to, iż zakres rzeczowo-finansowy zgłoszonych zadań winien zostać zrealizowany do 31 grudnia 2015 roku.

Przedmiotowy dokument precyzyjnie diagnozuje aktualną sytuację społeczno – gospodarczą na obszarze powiatu inowrocławskiego. Analizuje istotne z punktu rozwoju powiatu dziedziny: środowisko przyrodnicze, uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego, infrastrukturę techniczną (tj. stan systemu komunikacji, infrastruktury technicznej, stopień uporządkowania gospodarki wodno-kanalizacyjnej, energetycznej oraz gospodarki odpadami), stan obiektów dziedzictwa kulturowego i turystykę, a także charakteryzuje strukturę podstawowych branż w gospodarce na terenie powiatu, sytuację demograficzną i społeczną, poziom bezrobocia oraz rynek pracy. Dokument identyfikuje istotne obszary problemowe w takich kwestiach jak: infrastruktura techniczna z uwzględnieniem infrastruktury drogowej, gospodarki wodno-kanalizacyjnej, gospodarki odpadami oraz edukacja, kultura, turystyka, rekreacja i gospodarka.

Ważną częścią dokumentu jest lista zadań do zrealizowania w latach 2008-2015, które mają przyczynić się do poprawy m.in.: stanu środowiska naturalnego, systemu komunikacji i infrastruktury, stanu środowiska kulturowego, warunków i jakości życia mieszkańców powiatu inowrocławskiego i stanowią odpowiedź na problemy zidentyfikowane w części diagnostycznej.

Zgodnie z ideą przygotowania programów rozwoju, jaką jest włączenie w proces wyznaczania celów rozwoju społeczno-gospodarczego lokalnych społeczności jak najszerszego spektrum odbiorców późniejszych działań przedmiotowy dokument został opracowany przy udziale partnerów społeczno-gospodarczych. Wykorzystana w konstrukcji dokumentu zasada partnerstwa jest jedną z fundamentalnych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

Integralną częścią opracowania jest jedenaście załączników, które prezentują zadania zgłoszone przez poszczególne podmioty do realizacji w latach 2008-2015. Dziesięć pierwszych załączników zawiera karty zadań samorządu powiatowego i jego jednostek organizacyjnych oraz karty zadań samorządów gminnych i ich jednostek organizacyjnych. Załącznik jedenasty poświęcony jest zadaniom zgłoszonym przez organizacje pozarządowe i partnerów społeczno-gospodarczych.

Każdy załącznik zawiera wykaz zadań w postaci tzw. kart zadań oraz plan finansowy. Projekty zostały przygotowane w następującym układzie: nazwa zadania, cele zadania, opis wraz z uzasadnieniem, harmonogram realizacji, planowane nakłady do poniesienia, źródła finansowania ze wskazaniem programu, w ramach którego projekt będzie realizowany, podmioty uczestnicząc w realizacji zadania, nawiązanie do dokumentów planistycznych szczebla wspólnotowego, krajowego, regionalnego i lokalnego.

Rozdział II Sytuacja społeczno-gospodarcza na obszarze powiatu inowrocławskiego

2.1. Charakterystyka ogólna

Powiat inowrocławski obejmuje obszar o powierzchni ok. 1225 km^2 i zajmuje południową część województwa kujawsko – pomorskiego. Jest typową równiną wznosząca się przeciętnie od 80 do 90 m. n.p.m., której 10 % powierzchni pokrywają lasy, zaś 77 % stanowią użytki rolne. Rozmieszczenie obszarów leśnych na terenie powiatu jest nierównomierne. Największe skupienie powierzchni leśnych znajduje się w północno wschodniej części powiatu w gminach Rojewo, Gniewkowo, Dąbrowa Biskupia, a najmniejsze w gminach Janikowo, Pakość i Inowrocław.

Powiat tworzy pięć gmin miejskich: Inowrocław, Gniewkowo, Janikowo, Kruszwica, Pakość oraz cztery gminy wiejskie: Dąbrowa Biskupia, Inowrocław, Rojewo, Złotniki Kujawskie. Należy do największych w województwie kujawsko – pomorskim pod względem liczby mieszkańców (ok. 169 tys. mieszkańców), a zarazem do najgęściej zaludnionych (140 osób na km^2).

Na terenie powiatu inowrocławskiego znajdują się obiekty przyrodnicze o niepowtarzalnych walorach przyrodniczych i historycznych. Obiekty te objęte są ochroną konserwatorską. Obejmuje ona trzy rezerwaty przyrody, w tym:

- rezerwat krajobrazowy – Nadgoplański Park Tysiąclecia,
- rezerwat florystyczny – Balczewo,
- rezerwat faunistyczny – Rejna,
- 800 pomników przyrody,
- 50 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 163 ha.

W południowej części powiatu, na terenie gminy Kruszwica zlokalizowany jest ważny ze względu na ochronę wędrującego ptactwa wodnego, teren Nadgoplańskiego Parku Krajobrazowego o łącznej powierzchni 8.898 ha. Park ten włączony jest w międzynarodowy system ekologiczny (obszar Powidzko-Goplański).

Na terenie gminy Gniewkowo zlokalizowany jest obszar chronionego krajobrazu obejmujący swym zasięgiem lasy Balczewo-Rejna oraz Błota Ostrowskie i Błota Gąskie.

Na terenie powiatu znajdują się dwa duże zbiorniki wodne: jezioro Gopło o powierzchni 2.154,5 ha i objętości 71.500 tys.m³ oraz jezioro Pakoskie o powierzchni 753,7 ha i objętości 40.581,5 tys. m³. Ponadto występuje wiele mniejszych jezior takich jak: Szarlej, Mielno, Tuczno, Tryszczyn, Piotrkowickie i Węgiereckie.

Na terenie powiatu inowrocławskiego występują trzy piętra wodonośne o charakterze użytkowym. Wody ujmowane do eksploatacji pochodzą z utworów czwartorzędowych, trzeciorzędowych i kredowych. Największe znaczenie użytkowe ma poziom czwartorzędowy, gdyż stanowi podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę zarówno odbiorców indywidualnych, jak i zbiorowych. W mniejszym stopniu korzysta się z poziomu trzeciorzędowego, natomiast wody poziomu kredowego stanowią niewielki procent ogólnego poboru wód podziemnych.

Powiat inowrocławski dysponuje właściwie rozwiniętą infrastrukturą komunalną, na którą składa się licząca blisko 1400 km sieć wodociągowa, prawie 400 km sieć kanalizacyjna, 321

km sieć gazowa, oczyszczalnie ścieków, zakłady utylizacji odpadów, sieć ciepłownicza oraz 534,3 km dróg powiatowych. Lokalna społeczność korzystać może nie tylko z rozlicznych połączeń komunikacyjnych o charakterze wewnętrznym (kolejowo – drogowych), lecz także może bezpośrednio skomunikować się z wieloma dużymi ośrodkami miejskimi kraju. Ponadto dysponuje dwoma dogodnymi połączeniami kolejowymi o charakterze międzynarodowym: do Berlina i Pragi.

Podwaliny gospodarki tworzy niemal 13 tys. różnej wielkości podmiotów gospodarczych, wśród których dominują zakłady przetwórstwa rolno – spożywczego i chemiczne.

2.2. Infrastruktura techniczna

2.2.1. Transport i komunikacja

Podstawą dla prawidłowego funkcjonowania transportu jest odpowiednia sieć dróg. Obsługę komunikacyjną powiatu inowrocławskiego zapewnia system dróg o znaczeniu regionalnym, powiatowym i lokalnym.

Przez teren powiatu inowrocławskiego przebiegają:

- **3 drogi krajowe**:

droga nr 15 – Trzebnica – Milicz – Krotoszyn – Jarocin – Miąsowo – Miłosław – Września – Gniezno – Trzemeszno – Wylatowo – Strzelno – Inowrocław – Toruń – Brodnica – Lubawa – Ostróda

droga nr 25 – Bobolice – Biały Bór – Człuchów – Sępólno Krajeńskie – Koronowo – Bydgoszcz – Inowrocław – Strzelno – Ślesin – Konin – Kalisz – Ostrów Wielkopolski – Antonin – Oleśnica

droga nr 62 – Strzelno – Kobylniki – Radziejów – Brześć Kujawski – Włocławek - Nowy Duninów – Płock – Wyszogród – Nowy Dwór Mazowiecki – Pomiechówek – Serock – Wierzbica – Wyszków – Łochów – Węgrów – Drohiczyn – Anusin

Łączna długość dróg krajowych przebiegających przez powiat inowrocławski wynosi 86,637 km a ich stan techniczny należy ocenić jako średni.

- **10 dróg wojewódzkich:**

droga nr 246 – Labiszyn – Złotniki Kujawskie – Gniewkowo – Dąbrowa Biskupia
droga nr 251 – Barcin – Inowrocław
droga nr 252 – Inowrocław – Zakrzewo
droga nr 255 – Pakość – Broniewice – Strzelno
droga nr 284 – Złotniki Kujawskie
droga nr 299 – Gniewkowo
droga nr 398 – Złotniki Kujawskie – Liszkowo
droga nr 399 – Liszkowo – Żelechlin
droga nr 400 – Latkowo – Więcławice
droga nr 412 – Tupadły – Kobylniki
Łączna długość dróg wojewódzkich przebiegających przez powiat inowrocławski wynosi 112,850 km a ich stan techniczny należy ocenić jako średni.

- **144 drogi powiatowe**

Łączna długość dróg powiatowych wynosi 534,306 km. Zarząd Dróg Powiatowych w Inowrocławiu zarządza 46,626 km dróg miejskich a ich stan techniczny należy ocenić jako: dobry – 12,03%, zadawalający – 26,48%, niezadawalający – 33,65%, zły – 24,71% oraz poza klasyfikacją np. drogi o nawierzchni gruntowej – 3,13%.

Łączna długość dróg zamiejskich wynosi 487,680 km a ich stan techniczny należy ocenić jako: dobry – 2,74%, zadawalający – 18,5%, niezadawalający – 47,11%, zły – 30,42% oraz poza kwalifikacją – 1,23%. Drogi powiatowe zamiejskie posiadają 93% nawierzchni twardych. Najlepsza sytuacja kształtuje się w Gminie Pakość, gdzie 100% dróg posiada nawierzchnię twardą. Najgorsza sytuacja ma miejsce w Gminie Rojewo – 84%. Wśród dróg powiatowych zamiejskich jest 7 dróg o nawierzchni gruntowej lub tłuczniowej o łącznej długości 18,260 km, 3 drogi o nawierzchni brukowej o łącznej długości 6,47 km, 3 drogi o nawierzchni żwirowej o łącznej długości 1,671 km.

Mając na uwadze znaczenie komunikacyjne, parametry techniczne oraz natężenie ruchu, wyodrębniono podstawową sieć dróg powiatowych. Drogi te traktowane są priorytetowo w stosunku do pozostałych dróg. Są to drogi: nr 2558C Janikowo - Tupadły, nr 2581C Kruszwica - Włostowo - Krzywe Kolano, nr 2548C Rybitwy - Janikowo, nr 2507C Jaksice - Tuczno - Rybitwy na odcinku Tuczno - Rybitwy, nr 2512C Krężoły - Tuczno, nr 2368C Barcin - Złotowo - Złotniki na odcinku Złotniki Kujawskie - Dźwierzchno, nr 2033C Cierpice - Rojewo - Inowrocław na docinku Rojewo - Inowrocław, nr 2574C Kruszwica - Papros, nr 2545C Jacewo - Ośniszczewko, nr 2568C Sikorowo – Kruszwica, nr 2508 C Wojdal - Pakość. Jest to 114,923 km, czyli 29,72% ogółu dróg zamiejskich.

Nawierzchnie na większości dróg powiatowych wykonywano 20-25 lat temu. Pod wpływem czynników atmosferycznych (ciepło, zimno, słońce, woda) oraz czasu, nawierzchnie tracą własności wiążące, zmniejsza się ich plastyczność. Powoduje to rozluźnianie szkieletu mineralnego, potrzebna jest szybka ich regeneracja a niewykonanie jej w odpowiednim terminie pociąga za sobą spękania, aż do wykruszenia nawierzchni włącznie.

Wysokie natężenie ruchu pojazdów, na nieprzystosowanych do niego drogach i ulicach, obniża poziom bezpieczeństwa jego uczestników. Obrazuje go wysoka śmiertelność osób uczestniczących w wypadkach komunikacyjnych: 21,4 ofiary śmiertelne na 100 wypadków w powiecie w roku 2006, przy 12,4 ofiar śmiertelnych na 100 wypadków w regionie, 15/100 wypadków w kraju i średnio powyżej 3 ofiar w krajach Unii Europejskiej. Szczegółowe zestawienie wypadków drogowych w powiecie inowrocławskim przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1 Zestawienie liczby wypadków drogowych w latach 2004-2006

Jednostki policji	Liczba wypadków			Liczba zabitych w wypadkach			Liczba rannych w wypadkach		
	2004	**2005**	**2006**	**2004**	**2005**	**2006**	**2004**	**2005**	**2006**
Inowrocław	69	51	62	8	6	7	76	57	63
KP Kruszwica	18	9	13	3	0	5	23	13	17
PP Pakość	7	12	9	0	1	2	9	18	12
KP Janikowo	8	9	13	1	0	4	8	17	12
PP Gniewkowo	21	19	22	6	6	8	38	20	28
PP Rojewo	5	2	7	0	0	0	6	2	10
PP Złotniki Kuj.	13	11	6	0	2	1	16	17	11
PP Dąbrowa Biskupia	6	4	8	0	0	3	9	5	9
Ogółem	147	117	140	18	15	30	185	149	162

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Inowrocławiu

Najczęściej do wypadków drogowych oraz kolizji dochodziło na: drodze krajowej nr 25, drodze krajowej nr 15, na terenie miasta Inowrocławia. Do najbardziej zagrożonych ulic miasta Inowrocławia należy zaliczyć ul. Poznańską, ul. Dworcową, al. Niepodległości, ul. Roosevelta, ul. Wojska Polskiego.

Na terenie powiatu inowrocławskiego zarejestrowana jest następująca liczba pojazdów:

- samochody osobowe - 48202 szt.
- samochody ciężarowe - 7636 szt.
- autobusy (mikrobusy) - 338 szt.
- ciągniki rolnicze - 6215 szt.
- ciągniki samochodowe - 627 szt.
- motorowery - 2216 szt.
- motocykle i skutery - 3080 szt.
- przyczepy i naczepy - 7395 szt.

Na terenie powiatu znajduje się 11 stacji kontroli pojazdów:

- miasto Inowrocław – 7
- gmina Inowrocław – 2
- gmina Gniewkowo – 1
- gmina Kruszwica – 1.

Na drogach powiatowych znajduje się 20 jednoprzęsłowych obiektów w tym 19 mostów i 1 wiadukt. Przeważają konstrukcje betonowe i żelbetowe – 15 obiektów, pozostałe 5 obiektów posiada konstrukcję stalową.

2.2.2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Według danych pochodzących z gmin na terenie powiatu inowrocławskiego długość wodociągowej czynnej sieci rozdzielczej wynosiła 1 361,7 km przy jednoczesnym funkcjonowaniu 18 526 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych oraz budynków zbiorowego zamieszkania.

Na terenie miast wchodzących w skład powiatu, 97,8 % mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej. Jest to jeden z najwyższych wskaźników wśród powiatów wchodzących w skład województwa kujawsko-pomorskiego. Wskaźnik długości sieci wodociągowej w powiecie wynosi 111,1 km na 100 km^2, podczas gdy w województwie oscyluje na poziomie 113,5 km.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w powiecie inowrocławskim w roku 2006 wynosiła 393,5 km, przy jednoczesnym funkcjonowaniu 8 334 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Wskaźnik długości sieci kanalizacyjnej na 1000 km^2 wynosi 32,1 km, podczas gdy średnia dla województwa wynosi 28,4 km.

Szczegółowe dane dotyczące sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej w gminach powiatu inowrocławskiego obrazuje poniższa tabela.

Tabela 2 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna w gminach na terenie powiatu inowrocławskiego (stan na 31.12.2006 r.)

Wyszczególnienie	Sieć rozdzielcza w km		Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych	
	wodociągowa	kanalizacyjna	wodociągowe	kanalizacyjne
miasto Inowrocław	158,1	115,9	4 363	4 373
gmina Kruszwica	231,3	91,3	1 763	1 029
gmina Gniewkowo	151,4	32,5	1 898	797

gmina Janikowo	98,0	36,3	1 826	583
gmina Pakość	103,1	12,8	2 546	336
gmina Złotniki Kujawskie	159,5	58,0	1 693	870
gmina Dąbrowa Biskupia	152,5	37,6	1062	282
gmina Inowrocław	180,4	6,1	2 558	57
gmina Rojewo	127,4	3,0	817	7
RAZEM	1 361,7	393,5	18 526	8 334

Źródło: Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Województwo Kujawsko-Pomorskie. Podregiony, powiaty, gminy, Bydgoszcz 2007.

Kanalizacja w powiecie jest znacznie gorsza niż zwodociągowanie miejscowości. Obecnie stosunek sieci wodociągowej do kanalizacyjnej wynosi 3,5 do 1. Kanalizacja na naszym terenie jest w większości ogólnospławna. Brak rozdzielnej kanalizacji sanitarnej i deszczowej powoduje problemy w pracy miejskich oczyszczalni ścieków, po intensywnych opadach deszczu.

W miastach naszego powiatu ponad 70% mieszkań jest skanalizowanych, natomiast na wsiach ze względu na to, że wiele miejscowości nie posiada zwartej zabudowy, zwodociągowanie takich miejscowości nie jest możliwe. W ostatnich latach najwięcej sieci kanalizacyjnych wykonano w gminie Kruszwica, po obu stronach jeziora Gopło, które objęte jest ochroną NATURA 2000 oraz w Złotnikach Kujawskich.

Na terenie powiatu znajduje się dziesięć komunalnych oraz jedenaście przemysłowych oczyszczalni ścieków. W 2006 r. oczyszczalnie ścieków obsługiwały 122 037 osób co stanowiło 73,99 % wszystkich mieszkańców powiatu. Dla porównania w województwie kujawsko-pomorskim oczyszczalnie ścieków obsługiwały łącznie 1 370 484 osób, co stanowiło 66,32 % ogólnej liczby mieszkańców województwa.

Mając na uwadze ochronę zasobów wodnych, pozwolenia wodnoprawne wydawane będą tylko pod faktyczne potrzeby. Ponadto rozgraniczenie w miastach kanalizacji sanitarnej od deszczowej (do 31 grudnia 2010 r. w miejscowościach powyżej 15 tys. mieszkańców, oraz do 31 grudnia 2015 r. w miejscowościach od 2 do 15 tys. mieszkańców) przyczyni się do lepszej pracy oczyszczalni miejskich, a tym samym ograniczy zanieczyszczanie wód.

2.2.3. Gospodarka odpadami

Na terenie powiatu inowrocławskiego eksploatowanych jest sześć składowisk odpadów komunalnych:

1. Giebnia, gmina Pakość,
2. Jaszczółtowo, gmina Rojewo,
3. Karczyn, gmina Inowrocław,
4. Kaczkowo, gmina Gniewkowo,
5. Stanomin, gmina Dąbrowa Biskupia – przy składowisku znajduje się nieczynny, przeznaczony do likwidacji, mogilnik,
6. Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych w Inowrocławiu – obsługuje teren miasta Inowrocław.

W planach wojewódzkich docelowo na terenie powiatu inowrocławskiego mają pozostać dwa składowiska odpadów komunalnych: w Inowrocławiu i Giebni. Pozostałe cztery składowiska

będą funkcjonowały do czasu ich zapełnienia, jeśli spełnią wymogi prawa do końca 2009 roku. Czas ich funkcjonowania zależeć będzie w dużej mierze od ilości wytwarzanych odpadów komunalnych, jak również efektów edukacji ekologicznej naszego społeczeństwa w zakresie sortowania odpadów i recyklingu.

Obecnie kładzie się duży nacisk na prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów u źródła ich powstawania. W związku z powyższym poszczególne gminy powiatu będą podejmowały działania mające na celu rozpowszechnianie wśród mieszkańców segregacji odpadów. Dodatkowo odpady będą segregowane na gminnych składowiskach odpadów.

Bardzo ważnym zadaniem będzie również usuwanie azbestu z naszego otoczenia, którego na dachach zabudowań posiadamy około 1 285 000 m^2. Ustawowy termin usunięcia materiałów zawierających azbest upływa w 2032 roku, lecz szczególnie pokrycia dachowe o bardzo złym stanie technicznym stwarzają duże zagrożenie dla naszego zdrowia i powinny być usuwane w pierwszej kolejności. Na terenie powiatu nie posiadamy składowiska na odpady niebezpieczne, w tym na składowanie eternitu.

Szczegółowe informacje na temat gospodarki odpadami na ternie powiatu zawiera Program Ochrony Środowiska, w tym Plan Gospodarki Odpadami.

Miasto Inowrocław

Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta Inowrocławia stanowi podstawę działań zmierzających do uporządkowania gospodarki odpadami w gminie zgodnie z wytycznymi krajowego, wojewódzkiego i powiatowego planu gospodarki odpadami.

Jako podstawowy cel gospodarki odpadami komunalnymi w Inowrocławiu przyjęto minimalizację ilości wytwarzanych odpadów oraz wprowadzenie właściwego systemu ich odzysku i unieszkodliwiania.

Według danych Urzędu Miasta w roku 2005 na terenie Inowrocławia wytworzono łącznie 25.519,80 Mg odpadów komunalnych, a w roku 2006 - 27.485,70 Mg. Organizację i nadzór nad systemem gospodarki odpadami komunalnymi prowadzi Urząd Miasta w Inowrocławiu. Zadania z zakresu zbierania odpadów na terenie miasta Inowrocławia realizowane są przez trzy podmioty:

- Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej sp. z o.o.,
- Przedsiębiorstwo Komunalne „Sanikont”,
- Zakład Budowlany Wielobranżowy „Stanzew”.

Zbiórka odpadów na terenie miasta prowadzona jest w sposób selektywny i nieselektywny. Zebrane odpady kierowane są do unieszkodliwienia i odzysku do Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych w Inowrocławiu, w skład którego wchodzi instalacja do odzysku odpadów biodegradowalnych (kompostownia KNEER i naturalna), opakowaniowych (hala podczyszczania) oraz instalacja do unieszkodliwiania (składowisko odpadów).

Na terenie miasta funkcjonuje odrębny system selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych. Objętych nim jest ok. 70% mieszkańców.

Gmina Kruszwica

14 maja 2007 r. Starosta Inowrocławski podjął decyzję w sprawie zamknięcia dotychczas funkcjonującego składowiska odpadów w Skotnikach. Obecnie teren gminy Kruszwica obsługuje składowisko odpadów w Służewie w powiecie aleksandrowskim.

Gmina Gniewkowo

Teren gminy Gniewkowo obsługuje składowisko odpadów komunalnych w Kaczkowie, gmina Gniewkowo.

Gmina Janikowo

Odpady zmieszane są wywożone na składowisko odpadów komunalnych w Giebni, które obsługuje teren gminy Pakość i Janikowo. W 2006 r. w gminie Janikowo zebrano ogółem (bez wyselekcjonowania) 3 668,54 tony odpadów komunalnych. Zbieraniem odpadów z gospodarstw domowych objętych jest 624 budynków mieszkalnych.

Na terenie gminy Janikowo prowadzona jest selektywna nieodpłatna zbiórka surowców wtórnych i zużytych opakowań w systemie pojemników na plastik, makulaturę, szkło i metale oraz kolorowych worków zbieranych i odstawianych do przetworzenia przez gminę.

Łączna ilość odpadów przekazanych do odzysku i recyklingu przez gminę Janikowo wynosiła 37 860 kg, w tym 14 860 kg opakowania ze szkła gospodarczego.

Gmina Pakość

Teren gminy Pakość obsługuje składowisko odpadów komunalnych w Giebni.

Złotniki Kujawskie

Gospodarka odpadami na terenie gminy prowadzona jest zgodnie z polityką przyjętą w uchwale nr XXI/168/2004 Rady Gminy Złotniki Kujawskie z dnia 27 sierpnia 2004r. w sprawie przyjęcia „Programu Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami gminy Złotniki Kujawskie".

System gospodarki odpadami komunalnymi oparty jest na zbieraniu odpadów od mieszkańców przez uprawnione firmy posiadające stosowne zezwolenia. Od 2003 r. wprowadzono system segregacji odpadów za pomocą pojemników ogólnodostępnych, zlokalizowanych we wszystkich sołectwach w gminie. Przyczynia się to do systematycznego zwiększenia ilości odzyskiwanych surowców wtórnych. Gospodarka pozostałymi odpadami prowadzona jest zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Teren gminy jest obsługiwany przez składowisko odpadów komunalnych w Giebni.

Gmina Dąbrowa Biskupia

Teren gminy Dąbrowa Biskupia jest obsługiwany przez składowisko odpadów komunalnych w Stanominie. Przy składowisku znajduje się nieczynny mogilnik, przeznaczony do likwidacji.

Gmina Inowrocław

Teren gminy Inowrocław jest obsługiwany przez składowisko odpadów komunalnych w Karczynie.

Gmina Rojewo

Teren gminy Rojewo jest obsługiwany przez składowisko odpadów komunalnych w Jaszczółtowie.

2.2.4. Infrastruktura energetyczna

Sieć stacji elektroenergetycznych oraz linii przesyłowych wysokich, średnich i niskich napięć na terenie powiatu jest relatywnie dobrze rozbudowana oraz spełnia parametry określone właściwymi przepisami. Jednakże sieć ta nie odpowiada w dostateczny sposób rosnącym

potrzebom mieszkańców powiatu. W miarę możliwości finansowych przedsiębiorstw energetycznych działających na terenie województwa linie te są sukcesywnie modernizowane.

W niektórych gminach takich jak Dąbrowa Biskupia występują spadki napięcia, a więc wymagane jest zwiększenie mocy stacji transformatorowych. Dla umożliwienia rozwoju gmin istnieje potrzeba modernizacji sieci w gminie Gniewkowo. W pozostałych miejscowościach parametry sieci są maksymalne bez możliwości rozwoju gospodarstw. Na terenach nowych osiedli bardzo często powstają kolizje z istniejącą siecią energetyczną. Podział działek jest niedostosowany do istniejącego uzbrojenia energetycznego. Skutkiem takich działań jest znaczne utrudnienie dostępu do sieci energetycznej. Sytuacja taka występuje w Inowrocławiu (ul. Rąbińska, Żytnia), Jacewie, Chrząstowie (przy stacji wysokiego napięcia Gniewkowo), Janikowie (ul. Polna), Balczewie, Złotnikach Kujawskich.

Poniższa tabela ilustruje liczbę odbiorców energii elektrycznej oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w latach 2000-2005.

Tabela 3 Energia elektryczna w powiecie inowrocławskim

	J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Energia elektryczna w gospodarstwach domowych w miastach							
odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu	szt	37 847	37 928	38 130	38 239	38 389	38 558
zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu	MW*h	59 661	58 141	57 106	57 519	57 901	60 691
Energia elektryczna w gospodarstwach domowych wg lokalizacji odbiorcy							
odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu							
ogółem	szt	48 245	48 332	48 149	48 396	49 152	53 883
na wsi	szt	10 398	10 404	10 019	10 157	10 763	15 325
zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu							
ogółem	MW*h	81 361	79 278	77 425	77 863	79 272	101 970
na wsi	MW*h	21 700	21 137	20 319	20 344	21 371	41 279
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych							
na 1 mieszkańca	kW*h	-	-	520,6	525,1	529,3	556,4
na 1 korzystającego / odbiorcę	kW*h	-	-	1 497,7	1 504,2	1 508,3	1 574,0

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Szacowany wzrost zapotrzebowania na energię, uwarunkowania ekonomiczne oraz potrzeba ochrony zasobów przyrodniczych uzasadniają poszukiwania przyjaznych dla środowiska źródeł energii.

Strategia Rozwoju Powiatu Inowrocławskiego na lata 2007-2015 zakłada rozwój przyjaznej dla środowiska infrastruktury energetycznej. Zidentyfikowaną silną stroną powiatu są dobre warunki fizjograficzne do rozwoju energii odnawialnej. Teren powiatu inowrocławskiego leży w II – bardzo korzystnej strefie, gdzie w indywidualnych punktach pomiarowych może wiać wiatr przekraczający wymagane 4 m/s, kwalifikujący powstawanie elektrowni wiatrowych.

W 2005 roku na terenie gminy Kruszwica, w miejscowości Chełmce powstała pierwsza w naszym powiecie elektrownia wiatrowa. Składa się ona z dwóch wolnostojących elektrowni wiatrowych typu BONUS 150 kW MK III na wieżach o wysokości 30 m. Łączna moc elektrowni wynosi 0,30 MW. W roku 2006, w gminach naszego powiatu zostały złożone wnioski na budowę dalszych 100 elektrowni wiatrowych. Ze względu na procedury oraz w wielu przypadkach, sprzeciwy mieszkańców, tempo budowy kolejnych wiatraków posuwa się dość wolno. Na koniec I półrocza 2007 r. na terenie powiatu istniało 19 elektrowni

wiatrowych. W latach 2007 – 2015 planuje się powstanie kolejnych 100 elektrowni wiatrowych.

2.2.5. Sieć gazowa

Całkowita długość czynnej sieci gazowej na terenie powiatu według stanu na dzień 31 grudnia 2005 r. wynosiła 321,3 km, w tym długość czynnej sieci przesyłowej 145,9 km oraz długość czynnej sieci rozdzielczej 175,4 km. Wskaźnik długości sieci rozdzielczej na 100 km^2 wynosił 14,3 km i jest wyższy od wskaźnika w województwie, który wynosił w 2005 r. 11,5 km.

W tym samym okresie odnotowano 32 289 odbiorców zaliczonych do grupy gospodarstw domowych. W 2005 roku zużycie gazu wyniosło 12 620,00 tys. m^3. Zużycie gazu z sieci na jednego odbiorcę wyniosło 390,8 m^3.

W miastach powiatu w 2005 r. z sieci gazowej korzystało 31 325 osób, co stanowiło 80,8 % ogółu ludności miast. Opisywaną sytuację szczegółowo prezentuje poniższe zestawienie.

Tabela 4 Sieć gazowa w powiecie inowrocławskim w latach 2003-2005

	J. m.	2003	2004	2005
Sieć gazowa				
długość czynnej sieci ogółem	km	324,8	319,1	321,3
długość czynnej sieci przesyłowej	km	153,5	145,8	145,9
długość czynnej sieci rozdzielczej w km	km	171,3	173,3	175,4
czynne połączenia do budynków mieszkalnych	szt	4 706	4 815	4 915
odbiorcy gazu	gosp. dom.	30 744	-	32 289
zużycie gazu w tys. m^3	tys.m^3	-	-	12 620,00
zużycie gazu w hm^3	hm^3	10,40	12,60	-
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tys. m^3	tys.m^3	-	-	6 507,1
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w hm^3	hm^3	-	6,8	-
ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	92 113	91 994	91 515
	J. m.	**2003**	**2004**	**2005**
URZĄDZENIA SIECIOWE				
Korzystający z instalacji w miastach w % ogółu ludności miast				
Gaz	%	80,7	80,8	80,8
Sieć rozdzielcza na 100 km2				
Sieć gazowa	km	14,0	14,1	14,3
Zużycie gazu w gospodarstwach domowych				
gaz z sieci				
Na 1 mieszkańca	m^3	62,5	75,8	76,0
Na 1 korzystającego / odbiorcę	m^3	338,3	393,8	390,8

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

2.2.6. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego

W powiecie inowrocławskim występuje niska dostępność do szerokopasmowego internetu, szczególnie na terenach wiejskich. Stanowi to barierę w rozwoju społeczeństwa informacyjnego, w tym sięganiu do światowych zasobów informacji, rozwoju innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy a także rozwoju usług publicznych oferowanych on-line.

Odsetek gospodarstw domowych podłączonych do sieci internetowej w województwie kujawsko-pomorskim w roku 2005 wyniósł 16,8% ogółu gospodarstw i był niższy od średniego wskaźnika dla Polski, który kształtował się na poziomie 22,5%.

Powiat inowrocławski stworzył koncepcję rozwoju społeczeństwa informacyjnego w ramach projektu ePowiat Inowrocławski. Zakłada on zwiększenie dostępu do usług publicznych świadczonych w drodze elektronicznej. Projekt jest odpowiedzią na potrzebę utworzenia systemu usług administracyjnych dla obywateli, realizowanych poprzez elektroniczne, interaktywne narzędzia komunikacji oraz informatyczne systemy wspomagania zarządzania i podejmowania decyzji administracyjnych. Projekt przewiduje również utworzenie miejsc do kontaktu i załatwiania spraw w urzędzie (aktywne telecentra, punkty dostępu bezprzewodowego HotSpot), dzięki którym mieszkańcy, za pośrednictwem internetu będą mieli dostęp do urzędu przez całą dobę, przez siedem dni w tygodniu.

Wdrażanie szerokopasmowego dostępu do internetu, dla jak największej grupy mieszkańców Unii Europejskiej, jest obecnie jednym z głównych celów Komisji Europejskiej. Rozwój teleinformatyczny regionów mniej uprzywilejowanych (wiejskich, przechodzących restrukturyzację czy też tych biedniejszych) jest bowiem najbardziej skuteczną metodą przyczyniającą się do wzrostu poziomu ich konkurencyjności.

2.3. Kultura, turystyka i rekreacja

Miasto Inowrocław

Inowrocław to jedno z największych miast województwa kujawsko-pomorskiego, tytularna stolica Kujaw Zachodnich. Położony jest w pobliżu szlaków wodnych, w sąsiedztwie historycznego Askaukalis – emporium handlowego z okresu rzymskiego, znajdującego się na szlaku bursztynowym.

Miasto Inowrocław lokowane w 1238 r. na prawie magdeburskim posiada obecnie niemal nienaruszony historycznie układ przestrzenny miasta średniowiecznego. Czytelna jest również linia niezachowanych fortyfikacji miejskich. Cenną wartością śródmieścia Inowrocławia są również późniejsze XIX-wieczne dzielnice z wytyczonymi lub uregulowanymi ulicami i placami oraz z zachowaną jednorodną zabudową z tego czasu. Niezależnie od zachowanego średniowiecznego układu przestrzennego miasta XIX-wieczna zabudowa poszczególnych obszarów centrum stanowi odrębne wartości przestrzenno-architektoniczne.

Miasto posiada ok. 1000 obiektów nieruchomych ujętych w gminnej ewidencji zabytków, systematycznie weryfikowanej i uzupełnianej. W rejestrze zabytków województwa kujawsko-pomorskiego znajdują się następujące obiekty miasta Inowrocławia:

1. Kościół rzymsko-katolicki pw. Św. Mikołaja – nr 116/31/A, ul. Hoyera 4
2. Kościół rzymsko-katolicki pw. Imienia Najświętszej Maryi Panny – nr 117/31/AK, ul. Bpa A. Laubitza 9
3. Budynek Sądu Rejonowego – nr A/499, ul. Narutowicza 42
4. Mury miejskie – nr 118/31/AK, ul. Poznańska 4 i ul. Kilińskiego
5. Hotel „Bast” – nr A/993, ul. Królowej Jadwigi 35/Solankowa 2
6. Dom Wagi Miejskiej – nr 197/A, ul. Kościuszki 19
7. Kamienica „Złoty Róg” – nr A/416/1, ul. Królowej Jadwigi 33
8. Pałac Mieszczański – nr 121/A, ul. Solankowa 33

9. Dom Kasprowicza – nr A/313/1, ul. Wielkopolska 11
10. Cmentarz rzymsko-katolicki – nr A/194, ul. Marcinkowskiego
11. Cmentarz rzymsko-katolicki – nr A/246, ul. Marulewska
12. Dom, ul. Królowej Jadwigi 26 – nr A/485/1
13. Dom, ul. Dworcowa 71 – nr A/1049
14. Budynek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół" – nr A/512/1, ul. Szymborska 4
15. Urząd Miasta Inowrocławia, dawne Starostwo – nr A/46, ul. Roosevelta 36
16. Dom, ul. Królowej Jadwigi 14 – nr A/93
17. Kościół pw. Zwiastowania Najświętszej Maryi Pannie z ogrodzeniem terenu przykościelnego oraz otoczeniem kościoła – nr A/180/1-2, ul. Laubitza 19
18. Grobowiec rodziny Feiglów na cmentarzu przy ul. Marcinkowskiego – B/141
19. Relikty zespołu klasztornego pofranciszkańskiego – nr 89/A, Plac Klasztorny
20. Rzeźba Madonny z Dzieciątkiem, korona na głowie Madonny – nr B/158/1-2 (rzeźba znajduje się w kościele romańskim pw. Imienia Najświętszej Maryi Panny)
21. Kościół ewangelicki, ob. rzymsko-katolicki pw. Świętego Krzyża – nr A/1120, ul. Kościuszki 3
22. III Szkoła Miejska (III Stadtschule), obecnie Gimnazjum nr 1 im. św. Wojciecha nr A/1160, ul. Toruńska 46/48
23. Organy – szafa organowa z 1863 r. oraz instrument z 1902 r. – nr B/194 z kościoła pw. Św. Krzyża, ul. Kościuszki 3
24. Kamienica, ul. Kościelna 6 – nr A/1274
25. Kościół rzymsko-katolicki p.w. Opatrzności Bożej, ul. Poznańska 332 – nr A/1330

Atutem miasta jest jego ponad 130-letnia tradycja uzdrowiskowa. Bogate miejscowe złoża naturalnych surowców – głównie soli kamiennej i wapieni, torfu niskiego i borowinowego, gliny, iłów i wód mineralnych – stały się podstawą lecznictwa uzdrowiskowego. Nizinny klimat okolic Inowrocławia nie obciąża organizmów osób chorych na niewydolność krążenia i ma dobroczynny wpływ w procesie rehabilitacji chorób serca oraz sprzyja leczeniu schorzeń reumatycznych, wspiera też rehabilitację układu ruchu. Głównymi profilami leczniczymi inowrocławskiego uzdrowiska są: choroby krążenia, reumatologia oraz choroby układu ruchu. Placówki uzdrowiskowe oferują swym pacjentom kilkadziesiąt rodzajów zabiegów leczniczych, m. in.: kąpiele solankowe, zawijania borowinowe, natryski szkockie, hydromasaże, ćwiczenia kinezyterapeutyczne, masaże lecznicze oraz zabiegi z zakresu fizykoterapii, np. światłolecznictwo, ultrasonoterapię, elektrolecznictwo, parafinoterapię, inhalacje i działania lasera oraz krioterapię, czyli leczenie zimnem.

Wymiernym wskaźnikiem najwyższej jakości usług o europejskim standardzie, świadczonych w inowrocławskich sanatoriach są wyróżnienia i certyfikaty. W 2002 r. „Solanki" otrzymały Medal Europejski za usługę sanatoryjno-szpitalną „Reumatologia", zaś w 2005 r. wdrożyły Zintegrowany System Jakości ISO 9001:2000 i system zasad bezpieczeństwa żywności HACCP. Dwa inowrocławskie sanatoria „Metalowiec 70" i „Modrzew" posiadają certyfikat „Ośrodka Przyjaznego Osobom Niepełnosprawnym". Ponadto sanatorium „Metalowiec 70", które otrzymało tytuł „HIT 2004" za wysoką jakość usług sanatoryjnych, proponuje ciekawą ofertę zabiegów w zakresie odnowy biologicznej: tybetański masaż ciepłymi kamieniami,

saunę świetlną i grotę solno-jodową. Natomiast „Modrzew" może pochwalić się jedynym w Inowrocławiu basenem (o wymiarach 12,5 m x 8,5 m) wypełnionym solanką z naturalnego źródła. Poza typowym leczeniem sanatoryjnym inowrocławskie uzdrowisko oferuje również pobyty profilaktyczne, rehabilitacyjne, odchudzające, rekreacyjne, a także weekendowe.

Obiekty uzdrowiskowe, malownicze stawy, a także muszla koncertowa, w której często odbywają się koncerty plenerowe, mieszczą się na terenie parku, który swą nazwę zawdzięcza solance. Park Solankowy, zwany „Solankami", w formie ogrodu francuskiego rozciąga się na powierzchni ok. 55 ha. W jego zachodniej części znajduje się tężnia solankowa, jeden z trzech tego typu obiektów lecznictwa zdrojowego w Polsce. Do inowrocławskiego inhalatorium przybywają goście nie tylko z Polski ale i zagranicy. Aby uprzyjemnić pobyt w Inowrocławiu organizuje się łącznie ok. 400 imprez kulturalnych o różnym charakterze.

Bazę uzdrowiskową Inowrocławia tworzą:

„Solanki" Uzdrowisko Inowrocław Sp. z o.o.
ul. Solankowa 77, 88-100 Inowrocław
- Kujawiak I,
- Kujawiak II,
- Kompleks „Kujawianka",
- Willa „Ostoja".

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej
Centrum Rehabilitacyjno-Wczasowe „Energetyk" Sp. z o.o.
ul. Z. Wilkońskiego 2, 88-100 Inowrocław

Sanatorium Uzdrowiskowe „Metalowiec 70"
ul. Świętokrzyska 76, 88-100 Inowrocław

Sanatorium Uzdrowiskowe „Modrzew"
ul. M. Wierzbińskiego 50a, 88-100 Inowrocław

Sanatorium Uzdrowiskowe „Przy Tężni" im. dr Józefa Krzymińskiego
w Inowrocławiu S.P.Z.O.Z. (Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej)
ul. Przy Stawku 12, 88-100 Inowrocław

W mieście szeroko rozwinięta jest baza sportowa, do której należą: hala widowiskowo – sportowa ze ścianką wspinaczkową, sale gimnastyczne, dwie kryte pływalnie, basen odkryty, trzy stadiony oraz korty tenisowe. Na terenie miasta działa ponad trzydzieści klubów sportowych promujących liczne dyscypliny sportowe.

Przez Inowrocław przebiega pięć szlaków turystycznych, które wraz z licznymi zabytkami przyczyniają się do wzmożonego ruchu turystycznego. Co roku z bazy noclegowej na terenie miasta korzysta około 25.000 osób, w tym liczną grupę stanowią turyści zagraniczni, m.in. z Niemiec i Rosji. Ogółem w roku 2006 PTTK Oddział w Inowrocławiu obsłużył na terenie miasta ponad 60 wycieczek. Największe natężenie ruchu turystycznego przypada na miesiące maj i czerwiec oraz miesiące wakacyjne.

W Inowrocławiu działają liczne placówki, instytucje i stowarzyszenia kulturalne. W ciągu roku odbywa się w mieście około 400 imprez kulturalnych o rozmaitym zasięgu i charakterze. Ponad 50 z nich to imprezy cykliczne. Ze względu na uzdrowiskowy charakter miasta większość z organizowanych imprez w okresie letnim odbywa się w plenerze Parku Solankowego, tj. w muszli koncertowej, pod tężnią i w teatrze letnim. Są to m.in.: Przegląd Chórów Województwa Kujawsko - Pomorskiego „Wiosna w Solankach", koncerty Inowrocławskiego Lata Muzycznego, koncert „Muzyczne Lato w Tężni" z udziałem Grzegorza Turnaua i zaproszonych artystów czy Inowrocławska Gala Operowo-Operetkowa.

Ponadto miasto posiada kilka galerii wystawienniczych, m.in. Galerię Miejską i Galerię w Ratuszu, salę koncertową na 200 miejsc, a także teatr na 372 miejsca, w którym odbywają się spektakle teatralne, koncerty i występy kabaretowe.

Gmina Kruszwica

Gmina Kruszwica należy do obszarów atrakcyjnych dla różnych form turystki, o czym decydują zarówno walory przyrodniczo-krajobrazowe jak i kulturowe. Gmina posiada predyspozycje dla rozwoju różnych form turystyki, zarówno pobytowej, jak i kwalifikowanej (wędrówki piesze, rowerowe, hipiczne, wędkarstwo, sporty wodne, sporty zimowe, specjalistyczne formy edukacji ekologicznej, zielone szkoły, itp.). W gminie Kruszwica istnieją potencjalnie bardzo duże możliwości rozwoju agroturystyki, zwłaszcza w części gminy położonej na terenie parku, lub w jego sąsiedztwie. Podstawowe walory świadczące o atrakcyjności turystycznej wynikają z warunków kulturowych (dziedzictwa kulturowego obszaru), przyrodniczych (jakości środowiska przyrodniczego i położenia znacznej części w parku krajobrazowym i rezerwacie przyrody). Miasto było ważnym ośrodkiem na szlaku bursztynowym. Obecnie na terenie gminy znajduje się 287 obiektów wpisanych do ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (w tym 166 domów, 42 zagrody, 23 zespoły pałacowe i dworsko-parkowe, 18 szkół, 13 kościołów i kaplic, 12 obiektów gospodarczych, 5 zespołów folwarcznych, 3 parki, 2 dworce kolejowe i zamek).

Najbardziej atrakcyjnym turystycznie obszarem jest część gminy (około ¼ powierzchni ogólnej) położona w Nadgoplańskim Parku Tysiąclecia obejmująca jezioro Gopło oraz przylegające tereny.

Na terenie gminy znajdują się następujące obiekty zabytkowe:

- Kolegiata pw. Św. Piotra i Pawła w Kruszwicy, XII w.
- Układ urbanistyczny w mieście Kruszwica XV-XIX w.
- Mysia Wieża w Kruszwicy XIVw.
- Zespół Pałacowo-Parkowy w Kobylnikach XIX/ XX w.
- Zespół Pałacowo-Parkowy w Polanowicach XVIII/XIX w.
- Kościół pw. Św. Klemensa i Marka w Polanowicach, XIX w.
- Zespół Dworski w Giżewie, XIX w.
- Zespół Dworski w Lachmirowicach, XIX w.
- Kościół drewniany pw. Św. Barbary w Sukowach-Rechcie, XVIII w.
- Wiatrak Koźlak w Chrośnie XX w.
- Kościół pw. Św. Bartłomieja w Sławsku Wielkim, XVIII w.
- Leśniczówka w Rożniatach, pocz. XX w.
- Zespół folwarczny w Rożniatach, XIX w.
- Zespól Dworski w Brześciu, XX w.
- Kościół pw. Św. Wojciecha w Brześciu, XX w.
- Kościół pw. Św. Katarzyny w Chełmcach, XIX w.
- Zespół Dworski w miejscowości Głębokie, XIX/ XX w.
- Grodzisko z epoki wczesnego średniowiecza w Mietlicy

- Pozostałości Zespołu Dworskiego w Tarnówku, XIX w.
- Zespół Pałacowo-Parkowy w Popowie, XIX w.
- Kościół pw. Św. Mateusza w Ostrowie nad Gopłem, XV w.
- Zespół Pałacowo-Parkowy w Ostrowie nad Gopłem, XIX w.

Do atrakcji turystycznych zaliczyć należy organizowane przez Nadgoplański Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno Krajobrazowego w Kruszwicy rejsy po jeziorze Gopło wycieczkowym statkiem „Rusałka" (na trasie Kruszwica - Ślesin) oraz organizowane we wrześniu Rajdy Pieczonego Ziemniaka.

Bazę turystyczną na terenie gminy stanowią obiekty:

- Hotel Sportowy „Gopło" w Kruszwicy z 50 miejscami noclegowymi
- Hotel „Pałac" w Kobylnikach z 50 miejscami noclegowymi
- Hotel „Magdalenka" z 30 miejscami noclegowymi
- Powiatowy Młodzieżowy Ośrodek Sportu i Rekreacji w Kruszwicy z 90 miejscami
- Klub wioślarski „Gopło" z 40 miejscami
- Ośrodek Szkoleniowo-Rekreacyjny Zakładów Tłuszczowych „Kruszwica S.A." w Złotowie z 49 miejscami noclegowymi
- Pole namiotowe w Kruszwicy o maksymalnej jednorazowej pojemności wynoszącej 300 miejsc (baza sezonowa)
- kwatery prywatne.

Gmina Gniewkowo

Gmina Gniewkowo posiada duże możliwości rozwoju turystyki. Dotyczy to zarówno turystyki pobytowej, kwalifikowanej, jak i wypoczynku sobotnio – niedzielnego. O dużym potencjale w tej dziedzinie przesądzają: dogodne położenie komunikacyjne, bliskość Torunia i Inowrocławia, występowanie dużych kompleksów leśnych i obszarów chronionych, niewielki stopień degradacji środowiska naturalnego, zbiorniki wody stojącej i ciekawe obiekty kultury materialnej.

Na terenie gminy występuje kilka gospodarstw agroturystycznych. Istnieją ścieżki i trasy rowerowe, planowana jest dalsza rozbudowa sieci ścieżek w naszej gminie.

Na terenie gminy Gniewkowo usytuowanych jest 14 Miejsc Pamięci Narodowej, w tym najbardziej znany Obelisk Pamięci 4 tys. pomordowanych przez hitlerowców mieszkańców miasta w gniewkowskim lesie.

Na obszarze miasta i gminy Gniewkowo w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znajdują się łącznie 93 obiekty. Najwięcej jest domów mieszkalnych - 55 (w tym w m. Gniewkowo 53), zespołów pałacowych i dworskich - 13, kościołów - 5 (+ 1 bożnica), obiektów użyteczności publicznej - 5 i szkół - 5.

Obiekty zabytkowe:

– Gniewkowo: Zespół Kościoła Parafialnego pw. Św. Mikołaja i Konstancji z XIV w.
    - Kościół Ewangelicko – Augsburski XIX w.
    - Zespół Dworski z XIX w., obecnie Szkoła Zawodowa
    - Bożnica żydowska z XIX w. przy ul. Podgórnej 2

- Układ urbanistyczny Gniewkowa z XII-XIV, XIX w.

- Kaczkowo: Zespół Pałacowy z XIX w. z parkiem
- Kawęczyn: Zespół Pałacowy z XIX w. z parkiem
- Lipie: Zespół Dworski z Parkiem Krajobrazowym z XIX w.
- Markowo: Zespół Dworski z Parkiem Krajobrazowym z XIX w.
- Murzynno: Park Dworski z XIX w.
    - Kościół Parafialny pw. Św. Mateusza z XX w.
- Ostrowo: Kościół Parafialny pw. Matki Boskiej Szkaplerznej z XIX w.
- Skalmierowice: Zespół Dworski z XIX w.
- Szadłowice: Kościół Parafialny pw. Św. Bartłomieja z XIX w.
    - Zespół Dworski z XIX w.
- Wierzbiczany: Zespół Pałacowy z XIX w. z parkiem
- Wierzchosławice: Zespół Pałacowy z XX w.
- Więcławice: Zespół Dworski z XIX/XX w.
- Gąski: Kościół Ewangelicki z XX w. ob. Rzymsko-Katolicki Parafia pw. Chrystusa Króla
- Warzyn: Park z XIX w.

Działalność z zakresu upowszechniania kultury i sportu oraz rekreacji na terenie gminy prowadzi Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Gniewkowie. W skład Ośrodka wchodzą: Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Gniewkowie, filia biblioteczna Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Wierzchosławicach, tereny zielone, sala widowiskowo-sportowa przy ul. Toruńskiej i sala sportowa przy ul. Podgórnej w Gniewkowie.

Mieszkańcy gminy mają możliwość uprawiania wielu dziedzin sportu w ramach różnych klubów i stowarzyszeń sportowych, prowadzących rozgrywki ligowe i turnieje dla amatorów.

W Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury, Sportu i Rekreacji prowadzone są koła i sekcje zainteresowań m.in.: zespół ludowy LIPIANKI, nauka tańca towarzyskiego, zajęcia karate, sekcja wokalna, nauka gry na instrumentach: pianino, keyboard, gitara, zespoły wokalno-instrumentalne, sekcja teatralna, sekcja Przyjaciół Biblioteki, sekcja internetowa, sekcja plastyczna, sekcja haftu.

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji organizuje, zgodnie z zatwierdzonym planem, imprezy kulturalne i sportowe. W ciągu roku kalendarzowego organizuje również spotkania i konkursy literackie, przeglądy piosenek, zespołów ludowych, zespołów wokalno - instrumentalnych. Z myślą o najmłodszych zapraszane są teatrzyki z programami dla dzieci. Ośrodek jest również organizatorem wyjazdów do kina, opery, teatru, współpracuje także z sołectwami organizując na wsiach pikniki, spotkania okolicznościowe, zawody sportowo-rekreacyjne i rekreacyjne. Jego działalność jest skierowana do wszystkich mieszkańców gminy.

Gmina Janikowo

Najstarsze zabytki gminy Janikowo maja charakter sakralny. Są to kościoły wzniesione w drugiej połowie XV w. – kościół pw. Świętego Jana Chrzciciela w Ostrowie, który został

wzniesiony w 1460 roku jako fundacja Bogdana z Oporowa herbu Sulima oraz wzniesiony w połowie XV w. kościół pw. świętego Piotra i Pawła w Trlągu z fundacji Trlaskich – właścicieli wsi. W obu kościołach dominują elementy architektury gotyckiej. Nie zachowały się wzmiankowane w źródłach dwory szlacheckie z XVI w.

Na terenie gminy Janikowo znajdują się następujące obiekty zabytkowe:

1. Zespół Kościoła Parafialnego pw. Świętego Jana Chrzciciela w Janikowie: - ul. Przyjezierna (Ostrowo) kościół murowany – 1460 r. (nadbudowa wieży i dobudowa Zakrystii 1840)
2. Kościół Parafialny pw. Serca Pana Jezusa w Janikowie, ul. Szkolna, murowany, lata 30 XX w.
3. Zespół Pałacowy w Janikowie, ul. Łączna, pałac murowany 3 ćw. XIX w, park krajobrazowy
4. Zespół Cukrowni Janikowo, obecnie Krajowa Spółka Cukrowa S.A. w Toruniu, Oddział Cukrownia „Janikowo" w Janikowie, ul. Topolowa 1, lata 20 i 30 XX w.
5. Kościół Ewangelicki w Janikowie, ul. 1 Maja, murowany, XIX w.
6. Szkoła w Janikowie, ul. 1 Maja, murowany lata 30 XX w, remont w 2007 r.
7. Zespół Dworski w Janikowie, ul. Kasprowicza, koniec XIX w, park
8. Zespół Pałacowy w Broniewicach, pałac, obecnie szkoła murowana - ok. 1880, remont 1998-2000, park krajobrazowy
9. Zespół Dworski w Dobieszewicach, dwór murowany, 1 poł. XIX w, park krajobrazowy
10. Zespół Pałacowy w Głogówcu, pałac murowany z 1924r., budynki gospodarcze murowane z 2 poł. XIX w, park krajobrazowy
11. Założenia Pałacowo-Parkowe w Kołudzie Małej, pałac murowany ok. poł. XIX w, park krajobrazowy
12. Zespół Dworski w Kołudzie Małej, dwór murowany, ok. 1880r., przebudowany pocz. XX w, park krajobrazowy
13. Zespół Kościoła Ewangelickiego w Kołodziejewie, ob. rzymsko-katolicki pw. Św. Józefa, kościół murowany z 1908 r.
14. Założenia Pałacowo-Parkowe w Kołodziejewie, dwór murowany ok. 1890
15. Kuźnia w Kołodziejewie, murowana koniec XIX w.
16. Zespół Kościoła Parafialnego pw. Św. Mikołaja w Ludzisku, kościół murowany 1865r., rozbudowany 1932-1935
17. Obiekty Cmentarza Grzebalnego w Ludzisku: kaplica grobowa rodziny Brodnickich – XIX w., kaplica grobowa rodziny Mittelstaedtów - poł. XIX w.
18. Zespół Dworski w Ludzisku, obecnie Dom Pomocy Społecznej w Ludzisku, z końca XVIII w., przebudowany w drugiej połowie XIX w, park krajobrazowy
19. Zespół Kościoła Parafialnego pw. Św. Piotra i Pawła w Trlągu, kościół murowany, z drugiej połowy XV w., rozbudowany w 1935 r.

Miejsca pamięci narodowej

1. Kącik Pamięci Narodowej w Szkole Podstawowej w Ludzisku - ku pamięci Jana z Ludziska, który urodził się w tej wsi około roku 1400. W latach 1440-1447 zasłynął jako profesor-humanista Uniwersytetu Krakowskiego i obrońca doli ludu wiejskiego.
2. Pomnik ku czci ofiar zbrodni hitlerowskich 1939-1945 zlokalizowany na cmentarzu w Ostrowie.
3. Głaz z tablicą pamiątkową - miejsce straceń pracowników Cukrowni „Janikowo" w latach 1939-1945 zlokalizowany na terenie zakładu.
4. Tablica Pamiątkowa ku czci Jana Wojciechowskiego – Kierownika Szkoły Podstawowej nr 1 w Janikowie, zamordowanego przez hitlerowców 1 listopada 1939 r. Tablica jest umieszczona na ścianie starego budynku szkoły przy ul. Szkolnej.
5. Grób Żołnierza Polskiego, który zginął zimą 1945 r. w Kołodziejewie, zlokalizowany na cmentarzu w Kołodziejewie.
6. Tablica Pamiątkowa ku czci ks. Władysława Adamskiego – Proboszcza parafii Ludzisko, zamordowanego 5 lipca 1942 roku w obozie w Dachau. Tablica znajduje się na ścianie frontowej kościoła w Ludzisku.
7. Grób Powstańca Wielkopolskiego poległego za Ojczyznę 3 czerwca 1919 roku pod Tarkowem. Grób znajduje się na cmentarzu w Ludzisku.
8. Grób Wincentego Jarzynowskiego zamordowanego przez hitlerowców 10 kwietnia 1941 roku w Markowicach. Grób znajduje się na cmentarzu w Ludzisku.
9. Trzy groby pracowników Cukrowni „Janikowo", którzy zginęli w 1939 roku i zostali pochowani na cmentarzu w Ostrowie.

Przyroda:

1. Pomniki przyrody – 37 pozycji na terenie miasta i gminy, m.in. głaz narzutowy o obwodzie 10 m, aleja ośmiu lip drobnolistnych w parku wiejskim w Broniewicach, klon jawor o obwodzie w pierśnicy 458 cm, topola biała o obwodzie w pierśnicy 570 cm rosnąca na terenie parku dworskiego w Dobieszewicach.
2. Zbiornik Pakoski – został utworzony na Noteci Zachodniej w 1975 r. przez spiętrzenie j. Pakoskiego i Bronisławskiego, powierzchnia zbiornika przy minimalnym piętrzeniu – 835 ha, średnia szer. 740 m, dł. 20,13 km, gł. 9,2 m, posiada dobre warunki do uprawiania sportów wodnych, od 1999 r. są tu organizowane m.in. Motorowodne Mistrzostwa Świata, Regaty Żeglarskie.

Gmina Pakość

Miasto usytuowane jest na historycznym pograniczu Wielkopolski i Kujaw i należy do atrakcyjnych turystycznie miejsc w województwie kujawsko-pomorskim ze względu na zróżnicowanie zabytków pod kątem ich stylu i przeznaczenia. Na uwagę zasługuje neogotycki pałac barona von Reinbaben w Jankowie k. Pakości – od kilku lat odnawiany i odzyskujący swą dawną świetność.

Gmina Pakość jest szczególnie znana z zabytków sakralnych np. najcenniejszego pod względem architektonicznym Kościoła pw. Św. Małgorzaty w Kościelcu z przełomu XII i XIII, jednej z najpiękniejszych w regionie i kraju Kalwarii Pakoskiej, drugiej co do wielkości po Kalwarii Zebrzydowskiej. Składa się ona z Kościoła Ukrzyżowania i 24 kaplic prezentujących styl barokowy. Ważnym obiektem jest również Kościół pw. św. Bonawentury,

urządzony w 1637 r. w skrzydle zamku Działyńskich, w którym przechowywane są, prócz cennych pamiątek i wotów, relikwie z Krzyża Świętego.

W centrum miasta znajdują się zabytkowe, prywatne kamienice oraz zabytkowy Ratusz z witrażami na parterze oraz zabytkowym zegarem w zwieńczeniu, prezentujący styl eklektyczny z przewagą form neogotyckich.

Na terenie gminy i miasta Pakość znajdują się następujące obiekty zabytkowe:

- Zespół Klasztorny Franciszkanów – Reformatorów z XVII w. w Pakości
- Zespół Kalwarii z XVII w. w Pakości
- Obiekty cmentarza grzebalnego na Wzgórzu Kalwaryjskim z XIX w. w Pakości
- Ratusz z XIX w. w Pakości
- Zespół Pałacowy z XIX w. w Węgiercach
- Zespół Dworski z XIX w. w Wielowsi
- Zespół Dworski z XIX w. w Łącku
- Zespół Dworski z XIX/XX w. w Ludkowie
- Zespół Kościoła Parafialnego pw. Św. Małgorzaty z XII/XIII w. w Kościelcu
- Zespół Pałacowy Ponińskich z XVIII w. w Kościelcu
- Zespół Pałacowy z XIX w. w Jankowie.

Ruch turystyczny w gminie Pakość nie ma charakteru stałego, związany jest z licznymi zabytkami znajdującymi się na terenie gminy i miasta. Gmina posiada niezagospodarowane zbiorniki czystej wody (Wojdal), które po zaprzestaniu eksploatacji żwiru można zagospodarować na cele rekreacyjne. Możliwości rozwoju turystyki na terenie gminy znacznie wzrosną z chwilą poprawy czystości w Noteci, jeziorach Pakoskim i Mielno.

Najpopularniejszymi dyscyplinami sportowymi rozwijanymi w gminie Pakość jest piłka nożna, strzelectwo sportowe, koszykówka, i szachy. W Pakości działa Sportowy Klub Miejski „Notecianka", natomiast na terenach wiejskich sport (piłka nożna) rozwija się w Ludowych Zespołach Sportowych w Radłowie, Wielowsi i Kościelcu.

Gmina Złotniki Kujawskie

Gmina Złotniki Kujawskie posiada warunki do rozwoju funkcji turystycznej, w jej części zachodniej i południowo-zachodniej. Tu koncentrują się tereny o znacznych walorach i atrakcyjności środowiska przyrodniczo-krajobrazowego oraz znacznych zasobach środowiska kulturowego.

Na te wartości składają się:

- zbiorowiska leśne, które mają znaczenie rekreacyjne
- sieć jezior, które udostępnione są do wędkowania, pomimo, że z uwagi na uwarunkowania naturalne dostępność linii brzegowej tych jezior jest ograniczona. Największą atrakcyjność dla rozwoju rekreacji i turystyki wodnej przedstawia jezioro Tuczno, które jednak wymaga stałej poprawy stanu czystości
- sieć cieków wodnych o znacznych walorach przyrodniczo - krajobrazowych
- rzeźba polodowcowa, na którą składają się: pagórki morenowe, rynny jeziorne i doliny cieków

- szczególne stanowiska przyrodnicze w postaci pomników przyrody
- liczne obiekty posiadające wartości historyczno-kulturowe.

Oprócz walorów przyrodniczo-kulturowych gmina dysponuje ubogą niestety bazą infrastruktury turystycznej. W zakresie ogólnodostępnej bazy noclegowej gmina dysponuje jednym obiektem z bazą noclegową w Tucznie. Poza tym funkcjonują dwie plaże nad jeziorem Tuczno. Niestety nie funkcjonują na terenie gminy gospodarstwa agroturystyczne, choć w rozwoju agroturystyki istnieje szansa na możliwość pozyskania dodatkowego źródła dochodu przez rolników.

Na terenie gminy znajdują się obiekty i zespoły obiektów wpisane do rejestru zabytków. Wśród nich na uwagę zasługują:

- Zespół Dworsko-Parkowy w Będzitowie z przełomu XIX i XX w.
- Zespół Dworsko-Parkowy z pozostałościami zespołu folwarcznego w Helenowie z początku XX w.
- Zespół Dworsko-Parkowy z pozostałościami folwarku z przełomu XIX i XX w. we wsi Leszcze
- Zespół Dworsko-Parkowy z przełomu XIX i XX w., w Lisewie Kościelnym
- Zespół Dworsko-Parkowy z XIX w. w Mierzwinie
- Zespół Dworsko-Parkowy z folwarkiem z początku XX w. w Palczynie
- Zespół Dworsko-Parkowy z XIX w. w Rucewku
- Zespół Dworsko-Parkowy z początku XIX w. w Rucewie
- Zespół Dworsko-Parkowy z XIX w. we wsi Tupadły
- Zespół Dworsko-Parkowy z folwarkiem z XIX w. we wsi Złotniczki
- Zespół Dworsko-Parkowy z przełomu XIX/XX w. w Złotnikach Kujawskich
- Zespół Dworsko-Parkowy z końca XIX w. w Tucznie
- Zespół Kościoła Parafialnego pw. Św. Marii Magdaleny z początku XX w. w Lisewie Kościelnym
- Kościół Parafialny pw. Św. Trójcy z końca XIX w. z cmentarzem przykościelnym w Pęchowie
- Zespół Kościoła Parafialnego pw. Św. Św. Piotra i Pawła z końca XIX w Tucznie
- Kościół Parafialny pw. Św. Katarzyny z początku XX w. w Dźwierzchnie
- Zespół Kościoła Parafialnego pw. Św. Andrzeja Boboli z cmentarzem, z początku XX w. w Złotnikach Kujawskich
- Park Dworski z przełomu XIX i XX w. Dąbrówce.

Na terenie gminy Złotniki Kujawskie działają trzy kluby sportowe: Gminny Ludowy Klub Sportowy „PIAST” w Złotnikach Kujawskich, Ludowy Zespół Sportowy w Palczynie i Ludowy Klub Sportowy „Cukrownik” Tuczno. Ponadto istnieje Uczniowski Klub Sportowy przy gimnazjum w Złotnikach Kujawskich.

Działalność sportowa oparta jest o bazę techniczną w postaci 4 boisk i 6 niewymiarowych sal sportowych zlokalizowanych w miejscowościach: Złotniki Kujawskie, Tuczno, Palczyn i Lisewo Kościelne.

W roku 2006 oddano do użytku nowoczesny ogólnodostępny zespół mini boisk. Obejmuje on m.in. boisko do gier (koszykówka, siatkówka, tenis ziemny), bieżnie, skocznię do skoków w dal, skocznię do skoków wzwyż, rzutnię kulą.

Od roku 1994 r. prężnie działa Ośrodek Sportu i Rekreacji w Złotnikach Kujawskich. Zasadniczym celem jego działalności jest popularyzowanie walorów rekreacji ruchowej, organizowanie zajęć, zawodów i imprez sportowo-rekreacyjnych.

Gmina Dąbrowa Biskupia

Na terenie gminy zachowało się wiele cennych zabytków.

Tabela 5 Zabytki gminy Dąbrowa Biskupia

Miejscowość	Zabytek
Bąkowo	Zespół folwarczny z XIX w.
Brudnia	Kościół pw. Św. Michała Archanioła z 1925 r.
Chlewiska	Kościół pw. Św. Trójcy z 1910 r. Zespół folwarczny z XIX w.
Dąbrowa Biskupia	Zbór ewangelicki z 1872 r.
Dziewa	Zespół folwarczny z XIX w.
Konary	Dwór z XIX w.
Modliborzyce	Dwór z XIX w.
Parchanie	Kościół pw. Św. Wojciecha z XIX w. Zespół folwarczny z XIX w.
Pieczyska	Zespół folwarczny z XIX w.
Pieranie	Kościół pw. Św. Mikołaja
Radojewice Sobiesiernie Zagajewice, Zagajewiczki, Wola Stanomińska	Zespół folwarczny z XIX w.

Źródło: Urząd Gminy Dąbrowa Biskupia

Na terenie gminy Dąbrowa Biskupia usytuowane są następujące pomniki przyrody.

Tabela 6 Pomniki przyrody gminy Dąbrowa Biskupia

Miejscowość	Pomniki żywej przyrody	Obwód drzewa
Radojewice	Dąb „Łokietka”	668 cm
Rejna	Dęby szypułkowe	350 cm i 317 cm
Dziewa	Dąb szypułkowy	375 cm
Głojkowo	Dęby szypułkowe	415 cm i 390 cm
Sobiesiernie	Wiąz Topola szara	355 cm 357 cm
Zagajewice	Dęby szypułkowe Kasztanowiec Wiąz	367 cm i 324 cm 380 cm 365 cm

Źródło: Urząd Gminy Dąbrowa Biskupia

W Zespole Szkół w Dąbrowie Biskupiej funkcjonuje „Izba Kujawska”, w której gromadzone są przedmioty codziennego użytku pochodzące z terenu Kujaw. W przedwojennym budynku szkolnym w Parchaniu znajduje się Izba Pamięci Generała Władysława Sikorskiego bogata w eksponaty, meble, historyczne zdjęcia, fotokopie, obrazy, korespondencję, książki, wiersze.

Na terenie gminy działa Gminna Biblioteka Publiczna oraz trzy filie biblioteczne: w Pieraniu, Radojewicach i Wonorzu.

Atrakcją jest istnienie folkloru kujawskiego – trzypokoleniowego zespołu ludowego „Radojewiczanie”, który uświetnia nie tylko gminne imprezy, ale również występuje w okolicznych miastach i w całym kraju. Zespół jest laureatem licznych konkursów folklorystycznych również o zasięgu ogólnopolskim.

W gminie nie ma stałego punktu informacji turystycznej. Informacje na temat gminy dostępne są w Internecie oraz w lokalnej prasie, folderach, opracowaniach zbiorczych powiatu i województwa. Wydane zostały również książki „Gmina Dąbrowa Biskupia – Historia i współczesność”, „Sanktuarium Matki Bożej w Pieraniu”, „Kościoły gminy Dąbrowa Biskupia”. Od kwietnia 2002 roku wydawana jest przez Urząd Gminy lokalna gazeta kwartalnik „Dąbrowianin”, który opisuje sprawy bieżące i ważne wydarzenia, ale również atrakcje przyrodnicze i turystyczne gminy.

Atrakcją gminy są liczne lasy (zajmują około 2800 ha, co stanowi 20 % powierzchni gminy) i bagna – są to idealne warunki do rozwoju łowiectwa i grzybiarstwa. W gminie działa pięć Kół Łowieckich: nr 228 „Cyranka”, 151 „Lis”, 48 „Samura”, 52 „Kujawskie Koło Łowieckie”, 51„Bażant”.

Na terenie gminy istnieją dwa rezerwaty przyrody „Rejna” i „Balczewo”. Rezerwat w Rejnie jest rezerwatem leśno-stepowym, utworzono go w 1962 roku. Zajmuje obszar o powierzchni 5,8 ha boru sosnowego. Na jego terenie występuje wiśnia karłowata zwana popularnie wisienką stepową.

Rezerwat „Balczewo” ma 24,4 ha powierzchni, utworzony został w 1963 r. Rezerwat jest położony w południowo-wschodniej części kompleksu leśnego Rejna-Balczewo, usytuowanego na Nizinie Kujawskiej między Dąbrową Biskupią a Inowrocławiem. Powierzchnię rezerwatu stanowi powierzchnia leśna - 1,0 ha oraz powierzchnia nieleśna tzw. nieużytki 23,4 ha (w całości bagna). Rezerwat ten został utworzony z myślą o ochronie naturalnych miejsc lęgowych i żerowisk ptaków błotnych i wodnych.

W kompleksie Leśnictwa Rejna i Balczewo w części zachodniej lasów, funkcjonuje także ścieżka turystyczna z odpowiednią infrastrukturą - ławkami, wiatami i koszami na śmieci. Miejsce to odwiedzane jest najczęściej przez mieszkańców pobliskiego Inowrocławia. Poza tym, do niedawna zaniedbane parki dworskie powoli odzyskują - za sprawą nowych właścicieli - swoją dawną świetność. Dużym atutem jest położenie w niewielkiej odległości od Jeziora Gopło, znajdującego się w gminie Kruszwica.

Przy kompleksie rekreacyjno-sportowym w Dąbrowie Biskupiej znajduje się parking dla turystów. Mogą oni również posilić się w restauracji „Lila” znajdującej się przy stacji benzynowej, skorzystać z oferty pobliskich barów lub odpocząć w ogródkach piwnych.

W zakresie bazy technicznej służącej uprawianiu sportu można wymienić kompleks rekreacyjno - sportowy w Dąbrowie Biskupiej, na który składa się boisko do piłki nożnej, koszykówki, tenisa i amfiteatr oraz boisko do piłki nożnej w Bąkowie, gdzie działa Ludowy Zespół Sportowy „Dąb”. Sala gimnastyczna nie jest ogólnodostępna. Odczuwalny jest brak obiektów sportowych i brak kadry w zakresie upowszechniania sportu i rekreacji.

Na terenie gminy Dąbrowa Biskupia na dzień dzisiejszy brakuje bazy hotelowej, motelowej, pól namiotowych, gospodarstw agroturystycznych, szlaków pieszych, rowerowych, wodnych, nie można skorzystać z jazdy konnej. Na terenie gminy nie ma jezior, rzek, są jedynie prywatne stawy i Kanał Parchański. Najbliższy duży akwen wodny stanowi jezioro Gopło w gminie Kruszwica.

Gmina Inowrocław

W ramach „Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich" ochroną objęto niewielki obszar gruntów (50 ha) we wschodniej części gminy w otoczeniu Kanału Parchańskiego oraz mały fragment rozległego kompleksu leśnego w okolicy Dziennic i Pławinka. Celem ochrony obszaru jest zachowanie jedynego kompleksu leśnego wśród urodzajnych gleb w tej części Kujaw, obejmującego lasy wykształcone na siedliskach boru świeżego i miejscami boru suchego.

Na terenie gminy Inowrocław istnieje 107 pomników przyrody. Są to pojedyncze drzewa, ich zespoły w parkach oraz jedna aleja dębowa (70 dębów). Za pomniki przyrody zostały uznane następujące drzewa:

1. Aleja siedemdziesięciu dębów szypułkowych o obwodzie od 150 cm do 375 cm rosnących przy drodze Bydgoszcz - Inowrocław na odcinku Jaksice - Strzemkowo
2. Grupa pięciu dębów szypułkowych o obwodach 220, 240, 280, 295 i 320 cm rosnących w zabytkowym parku dworskim (miejscowość Olszewice)
3. Grupa czterech drzew: dąb szypułkowy o obwodzie 400 cm, topola biała o obwodzie 430 cm, buk zwyczajny czerwonolistny o obwodzie 300 cm oraz jesion wyniosły o obwodzie 310 cm rosną w parku dworskim (miejscowość Krusza Zamkowa)
4. Grupa czterech lip drobnolistnych o obwodach 320, 330, 240 i 460 cm, rosną w miejscowości Komaszyce
5. Grupa trzech drzew: lipa drobnolistna o obwodzie 520 cm, klon polny o obwodzie 340 cm oraz klon jawor o obwodzie 340 cm, rosną w zabytkowym parku dworskim (miejscowość Piotrkowice)
6. Grupa trzech drzew: lipa drobnolistna o obwodzie 390 cm oraz dwa platany klonolistne o obwodzie 320 i 300 cm rosnące w zabytkowym parku dworskim (miejscowość Cieślin)
7. Grupa trzech drzew: dąb szypułkowy o obwodzie 340 cm oraz dwa platany klonolistne o obwodzie 290 cm i 295 cm rosnące w miejscowości Kłopot, grupa jesionów o obwodach 330 i 330 cm rosnących w parku wiejskim w miejscowości Sławęcin
8. Grupa drzew: dąb szypułkowy o obwodzie 410 cm, topola osika o obwodzie 408 cm rosnące na terenie parku wiejskiego (miejscowość Góra)
9. Platan klonolistny o obwodzie 300 cm rosnący w parku dworskim (miejscowość Jaksice)
10. Wiąz szypułkowy o obwodzie 410 cm rosnący w zabytkowym parku pałacowym (miejscowość Kłopot)
11. Wiąz szypułkowy o obwodzie 320 cm rosnący w parku wiejskim (miejscowość Krusza Podlotowa)
12. Dąb szypułkowy o obwodzie 325 cm rosnący w parku wiejskim (miejscowość Krusza Podlotowa)
13. Dąb szypułkowy o obwodzie 340 cm rosnący w zabytkowym parku dworskim (miejscowość Kruśliwiec)

14. Topola biała czterowierzchołkowa o obwodach 200, 270, 280 i 290 cm rosnąca w miejscowości Łojewo
15. Dąb szypułkowy o obwodzie 400 cm rosnący w parku dworskim (miejscowość Orłowo)
16. Wiąz polny o obwodzie 320 cm rosnący w parku wiejskim (miejscowość Pławin)
17. Oliwnik wąskolistny o obwodzie 140 cm rosnący w parku wiejskim (miejscowość Popowice)
18. Klon srebrzysty o obwodzie 300 cm rosnący w parku wiejskim (miejscowość Sikorowo)
19. Wiąz szypułkowy o obwodzie 370 cm rosnący w parku wiejskim w miejscowości Sójkowo, lipa drobnolistna o obwodzie 310 cm rosnąca w miejscowości Tupadły przy drodze Inowrocław – Kruszwica
20. Topola o obwodzie 480 cm rosnąca w miejscowości Bachorze Łęgi.

Na terenie gminy Inowrocław występuje wiele obiektów dziedzictwa kulturowego. Część z nich została wpisana do rejestru zabytków oraz ewidencji konserwatorskiej np. zespół pałacowy i zabudowa mieszkaniowa w Łojewie, zespół dworski w miejscowości Marulewy.

Gmina jest zasobna w wiele historycznych obiektów m.in. pałace, kościoły, dworki, cmentarze i pojedyncze budownictwo ludowe. Do najcenniejszych należą:

1. Zespół szkoły w Balczewie z XX w.
2. Zespół dworski w Cieślinie z XIX w.
3. Zespół dworski w Czystem z XIX w.
4. Zespół dworski w Gnojnie z XIX w.
5. Zespół dworski w Górze z XIX w.
6. Zespół dworski w Kruszy Zamkowej z XIX w.
7. Zespół pałacowy w Pławinie z XIX/XX w.
8. Pozostałości zespołu folwarcznego w Sójkowie
9. Zespół dworski w Trzaskach
10. Zespół dworski w Borkowie z XIX w.
11. Zespół kościoła pw. Św. Trójcy w Górze
12. Zespół dworski w Jacewie z XIX w.
13. Zespół dworski w Jaksicach z XIX/XX w.
14. Zespół dworski w Kłopocie z XIX w.
15. Zespół dworski w Komaszycach z XIX w.
16. Młyn w Kruszy Duchowej z XIX w.
17. Zespół dworski w Kruśliwcu z XX w.
18. Zespół folwarczny w Łąkocinie z XIX w.
19. Kuźnia w Łojewie z XIX w.
20. Zespół dworski w Marulewach z XX w.
21. Zespół dworski w Olszewicach z XIX w.
22. Kościół p. w. Św. Elżbiety w Orłowie z XIX w.
23. Zespół dworski w Piotrkowicach z XIX w.
24. Zespół dworski w Pławinku z XIX/XX w.
25. Zespół dworski w Sikorowie z XIX w.
26. Zespół dworski w Sławęcinku z XIX w.
27. Zespół dworski w Słońsku z XX w.
28. Zespół folwarczny z XIX/XX w. w Tupadłach
29. Kuźnia z XX w. w Tupadłach
30. Zespół dworski w Witowach z XIX w.

Oprócz obiektów objętych ochroną konserwatorską do zabytków gminy zaliczono parki podworskie w miejscowościach: Cieślin, Czyste, Gnojno, Kłopot, Latkowo, Łakocin, Łojewo, Marulewy, Piotrkowice, Trzaski, Kruśliwiec i Olszewice (tabela 7).

Tabela 7. Wykaz parków podworskich w gminie Inowrocław

Liczba	Miejscowość	Powierzchnia (ha)
1.	Cieślin	4,6
2.	Czyste	0,8
3.	Gnojno	6,6
4.	Kłopot	2,38
5.	Latkowo	15,5
6.	Łąkocin	3
7.	Łojewo	1,72
8.	Marulewy	1,26
9.	Piotrkowice	4,3
10.	Trzaski	1,7
11.	Kruśliwiec	1,8
12.	Olszewice	10

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Inowrocław

Krajobraz gminy Inowrocław urozmaicają również zabytkowe parki wiejskie. Obok funkcji historycznej pełnią też rolę ekologiczną, wzbogacając i urozmaicając środowisko przyrodnicze. Są często jedynymi enklawami zieleni na bezleśnych obszarach wysoczyzny morenowej.

Tabela 8. Wykaz parków wiejskich w gminie Inowrocław

Liczba	Miejscowość	Powierzchnia (ha)
1.	Orłowo	4,85
2.	Orłowo II	0,86
3.	Balin	1,98
4.	Borkowo	0,8
5.	Góra	0,8
6.	Jaksice	0,43
7.	Krusza Podlotowa	0,49
8.	Krusza Zamkowa	8,87
9.	Kruśliwiec	1,7
10.	Ostrowo Krzyckie	2,4
11.	Pławin	1,95
12.	Pławinek	1,54
13.	Popowice	0,51
14.	Sikorowo	0,7
15.	Sławęcin	1,8
16.	Sławęcinek	0,32
17.	Słońsko	0,98
18.	Sójkowo	2,02
19	Strzemkowo	4,91
20.	Trzaski	1,51

Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Inowrocław

Wśród miejscowości gminy Inowrocław na szczególną uwagę turystów zasługują:

1. Balczewo – wieś zlokalizowana w południowo – wschodniej części gminy. Lasy liściasto – iglaste wabią urlopowiczów zmęczonych miejskim gwarem, chcących odpocząć na łonie natury.

2. Góra - wieś z położonym na wzniesieniu kościołem pw. Św. Trójcy, z zabytkowym obrazem św. Walentego i krzyżem z kul armatnich. Na przykościelnym cmentarzu jest grób Stanisława Przybyszewskiego. W Górze znajduje się również kopalnia soli będąca oddziałem Inowrocławskich Kopalni Soli.

3. Orłowo – historia tej miejscowości sięga 1227 r. Źródła przekazują, że została ona darowana w 1228 r. Zakonowi Krzyżackiemu przez księcia Konrada Mazowieckiego, a w 1339 r. została siedzibą komtura krzyżackiego. Znajduje się tu również zabytkowy Kościół pw. Św. Elżbiety.

4. Łojewo – korzenie tej miejscowości sięgają 1193 r. Tu urodził się pisarz i teoretyk sztuki Stanisław Przybyszewski. Upamiętniająca tablica znajduje się na budynku miejscowej szkoły. Jezioro Małe Gopło przyciąga turystów oraz wędkarzy.

5. Tupadły – miejscowość usytuowana na Szlaku Piastowskim. W 1666 r. wojska Jana Kazimierza stoczyły tu bitwę z wojskami rokoszanina Jana Lubomirskiego. W wojnie poległo 4 tys. żołnierzy Stefana Czarnieckiego, walczącego po stronie króla. Jak głosi miejscowa legenda „żołnierze ci śpią pod ziemią, czekając na znak do powstania".

Potrzeby mieszkańców w zakresie kultury fizycznej zaspokaja sześć klubów piłkarskich funkcjonujących w Cieślinie, Gnojnie, Jaksicach, Kruszy Zamkowej, Orłowie, Sikorowie. Wszystkie dysponują własnymi boiskami. Uczestniczą w cyklicznych rozgrywkach ligowych prowadzonych za pośrednictwem Kujawsko - Pomorskiego Okręgowego Związku Piłki Nożnej.

Ponadto na obszarze gminy działają świetlice środowiskowe w miejscowościach: Batkowo, Cieślin, Gnojono, Góra, Jaksice, Komaszyce, Kłopot, Krusza Podlotowa, Latkowo, Łojewo, Marcinkowo, Pławin, Słońsko, Trzaski, Tupadły, Turzany.

Niewątpliwym atutem turystycznym gminy są jeziora: Szarlej i Piotrkowickie oraz rzeka Noteć. Oprócz walorów krajobrazowych sprzyjają również rozwojowi wędkarstwa, a amatorzy ornitologii mogą podziwiać tu różnorodne gatunki ptaków.

Na obszarze gminy działają dwa gospodarstwa agroturystyczne oraz ośrodek hipoterapii:

1. Gospodarstwo Agroturystyczne „Szarotka" w Słońsku (oferuje noclegi pod namiotami)
2. Gospodarstwo Agroturystyczne oraz Ośrodek Rekreacji Konnej „Cwał" w Jaksicach (oferuje pokoje 2, 3, 4, 5 – osobowe)
3. Ośrodek Hipoterapii i Rekreacji Konnej „Tęcza" w Jaksicach.

Bazę gastronomiczną tworzą: Bar „Gościniec" w Jacewie, Bar w Łojewie, Restauracja „AKWARIUM" w Balczewie, Restauracja „Pod Lwem – Zajazd" w Latkowie, Gościniec „FOR YOU" w Tupadłach, „Sala Biesiadna" w Jaksicach.

Gmina Rojewo

Gmina Rojewo posiada dobre warunki do rozwoju turystyki rowerowej. Szczególnie urokliwe miejsca to północna część gminy, okolice miejscowości Jarki. Ukształtowanie terenu, urokliwie wijąca się wśród lasów, łąk i pól rzeczka Zielona Struga sprawiły, że obszar ten nazywany jest często „Rojewskimi Bieszczadami". W górnym biegu rzeki możliwe jest organizowanie spływów kajakowych. W okresie lata i jesieni lasy gminy tworzą dogodne warunki do grzybobrania. Bogate są w najszlachetniejsze gatunki i odmiany grzybów.

Wśród zabytków na szczególną uwagę zasługują barokowy, drewniany kościół pw. Św. Anny w Liszkowie pochodzący z przełomu XVII/XVIII w. W Rojewie natomiast obejrzymy ciekawy architektonicznie poprotestancki (obecnie rzymsko – katolicki) zespół składający się z kościoła i plebani, który wybudowany został w latach 1906-1910 w stylu neoromańskim.

Ciekawy jest układ urbanistyczny wsi Rojewo. Stanowi on klasyczny przykład osadniczej, niemieckiej miejscowości. Tereny obecnej gminy szczególnie jej północna część w XIX w. i na początku XX w. były miejscem nasilonego osadnictwa niemieckiego. Kolejnym tego dowodem jest poprotestancki kościół z XIX w. w miejscowości Rojewice.

Wielu informacji o przeszłości gminy dostarczyły prowadzone w latach 2006-2007 badania archeologiczne w miejscowości Płonkowo (przy trasie Rojewo – Gniewkowo). Planuje się, że w przyszłości powstanie tu swego rodzaju rezerwat archeologiczny. W płonkowskim kościele pw. św. Maksymiliana Kolbego znajdują się szczątki ks. Mariana Skrzypczaka – męczennika, bestialsko zamordowanego przez Niemców w 1939 r. Planuje się utworzenie Sanktuarium Kapłanów Męczenników.

Na terenie gminy, miejsca noclegowe oferują dwa gospodarstwa agroturystyczne: „Majka" w Liszkowie oraz gospodarstwo agroturystyczne w miejscowości Glinki.

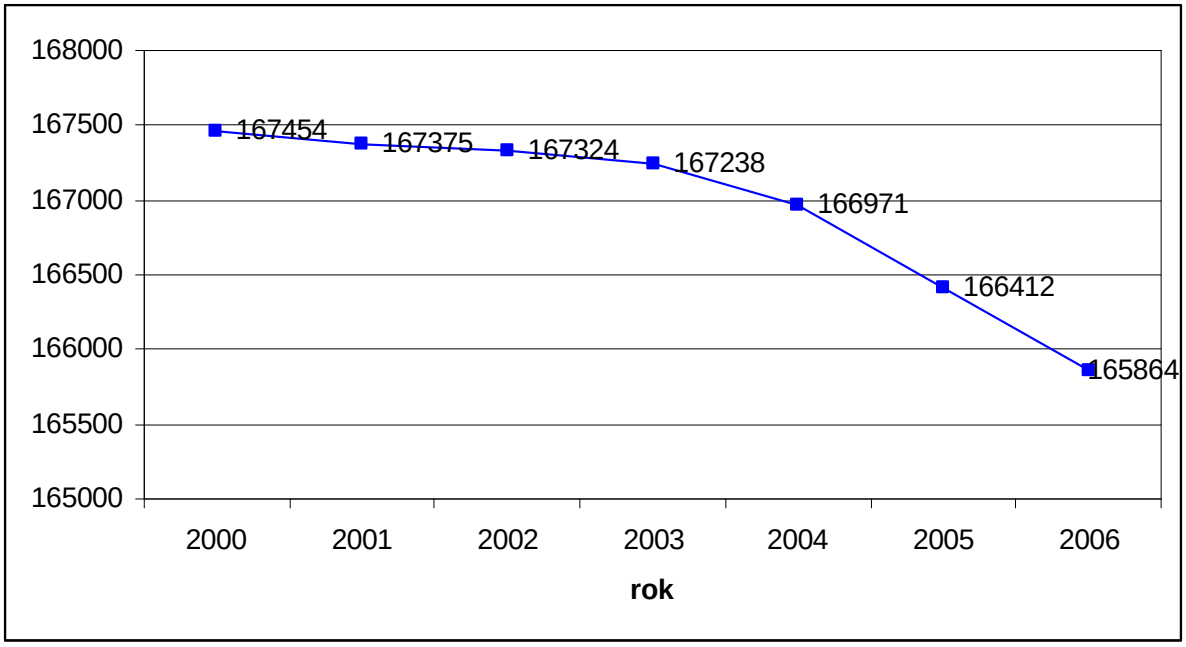
2.4. Sfera społeczna

2.4.1. Struktura demograficzna

Powiat inowrocławski pod względem liczebności jest największym powiatem województwa kujawsko-pomorskiego i jednym z największych powiatów w Polsce.

Ludność powiatu inowrocławskiego (wg stanu na dzień 31 grudnia 2006 r.) liczyła 165 864 osób, co stanowiło 7,98 % ogólnej liczby mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego oraz 0,43 % mieszkańców kraju. Według prognozy Głównego Urzędu Statystycznego w 2030 roku na terenie powiatu zamieszkiwać będzie już tylko 157 tys. osób. Poniższy wykres obrazuje liczbę mieszkańców powiatu w latach 2000-2006.

Wykres 1 Liczba mieszkańców powiatu inowrocławskiego w latach 2000-2006

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS

W prezentowanym okresie 2000-2006 na terenie powiatu można zaobserwować wyraźny spadek liczby ludności. Dla porównania w 2000r. liczba mieszkańców powiatu oscylowała na poziomie 167 454 osób, w 2004r. wynosiła 166 971 osób, natomiast w 2005r. spadła do poziomu 166 412 osób.

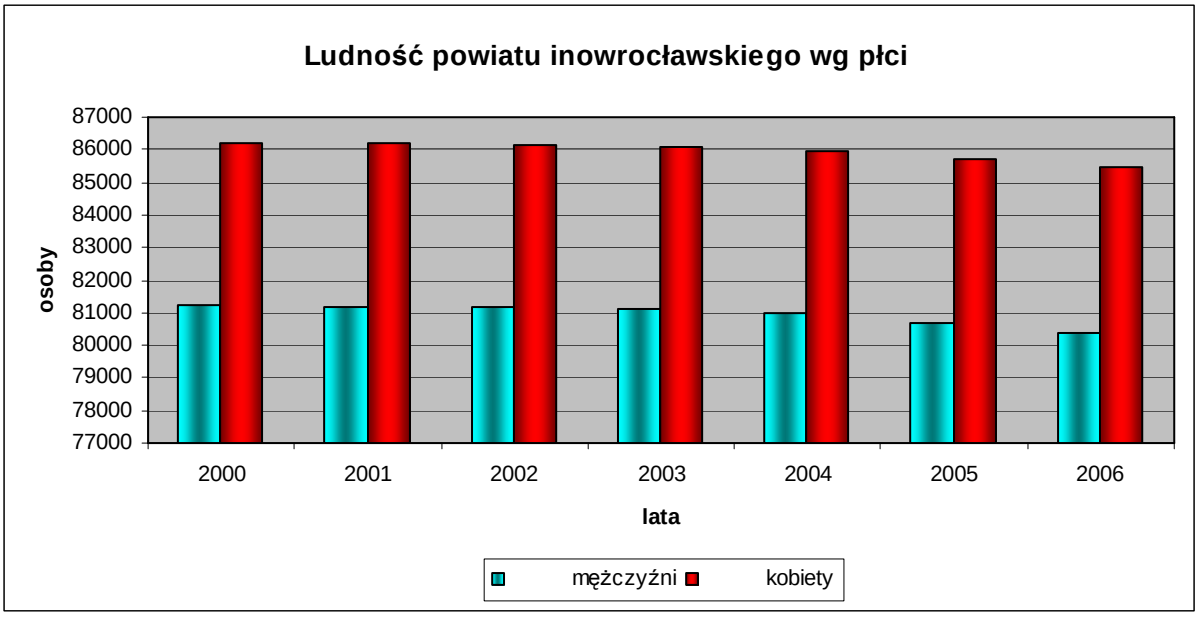
Tabela 9 Liczba mieszkańców powiatu w rozbiciu na poszczególne gminy w latach 2000-2006

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
powiat inowrocławski	167.454	167.375	167.324	167.238	166.971	166.412	165.864
miasto Inowrocław	78.523	78.432	78.338	78.211	77.853	77.448	76.995
gmina Dąbrowa Biskupia	5.394	5.374	5.371	5.342	5.342	5.306	5.286
gmina Gniewkowo	14.897	14.892	14.892	14.890	14.859	14.871	14.811
gmina Inowrocław	10.937	10.991	11.004	11.074	11.150	11.157	11.198
gmina Janikowo	13.684	13.738	13.747	13.760	13.765	13.717	13.718
gmina Kruszwica	20.428	20.392	20.341	20.344	20.329	20.206	20.133
gmina Pakość	9.991	9.997	9.991	9.978	10.021	10.019	9.997
gmina Rojewo	4.619	4.626	4.656	4.646	4.652	4.675	4.709
gmina Złotniki Kujawskie	8.981	8.933	8.984	8.993	9.000	9.013	9.017

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Strukturę ludności powiatu wg płci w latach 2000-2006 prezentuje poniższy wykres.

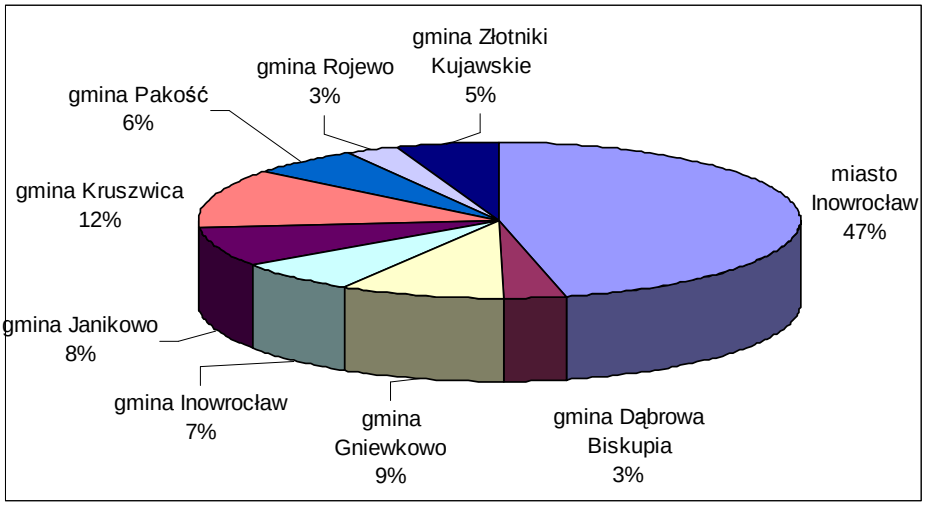
Wykres 2 Ludność powiatu inowrocławskiego wg płci w latach 2000-2006

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według stanu na dzień 31 grudnia 2006 r. w strukturze procentowej ludności powiatu największy udział mają: miasto Inowrocław, gmina Kruszwica oraz gmina Gniewkowo.

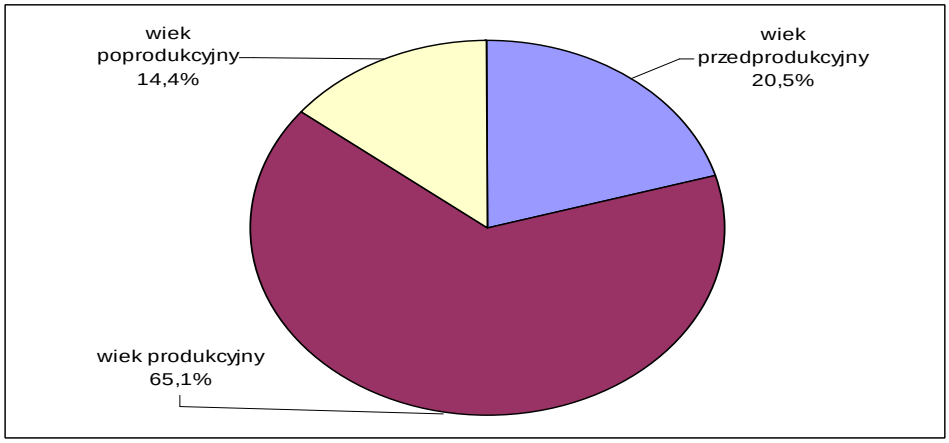
Wykres 3 Struktura % ludności powiatu inowrocławskiego według gmin - stan w dniu 31.12.2006 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik gęstości zaludnienia w 2006 r. dla powiatu inowrocławskiego wyniósł 135 osób na km^2 i był wyższy od średniej krajowej (122) oraz wojewódzkiej (115).

Wykres 4 Struktura ludności powiatu według podziału na podstawowe grupy wiekowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura ludności powiatu według podziału na podstawowe grupy wiekowe wskazuje na 20,5% udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu. Udział ten jest zbliżony do średniej krajowej (20,1%) oraz wojewódzkiej (20,9%).

Łącznie na terenie powiatu mieszka 33 703 osób w wieku przedprodukcyjnym. Należy zwrócić uwagę na postępujący odpływ osób w wieku przedprodukcyjnym, który świadczy o stopniowym starzeniu się społeczeństwa, co jest również trendem ogólnonarodowym.

Udział ludności w wieku produkcyjnym wynoszący 65,1% (107 442 osób) jest wyższy od średniej krajowej (64,2%) oraz wojewódzkiej (64,4%).

Pozytywnym zjawiskiem jest natomiast stosunkowo niski udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców (14,4%). W stosunku do roku 2000 udział osób w wieku poprodukcyjnym zwiększył się o 0,8%.

Tabela 10 Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci w powiecie inowrocławskim w latach 2000-2006

	J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ludność w wieku przedprodukcyjnym								
Ogółem	osoba	42 004	40 276	38 765	37 279	35 956	34 687	33 703
mężczyźni	osoba	21 640	20 783	19 935	19 228	18 540	17 896	17 384
Kobiety	osoba	20 364	19 493	18 830	18 051	17 416	16 791	16 319
ludność w wieku produkcyjnym								
Ogółem	osoba	101 986	103 563	104 798	106 072	107 081	107 617	107 442
mężczyźni	osoba	52 112	52 921	53 549	54 153	54 654	54 918	55 042
Kobiety	osoba	49 874	50 642	51 249	51 919	52 427	52 699	52 400
ludność w wieku poprodukcyjnym								
Ogółem	osoba	22 451	22 599	22 825	23 011	23 131	23 223	23 798
mężczyźni	osoba	7 005	7 096	7 222	7 336	7 420	7 428	7 506
Kobiety	osoba	15 446	15 503	15 603	15 675	15 711	15 795	16 292

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Ważnym miernikiem charakteryzującym przebieg procesów demograficznych jest saldo migracji stałej. Dla powiatu inowrocławskiego saldo to w 2006 r. wykazywało wartości ujemne (odpływ 548 mieszkańców). Łącznie w roku 2006 zanotowano napływ do powiatu 1890 osób (1044 z miast, 838 ze wsi, 8 zza granicy) oraz odpływ 2438 osób (1 246 do miast, 984 na wieś, 208 za granicę).

Od roku 2002 saldo migracji wzrasta. Zjawisko to szczególnie się nasila w przypadku migracji za granicę. Saldo migracji za granicę w 2006 roku było pięciokrotnie wyższe niż w roku 2005.

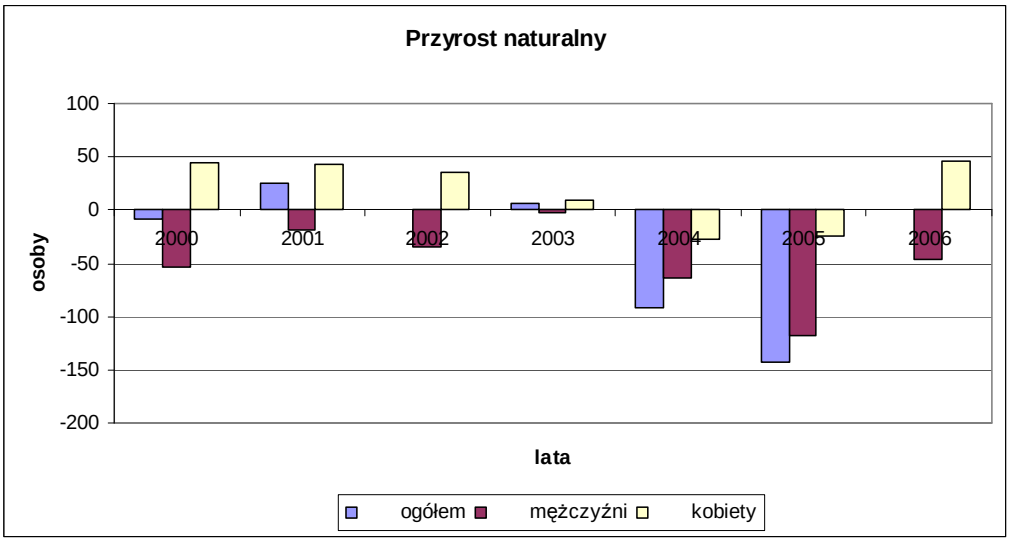
Tabela 11 Saldo migracji w latach 2000-2006

	J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
w ruchu wewnętrznym								
Ogółem	osoba	-182	-94	-35	-75	-137	-376	-348
mężczyźni	osoba	-61	-45	16	-9	-54	-185	-149
Kobiety	osoba	-121	-49	-51	-66	-83	-191	-199
zagranica								
Ogółem	osoba	-6	-10	-16	-18	-38	-40	-200
mężczyźni	osoba	-1	-2	-4	-5	-12	-23	-111
Kobiety	osoba	-5	-8	-12	-13	-26	-17	-89

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

W 2006 r. w powiecie inowrocławskim odnotowano 1612 żywych urodzeń oraz 1612 zgonów (w tym 8 zgonów niemowląt). Można zaobserwować wyraźną tendencję spadkową przyrostu naturalnego na terenie powiatu. Powiat posiada niską wartość przyrostu naturalnego przypadającego na 1000 mieszkańców (wskaźnik ten wynosi w 2006 r. 0 osób). Jest on niższy od średniej wojewódzkiej (0,7 osoby) oraz krajowej (0,1).

Wykres 5 Przyrost naturalny na terenie powiatu inowrocławskiego w latach 2000-2006

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, www.stat.gov.pl.

Równie ważnym wskaźnikiem ukazującym bieżące tendencje demograficzne jest liczba zawieranych małżeństw. W roku 2006 zawarto 966 małżeństw (5,8 na 1000 mieszkańców). Wartość ta jest niższa od średniej wojewódzkiej (6,2) oraz krajowej (5,9).

Obserwowany na terenie powiatu niski poziom przyrostu naturalnego, ujemne saldo migracji, spadek liczby zawieranych małżeństw, zmiana struktury wiekowej mieszkańców wpłynie znacząco na potrzeby mieszkańców powiatu oraz zakres zadań realizowanych zarówno przez samorząd powiatowy jak i samorządy gmin. Należy stwierdzić, iż powyższe procesy demograficzne spowodują między innymi ograniczenie liczby placówek przedszkolnych, szkolnych (szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne) przy jednoczesnym, lecz stopniowym zwiększaniu wydatków na bazę materialną i świadczenia społeczne osób w wieku poprodukcyjnym. Konieczne są działania na rzecz aktywizacji zawodowej ludności w wieku produkcyjnym, której udział w populacji ogółem przez kilka najbliższych lat będzie nadal wysoki. W szczególności pożądane są działania zmierzające do dostosowania przygotowania zawodowego poszukujących pracy do potrzeb pracodawców np. poprzez kształcenie ustawiczne.

2.4.2. Struktura zatrudnienia ludności

Według stanu na 31 grudnia 2006r. na terenie powiatu inowrocławskiego w gospodarce narodowej zatrudnionych było 32 505 osób. W stosunku do 2000 roku liczba osób zatrudnionych w gospodarce narodowej zmniejszyła się aż o 2 794 osoby (spadek o 7,92 %).

Tabela 12 Pracujący wg płci w latach 2000-2006

	jednostka miary	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
ogółem	osoba	35.299	34.007	32.260	30.768	31.184	31.726	32.505
mężczyźni	osoba	19.303	18.727	17.645	16.855	16.926	17.376	17.626
kobiety	osoba	15.996	15.280	14.615	13.913	14.258	14.350	14.879

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

Ponad połowa pracujących w gospodarce narodowej zatrudniona była w sektorze prywatnym (56,59% w dniu 31.12.2005 r.), co w przyszłości może wpływać w mniejszym stopniu na zmianę wielkości i struktury zatrudnienia na terenie powiatu inowrocławskiego. Średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego wynosi w tym przypadku 56,10%.

Tabela 13 Pracujący łącznie z rolnictwem indywidualnym wg sektorów ekonomicznych

	jednostka	2003	2004	2005	2006
Ogółem	osoba	38 639	39 055	39 597	40 376
sektor rolniczy	osoba	8 802	8 907	8 930	8 872
sektor przemysłowy	osoba	13 733	13 857	14 246	14 468
sektor usługowy razem	osoba	16 104	16 291	16 421	17 036
sektor usługowy - usługi rynkowe	osoba	8 095	8 236	8 148	8 757
sektor usługowy - usługi nierynkowe	osoba	8 009	8 055	8 273	8 279

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych

W 2006 r. spośród pracujących w gospodarce narodowej 52,34 % (17 036 osób) zatrudnionych było w sektorze usługowym, 44,63 % (14 468 osób) w podmiotach zakwalifikowanych do sektora przemysłowego a 28,61 % (8 872 osób) było zatrudnionych w sektorze rolniczym.

W 2006 roku na terenie powiatu 45,77 % wszystkich pracujących w gospodarce narodowej stanowiły kobiety. Jest to mniejszy udział niż w przypadku całego kraju (47,95 %) czy województwa kujawsko-pomorskiego (47,31 %).

2.4.3. Bezrobocie

Stopa procentowa bezrobocia na terenie powiatu inowrocławskiego na koniec grudnia 2007r. osiągnęła poziom 22,4 % podczas, gdy w tym samym okresie roku ubiegłego wynosiła 26,6 %, co daje spadek o 2,2 %.

Przeprowadzona poniżej analiza struktury i rodzaju bezrobocia przedstawia stan na dzień 30 grudnia 2007 roku.

W końcu grudnia 2007r. w powiecie inowrocławskim zarejestrowanych pozostawało 14 992 osób, w tym 9 202 kobiet. Prawo do zasiłku przysługiwało 2 678 bezrobotnym, w tym 1 338 kobietom. Zasiłku nie pobierało 12 314 bezrobotnych, w tym 7 864 kobiet.

Tabela 25. Bezrobotni wg podziału na gminy:

L.p	Wyszczególnienie		Liczba bezrobotnych		Bezrobotni z prawem do zasiłku	
			Ogółem	Kobiety	Razem	Kobiety
1	miasto	Inowrocław	6 620	3 984	1213	617
2	miasto	Gniewkowo	646	352	143	71
	obszar wiejski		735	421	154	68
3	miasto	Janikowo	709	524	149	101
	obszar wiejski		383	261	76	41
4	miasto	Kruszwica	824	573	146	69
	obszar wiejski		1109	718	158	63
5	miasto	Pakość	639	418	125	78
	obszar wiejski		369	242	65	38

6	gmina	Dąbrowa Biskupia	486	277	62	22
7	gmina	Inowrocław	1067	647	166	73
8	gmina	Rojewo	442	254	87	35
9	gmina	Złotniki Kujawskie	963	531	134	62
Ogółem zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy			14 992	9 202	2 678	1 338
Zamieszkali na wsi zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy			5554	3351	902	402

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Inowrocławiu

Zarejestrowani bezrobotni według wybranych kategorii:

- zamieszkali na wsi – 5 554 osoby, w tym 3 351 kobiet,
- osoby zarejestrowane w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki – 569 osób, w tym 379 kobiet,
- osoby do 25 roku życia – 3 039 osób, w tym 1 828 kobiet,
- osoby, które ukończyły szkołę wyższą do 27 roku życia – 89 osób, w tym 59 kobiet,
- długotrwale bezrobotni – 10 085 osób, w tym 6 520 kobiet,
- osoby powyżej 50 roku życia – 2 617 osób, w tym 1 304 kobiety,
- osoby bez kwalifikacji zawodowych – 5 394 osoby, w tym 3 263 kobiety,
- osoby samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia – 562 osoby, w tym 538 kobiet,
- niepełnosprawni:
  - bezrobotni – 378 osób, w tym 226 kobiet,
  - poszukujący pracy – 111 osób, w tym 47 kobiet.

Struktura osób bezrobotnych wg wieku kształtuje się następująco:

Tabela 14 Bezrobotni wg wieku

wyszczególnienie	ogółem	kobiety
18-24	3 039	1 828
25-34	4 357	2 874
35-44	3 187	2 076
45-54	3 487	2 079
55-59	810	345
60-pow.	112	X

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Inowrocławiu

Tabela 15 Bezrobotni według wykształcenia

wyszczególnienie	ogółem	kobiety
wyższe	532	360
policealne, i średnie zawodowe	3 235	2 312
średnie ogólne	1 189	857
zawodowe	5 082	2 900
gimnazjalne i poniżej	4 954	2 773

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Inowrocławiu

Czas pozostawania bez pracy osób bezrobotnych w całym powiecie kształtuje się następująco:

Tabela 16 Czas pozostawania bez pracy osób bezrobotnych

wyszczególnienie (w miesiącach)	ogółem	kobiety
do 1	874	455
1-3	2 078	1 128
3-6	1 706	963
6-12	2 075	1 169
12-24	2 219	1 332
pow. 24	6 040	4 155

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Inowrocławiu

W okresie od stycznia 2007 do grudnia 2007 pracę podjęło 9614 osób, z tego:

- prace niesubsydiowane – 7334 osoby,

  z tego prace sezonowe – 748 osób,
- prace interwencyjne – 799 osób,
- roboty publiczne – 1088 osób,
- otrzymanie środków na działalność gospodarczą – 338 osób,
- podjęcie pracy na podstawie refundacji kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy – 53 osoby,
- inne – 2 osoby.

Staże dla osób do 25 roku życia oraz do 27 roku życia (wykształcenie wyższe) podjęło 908 osób. Przygotowanie zawodowe podjęło 139 osób. Na kursy i szkolenia od początku roku skierowano 1067 osób.

Zjawisko bezrobocia w poszczególnych miastach i gminach powiatu inowrocławskiego stanowi poważny problem społeczny, na który duży wpływ ma:

- wysokie bezrobocie na obszarach małych miast i wsi
- młody wiek osób pozostających bez pracy
- duża liczba osób długotrwale bezrobotnych

- zwiększające się bezrobocie wśród kobiet z powodu braku ofert pracy
- niski poziom kwalifikacji zawodowych bezrobotnych (ogranicza to możliwości znalezienia pracy zarówno w miejscu zamieszkania, jak i poza nim).

Polityka zatrudnieniowa samorządów realizowana jest w miarę posiadanych środków finansowych w budżecie samorządów, na działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.

Zadania powierzone Staroście przez ustawodawcę realizowane są w stopniu zależnym nie tylko od działań beznakładowych, ale również od wysokości otrzymanych na ten cel środków Funduszu Pracy z algorytmu oraz pozyskania dodatkowych środków z rezerwy funduszu pracy, będącej w dyspozycji Ministra Pracy i Polityki Społecznej, jak i środków finansowych pozyskanych z funduszy Unii Europejskiej.

Aktywizacja lokalnego rynku pracy realizowana jest przez Powiatowy Urząd Pracy poprzez wykonywanie m.in. następujących zadań:

- rozwój i modernizację instrumentów oraz instytucji rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem pośrednictwa pracy
- aktywizację zawodową młodzieży
- zapewnienie warunków do rozwoju zasobów ludzkich w drodze kształcenia, szkolenia i pracy
- dalsze doskonalenie systemu informacji o szkoleniach, zarówno bezrobotnych jak i pracujących (zmiana kwalifikacji)
- dalszy rozwój i doskonalenie metod i technik poradnictwa zawodowego
- rozszerzenie działalności Klubu Pracy, Warsztatów Aktywnego Poszukiwania Pracy i Sali Informacji Zawodowej.

Celem tych działań jest integracja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych oraz osób długotrwale bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu powiatu inowrocławskiego.

Działania na rzecz ograniczania zjawiska bezrobocia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy powiatu inowrocławskiego, poza pełnym i racjonalnym wykorzystaniem na ten cel środków Funduszu Pracy i środków Europejskiego Funduszu Społecznego pozwalają również na:

- stworzenie lokalnej płaszczyzny współpracy i partnerstwa na rzecz wsparcia realizacji działań Urzędu i zatrudnienia
- tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczenie bezrobocia w ramach programów rynku pracy
- zwiększenie liczby ofert pracy subsydiowanej będących w dyspozycji Powiatowego Urzędu Pracy
- zwiększenie liczby podjęć pracy przez osoby długotrwale bezrobotne
- pobudzenie aktywności zawodowej bezrobotnych
- poprawę statusu materialnego osób bezrobotnych zaktywizowanych w ramach programu Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Całkowite i racjonalne wykorzystanie środków Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego jest możliwe dzięki wzajemnej współpracy Powiatowego Urzędu Pracy z:

- władzami samorządowymi powiatu

- instytucjami rynku pracy

- instytucjami dialogu społecznego i partnerstwa lokalnego

w celu podjęcia działań na rzecz ograniczenia bezrobocia i aktywizacji lokalnego rynku pracy oraz integracji społecznej.

2.5. Edukacja

2.5.1. Nauczanie przedszkolne

W 2007 roku na terenie powiatu inowrocławskiego funkcjonowało 15 przedszkoli, do których uczęszczało 3 717 dzieci. Dodatkowo działało 31 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych.

Tabela 17 Przedszkola - stan na dzień 1.09.2007 r.

Wyszczególnienie	Liczba Przedszkoli	Liczba uczęszczających dzieci	Liczba nauczycieli	Liczba oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych
miasto Inowrocław	4	1334	126	8
gmina Kruszwica	2	285	23	8
gmina Gniewkowo	2	267	25	4
gmina Janikowo	1 +1 filia	199	15	3
gmina Pakość	2	184	9	0
gmina Złotniki Kujawskie	2	97	8	5
gmina Dąbrowa Biskupia	0	0	0	0
gmina Inowrocław	0	0	0	0
gmina Rojewo	1	17	1	3

Źródło: Dane z gmin

2.5.2. Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

W 2006 roku w powiecie inowrocławskim funkcjonowały 53 szkoły podstawowe (w tym szkoła podstawowa specjalna) do których uczęszczało ogółem 10 968 uczniów (w tym 58 uczniów do szkół i oddziałów specjalnych). W 2006 roku wskaźnik skolaryzacji brutto młodzieży na poziomie szkolnictwa podstawowego osiągnął wartość 99,65 % i był niższy od wskaźnika wojewódzkiego (100,33%) ale wyższy od wskaźnika krajowego (99,12%).

W 2006 roku na terenie powiatu inowrocławskiego działało szesnaście gimnazjów dla dzieci i młodzieży, do których uczęszczało 7042 uczniów oraz jedno gimnazjum specjalne, w którym uczyło się 75 osób. W 2006 roku współczynnik solaryzacji brutto dla poziomu gimnazjum wyniósł 104,74 % w powiecie inowrocławskim, 103,22 % w województwie kujawsko-pomorskim oraz 101,25 % w całym kraju.

Dla przedstawionych wyżej placówek (poza szkołą specjalną oraz gimnazjum katolickim) organem prowadzącym są poszczególne gminy. Poniższa tabela prezentuje liczbę szkół podstawowych i gimnazjalnych na terenie powiatu.

Tabela 18 Liczba szkół podstawowych i gimnazjalnych na terenie powiatu inowrocławskiego

Wyszczególnienie	Szkoły podstawowe (bez specjalnych)	Uczniowie w szkołach podstawowych	Gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	Uczniowie w gimnazjach dla dzieci i młodzieży bez specjalnych
miasto Inowrocław	8	4335	5	2579
gmina Dąbrowa Biskupia	4	402	1	232
gmina Gniewkowo	6	1.044	2	623
gmina Inowrocław	7	827	2	403
gmina Janikowo	4	953	1	670
gmina Kruszwica	8	1.373	3	851
gmina Pakość	2	661	1	325
gmina Rojewo	2+2 filialne	325	1	214
gmina Złotniki Kujawskie	5	641	1	415

Źródło: Dane z gmin

2.5.3. Szkoły ponadgimnazjalne

Powiatowa sieć szkolna składa się z czterech liceów ogólnokształcących (ponadto jedno liceum wchodzi w skład zespołu szkół) oraz dziesięciu zespołów szkół (wliczając Centrum Kształcenia Ustawicznego i Zespół Szkół im. Marka Kotańskiego). W roku szkolnym 2007/2008 do szkół ponadgimnazjalnych, których organem prowadzącym jest Powiat Inowrocławski, uczęszcza 9161 uczniów (stan na 5.09.2007). Baza edukacyjna powiatu cechuje się różnorodnością pod względem typów i specjalności kształcenia. Powiat Inowrocławski jest organem prowadzącym dla następujących szkół i placówek oświatowych:

1. I Liceum Ogólnokształcące im. Jana Kasprowicza w Inowrocławiu
2. II Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej w Inowrocławiu
3. III Liceum Ogólnokształcące im. Królowej Jadwigi w Inowrocławiu
4. Liceum Ogólnokształcące w Kruszwicy im. Juliusza Słowackiego
5. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Jana Pawła II w Inowrocławiu
6. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 im. Genowefy Jaworskiej w Inowrocławiu
7. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 im. Franciszka Zubrzyckiego w Inowrocławiu
8. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 4 w Inowrocławiu
9. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 5 im. Gen. Władysława Sikorskiego w Inowrocławiu
10. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Kazimierza Wielkiego w Kruszwicy
11. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Kobylnikach
12. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Jana Pawła II w Kościelcu
13. Zespół Szkół im. Marka Kotańskiego w Inowrocławiu
14. Centrum Kształcenia Ustawicznego im. Stefana Żeromskiego w Inowrocławiu
15. Centrum Kształcenia Praktycznego w Inowrocławiu
16. Bursa Szkolna nr 1-Zakład Budżetowy w Inowrocławiu
17. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Inowrocławiu
18. Młodzieżowy Dom Kultury im. Janusza Korczaka w Inowrocławiu
19. Powiatowy Młodzieżowy Ośrodek Sportu i Rekreacji w Kruszwicy.

Kształcenie dorosłych w zakresie gimnazjum, szkół ponadgimnazjalnych, jak i policealnych prowadzi Centrum Kształcenia Ustawicznego w Inowrocławiu. Centrum Kształcenia Praktycznego w Inowrocławiu stanowi natomiast zaplecze warsztatowo – laboratoryjne dla uczniów techników i szkół zawodowych. Zwraca uwagę nowoczesne wyposażenie Centrum w pomoce dydaktyczne służące praktycznej nauce zawodu.

W celu zgodnego z potrzebami rynku pracy tworzenia nowych profili kształcenia, co roku, przed zatwierdzeniem arkuszy organizacyjnych, odbywa się spotkanie przedstawicieli Wydziału Edukacji, Kultury, Sportu i Zdrowia z pracownikami Powiatowego Urzędu Pracy. Służy ono omówieniu prognoz w tym zakresie i stanowi punkt wyjścia do uruchomienia nowych kierunków. W szkołach ponadgimnazjalnych powiatu zatrudnionych jest w przeliczeniu na etaty ok. 760 nauczycieli i innych pracowników pedagogicznych. Wszyscy posiadają kwalifikacje do nauczania w szkołach danego typu. Wśród kadry pedagogicznej 38 % stanowią nauczyciele dyplomowani, 42% nauczyciele mianowani, 13 % nauczyciele kontraktowi, zaś 7 % to nauczyciele stażyści.

W prezentowanym obszarze należy w dalszym ciągu dążyć do poprawy jakości kształcenia i dostępności infrastruktury dydaktycznej. Problemem dotyczącym całego powiatu jest niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych. Szansę rozwiązania tego problemu należy upatrywać w możliwości pozyskania środków na ów cel w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013. Należy ponadto zintensyfikować działania na rzecz rozwoju edukacji nieformalnej poprzez inicjowanie i realizację europejskich programów edukacyjnych, w szczególności Programu „Młodzież w Działaniu".

2.6. Opieka zdrowotna

Stacjonarna opieka zdrowotna w powiecie inowrocławskim

Stacjonarną opiekę zdrowotną na terenie powiatu inowrocławskiego zapewnia Publiczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Inowrocławiu, Szpital Powiatowy im. dra L. Błażka.

Jest jedynym wielospecjalistycznym publicznym zakładem opieki zdrowotnej w powiecie inowrocławskim i zapewnia wysoką jakość usług dla mieszkańców powiatu inowrocławskiego oraz powiatów ościennych (powiat żniński, mogileński, radziejowski). Zakresem usług dorównuje zakładom szczebla wojewódzkiego, tj. szpitalom w Bydgoszczy, Toruniu i Włocławku. W sieci szpitali krajowych Szpital Powiatowy w Inowrocławiu jako jedyny w regionie znajduje się na drugim poziomie referencji i jest konkurencyjny wobec szpitali wojewódzkich.

Szpital uzyskał certyfikaty potwierdzające wysoki poziom jakości świadczonych usług. W maju 2007r. PS ZOZ w Inowrocławiu przyznano certyfikat akredytacyjny nr 2007/05 na okres trzech lat tj. do 11.05.2010 roku. W sierpniu 2007r. PS ZOZ w Inowrocławiu uzyskał certyfikat nr QS- 0046BS ISO potwierdzający, iż system zarządzania jakością wprowadzony w Zakładzie spełnia wymagania normy 9001: 2000. W 2005r. decyzją Komisji ds. Promocji Szpitali PS ZOZ w Inowrocławiu uzyskał tytuł WHO/UNICEF „Szpital Przyjazny Dziecku". W Ogólnopolskim Rankingu Szpitali 2007 pn. „Szpitale publiczne wielospecjalistyczne i onkologiczne" organizowanym przez dziennik „Rzeczpospolita" oraz Centrum Monitorowania Jakości w Ochronie Zdrowia PS ZOZ w Inowrocławiu zajął dziewiąte miejsce w kraju oraz drugie miejsce w województwie kujawsko- pomorskim.

Szpital dysponuje 519 łóżkami na 18 oddziałach ze Szpitalnym Oddziałem Ratunkowym oraz 13-stanowiskową Stacją Dializ. Baza szpitalna powiatu inowrocławskiego jest wystarczająca do tego aby zapewnić poczucie bezpieczeństwa mieszkańcom. Współpraca z Centrum Onkologii w Bydgoszczy zapewnia kompleksową opiekę onkologiczną, opartą na dobrej jakości. PS ZOZ nie zapewnia stacjonarnej opieki psychiatrycznej i jest to bardzo duży problem. Problemem jest także niedoinwestowanie bazy na przestrzeni wielu lat oraz dekapitalizacja majątku i infrastruktury. W celu utrzymania jakości świadczonych usług medycznych należy dokapitalizować tę sferę usług.

Zakład od wielu lat udziela mieszkańcom powiatu inowrocławskiego i powiatów ościennych oraz wszystkim, którzy takiej opieki potrzebują specjalistycznej opieki medycznej w zakresie lecznictwa szpitalnego, ambulatoryjnego, ratownictwa medycznego oraz działań profilaktycznych.

Z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych mieszkańców powiatu inowrocławskiego, najważniejszym celem funkcjonowania Zakładu pozostaje zapewnienie jak najszerszego, a jednocześnie w miarę dostępnego spektrum świadczeń specjalistycznej opieki zdrowotnej. Oczekiwania te w głównej mierze obejmują: świadczenia we wszystkich przypadkach zachorowań losowych-nagłych, które mogą wystąpić u każdego, w każdym czasie i miejscu, szeroko rozumianą opiekę paliatywną i hospicyjną nad terminalnie i przewlekle chorymi, głównie nad osobami z chorobami nowotworowymi czy w podeszłym wieku.

W celu poprawy poziomu i jakości życia mieszkańców powiatu, koniecznym wydaje się modernizacja infrastruktury i wprowadzenie nowych usług przez Publiczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Inowrocławiu (w tym pracowni hemodynamicznej i oddziału psychiatrycznego). Zarząd Powiatu Inowrocławskiego kładzie szczególny nacisk na ten aspekt w swoich działaniach inwestycyjnych.

W nowej perspektywie finansowej UE na lata 2007-2013 Powiat Inowrocławski do tzw. kluczowych projektów w Indykatywnym Planie na lata 2007-2013 w sferze ochrony zdrowia rekomendował m.in. zadanie pn. „Modernizacja i rozbudowa Stacji Dializ w PS ZOZ w Inowrocławiu i dostosowanie do wymogów Polskich Norm Nefrologicznych". Na mocy uchwały Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z 22 lutego 2008 r. niniejszy projekt znalazł się w Indykatywnym Wykazie Indywidualnych Projektów Kluczowych.

Ambulatoryjna specjalistyczna opieka zdrowotna

Ambulatoryjna opieka specjalistyczna na terenie powiatu jest dobrze rozwinięta. Według stanu na dzień 31.12.2006 specjalistyczne poradnie lekarskie i stomatologiczne (bez poradni zdrowia psychicznego i leczenia uzależnień) to łącznie 119, w tym: publiczne 34, niepubliczne 61, praktyki lekarskie - 24.

Na koniec 2006 r. udzielono 409 688 porad, w tym w placówkach publicznych 196 886, w placówkach niepublicznych 142 696 oraz poprzez praktyki lekarskie 70 106.

2.7. Gospodarka

Powiat inowrocławski jest regionem o średnio rozwiniętej gospodarce. Działalność gospodarczą prowadzą podmioty gospodarcze sektora publicznego oraz podmioty zaliczane do sektora własności prywatnej. W sektorze publicznym w latach 2000 – 2006 systematycznie powiększa się liczba jednostek gospodarczych (z 348 w 2000 r. do 493 w roku 2006).

W końcu grudnia 2006 r. w powiecie inowrocławskim w rejestrze Regon zarejestrowanych było 12 956 podmiotów gospodarki narodowej. Zdecydowaną większość (12 463 jednostek), tj. 96,19% ogólnej liczby podmiotów skupiał sektor prywatny. Podmioty sektora publicznego (493) stanowiły 3,81% zarejestrowanych ogółem w rejestrze.

Poniższa tabela prezentuje podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg stanu na dzień 31 grudnia 2006 r.

Tabela 19 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w 2006 r. (stan na 31.XII)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Sektor		Z ogółem					
				spółki handlowe		spółki cywilne	spół-dzielnie	fundacje, stowarzy-szenia i organiza cje społeczne	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
		publiczny	prywatny	razem	w tym z udziałem kapitału zagranicznego				
województwo	186 949	6 352	180 597	9 706	1 512	12 731	1 030	4 160	147 762
powiat inowrocławski	12 956	493	12 463	510	74	799	66	231	10 447
gmina miejska:									
Inowrocław	6 793	257	6 536	301	27	485	19	102	5 454
gminy miejsko-wiejskie:									
Gniewkowo	821	27	794	37	12	53	5	20	652
Janikowo	1 142	64	1 078	36	6	48	5	16	929
Kruszwica	1 393	62	1 331	37	5	60	10	30	1 129
Pakość	788	35	753	33	12	47	7	9	623
gminy wiejskie:									
Dąbrowa Biskupia	321	10	311	6	–	20	2	7	261
Inowrocław	831	14	817	40	10	50	8	29	665
Rojewo	241	8	233	6	–	9	4	7	199
Złotniki Kujawskie	626	16	610	14	2	27	6	11	535

Źródło: Województwo Kujawsko Pomorskie 2007. Podregiony, powiaty, gminy. Urząd Statystyczny w Bydgoszczy

Miasto Inowrocław

Według danych GUS (2006 r.) w mieście zarejestrowanych było 6 793 podmiotów gospodarczych (w tym sektor publiczny – 257 jednostek gospodarczych, sektor prywatny – 6 536 jednostek gospodarczych).

Na terenie miasta występuje duże skupienie przemysłu o specyficznym charakterze produkcji, wykorzystującym bogate lokalne zaplecze surowców mineralnych. O jego znaczeniu decyduje koncentracja przemysłu chemicznego, szklarskiego, metalowego, drukarskiego, odzieżowego oraz dynamicznie rozwijający się handel i usługi. Rozwój przemysłu solnego stał się siłą napędową wzrostu gospodarczego regionu. W Inowrocławiu mają swoją siedzibę m.in. Inowrocławskie Kopalnie Soli „Solino" SA (Grupa Kapitałowa PKN Orlen) - największy producent solanki w Polsce, Zakład Produkcyjny SODA MĄTWY w Inowrocławiu (Soda Polska CIECH sp. z o.o.) - producent sody kalcynowanej, kredy strącanej i chlorku wapnia, Huta Szkła Gospodarczego „Irena" SA - największy producent szkła kryształowego w Polsce oraz „Inofama" SA - jeden z większych polskich zakładów produkujących maszyny i urządzenia dla rolnictwa, ochrony środowiska i budownictwa.

Liczną grupę stanowią przedsiębiorstwa budowlane i branż pokrewnych. Wymienić tu należy „Alstal Budownictwo", „Budino" Sp. z o. o., „Centrostal Bydgoszcz" SA Oddział Inowrocław, Wielobranżowe Przedsiębiorstwo „Inremo", „Inter-Metal" Sp. z o. o., „Instalbud", Przedsiębiorstwo budowy i remontów mieszkań „Lematit", „Magorex", Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Simbud" Jan Simlat, PPHU „Opak-Met" Stanisław Barański, „Inowrocławskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego" Sp. z o. o.

W Inowrocławiu działa też wiele firm związanych z branżą poligraficzną, m.in.: Zakład Poligraficzno-Wydawniczy „Pozkal", Drukarnia „Ekspres", „Legro DTP" Drukarnia, „Druk Intro" SA i Zakład Poligraficzny „Polprint" Sp. z o. o. Z tego też względu Inowrocław nazywany jest zagłębiem poligraficznym.

Gmina Kruszwica

Według danych GUS (2006 r.), w gminie zarejestrowanych było 1 393 podmiotów gospodarczych (w tym sektor publiczny – 62 jednostek gospodarczych, sektor prywatny – 1 331 jednostek gospodarczych). Główną dziedziną gospodarczą w gminie jest przetwórstwo rolno-spożywcze.

Największe zakłady przemysłowe na terenie Gminy Kruszwica to:

- Zakłady Tłuszczowe „Kruszwica" S.A. – zatrudniające 406 osób
- Krajowa Spółka Cukrowa S.A. w Toruniu Oddział „Cukrownia Kruszwica" w Kruszwicy – zatrudniająca 182 osoby
- Zakłady Przetwórstwa Zbożowo-Młynarskiego sp. z o.o. – zatrudniające 77 osób.

Największe gospodarstwa rolne na terenie Gminy Kruszwica to:

- Kom-Rol Kobylniki sp. z o.o. w Kobylnikach
- Hodowla Zwierząt i Nasiennictwo Roślin Polanowice sp. z o.o. w Polanowicach.

Gmina Gniewkowo

Według danych GUS (2006 r.), w gminie zarejestrowanych było 821 podmiotów gospodarczych (w tym sektor publiczny – 27 jednostek gospodarczych, sektor prywatny – 794 jednostek gospodarczych).

W gminie dominuje rolnictwo i gospodarka leśna. Funkcjonują również podmioty prowadzące działalność w sektorze usług, produkcji oraz przetwórstwa rolno –spożywczego. Najbardziej znane z nich to:

- Fabryka „Bonduelle Polska",
- „Cykoria" S.A. Wierzchosławice,
- KCB Interlight Sp. z o. o.,
- TG-Tapicernia Gniewkowo Sp. z o. o.,
- Zakłady Mechaniczne Przemysłu Ceramiki Budowlanej „Cerama" Sp. z o.o. w Gniewkowie,
- Firma Jerzy Rutkowski Ltd.,
- Przedsiębiorstwo Handlowo – Techniczne CERHAT Sp. z o.o.,
- PPUH EURO – GRANIT Gniewkowo,
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe INTERFLANSCH Sp. z o.o. Gniewkowo,
- WPPH PAMA Suchatówka.

Gmina Janikowo

Według danych GUS (2006 r.), w gminie zarejestrowanych było 1 142 podmiotów gospodarczych (w tym sektor publiczny – 64 jednostek gospodarczych, sektor prywatny – 1 078 jednostek gospodarczych).

Największe zakłady i przedsiębiorstwa to:

- Zakład Produkcyjny JANIKOSODA w Janikowie (Soda Polska CIECH sp. z o.o.) – produkcja soli, sody, produktów chemii nieorganicznej obecnie w stadium konsolidacji

- Janipol Meble sp. z o. o. produkcja mebli tapicerowanych na export
- Krajowa Spółka Cukrowa SA w Toruniu Oddział „Cukrownia Janikowo" w Janikowie – obecnie ograniczona działalność do pakowania wyrobów produkowanych w innych cukrowniach.

Gmina Pakość

Według danych GUS (2006 r.), w gminie zarejestrowanych było 788 podmiotów gospodarczych (w tym sektor publiczny – 35 jednostek gospodarczych, sektor prywatny – 753 jednostek gospodarczych). Przeważa działalność handlowa, transportowa oraz usługi ogólnobudowlane. Większe przedsiębiorstwa działające na terenie gminy to: Zakład Produkcji Materiałów Budowlanych „PROMAX" Sp. z o. o., Polo-Market Sp. z o. o., „KAMAL" Sp. z o. o. Zakład produkcji prefabrykatów, „BELPOTEX" Sp. z o.o., Fabryka Maszyn i Urządzeń do Górnictwa, Odlewnia Żeliwa „Noteć", „Kopalnia Żwiru i Piasku" Kowalczyk Emanuel, Daniel.

Gmina Złotniki Kujawskie

Według danych GUS (2006 r.), w gminie zarejestrowanych było 626 podmiotów gospodarczych (w tym sektor publiczny – 16 jednostek gospodarczych, sektor prywatny – 610 jednostek gospodarczych). Największe zakłady i przedsiębiorstwa działające na terenie gminy to: Firma Produkcyjno-Handlowa „GROMATEX" Sp. z o.o., PPHU „ALMOT" Tadeusz Sibora, PPHU „HELMET", PW „GOTBUD".

Gmina Dąbrowa Biskupia

Działalność gospodarcza w gminie skupia się wokół przetwórstwa rolnego-spożywczego. Według danych GUS (2006 r.), w gminie zarejestrowanych było 321 podmiotów gospodarczych (w tym sektor publiczny – 10 jednostek gospodarczych, sektor prywatny – 311 jednostek gospodarczych). Największe zakłady i przedsiębiorstwa działające na terenie gminy to: Mieszalnia Pasz i Kaszarnia „Sobrol" A. i R. Sobolewscy – Ośniszczewo, „Chemical" PHU G. Salomoński – Dąbrowa Biskupia, „Da-Ma-Do" FW K. Korgul – Nowy Dwór, „Fitochem" Sp.j. PHU M. Kowalewski i Z. Kowalewski – Wonorze, „Hydromarb" S.C. PPHU – Dąbrowa Biskupia, „Wierzbiczany" Sp. z o.o. Przedsiębiorstwo Rolnicze – Parchanie.

Gmina Inowrocław

Według danych GUS (2006 r.), w gminie zarejestrowanych było 831 podmiotów gospodarczych (w tym sektor publiczny – 14 jednostek gospodarczych, sektor prywatny – 817 jednostek gospodarczych).

Do największych pracodawców należą: Kopalnia Soli i Podziemny Magazyn Ropy i Paliw „Góra" w Górze, PPH „MATMAR" w Sławęcinku, PPHU „COMPLEX" w Sławęcinku, PPHU „Tańscy" w Turzanach, PPHU „WENTUS" w Cieślinie, Stacja paliw Sebastian Pietrzak w Kruszy Duchownej, Zakład Wielobranżowy „DERPOL" w Łąkocinie, Bar „Gościniec" Krzysztof Nadrajkowski w Jacewie, Restauracja „AKWARIUM" M. Głowacki w Balczewie.

Pod względem gospodarczym największym i najważniejszym podmiotem jest Kopalnia Soli „Góra", której funkcjonowanie związane jest z zalegającymi pokładami soli. Wokół niej nastąpił rozwój mniejszych zakładów, co zdecydowało o korzystnej strukturze gospodarczej gminy.

Sieć sklepów na terenie gminy Inowrocław jest dobrze rozwinięta i dostosowana do potrzeb lokalnego rynku. Dominują placówki oparte na samozatrudnieniu prowadzących je osób i ich rodzin.

Gmina Rojewo

Według danych GUS (2006 r.), w gminie zarejestrowanych było 241 podmiotów gospodarczych (w tym sektor publiczny – 8 jednostek gospodarczych, sektor prywatny – 233 jednostek gospodarczych). Gmina Rojewo charakteryzuje się rolniczym profilem działalności gospodarczej. Większe zakłady działające na terenie gminy to między innymi: DEGER Sp. z o.o. Jezuicka Struga, Złotecki Sp. z o.o. Żelechlin, Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna „NOWOŚĆ" – Jezuicka Struga, Fabryka Farb „KUJAWIAK" Sp. J. M.P. Czeszyńscy – Mierogoniewice, „STRUGA" S.A. – Jezuicka Struga, PPH PROMAR Wojciech Ogórkiewicz – Rojewo, Zakład Piekarniczy Józef Klimko – Rojewo, „Robert" Zakład PHU Robert Wańdach, „Messa" PHU K. Grabowski, „Przewex" FPH A. Przeworski.

2.8. Rolnictwo

Na terenie powiatu inowrocławskiego istnieje 4461 gospodarstw rolnych zarejestrowanych w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, objętych dopłatami. Liczba tych gospodarstw z roku na rok maleje. Przyczyną tego jest wcześniejsze przechodzenie rolników (po 55 roku życia) na renty strukturalne i w wielu przypadkach sprzedaż gospodarstw dla innych rolników, którzy w ten sposób powiększają swoje gospodarstwa. Dla porównania w roku 2006 istniało 4 550 gospodarstw rolnych, w 2005 roku funkcjonowało 4 615 gospodarstw, a w roku 2004 – 4 671 gospodarstw. Tylko na przestrzeni 3 lat ubyło 210 gospodarstw rolnych. Jedną z przyczyn takiej sytuacji jest to, że coraz trudniej małym gospodarstwom konkuruje się z gospodarstwami dużymi, które są w pełni zmechanizowane, a ponadto rynek zbytu jest bardziej przychylny dla dużych dostawców. Liczbę gospodarstw rolnych objętych dopłatami w poszczególnych gminach przedstawia tabela nr 20.

Tabela 20 Liczba gospodarstw rolnych zarejestrowanych w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa objętych dopłatami

L.p.	**Gmina**	**Liczba gospodarstw**
1.	Dąbrowa Biskupia	460
2.	Gniewkowo	433
3.	Inowrocław	1100
4.	Janikowo	347
5.	Kruszwica	835
6.	Pakość	346
7.	Rojewo	423
8.	Złotniki Kujawskie	517
	SUMA	**4 461**

Źródło: Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa

Gospodarstwa rolne zarejestrowane w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, korzystają z dopłat bezpośrednich do gruntów rolnych. Wysokość tych dopłat ulega co roku zmianom, które zależą częściowo od kursu Euro. Płatności bezpośrednie stanowią najwyższą pozycję w dopłatach dla gospodarstw rolnych. Ponadto na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW), rolnicy korzystają z dodatkowych płatności.

W strefie I nizinnej dopłaty wyrównawcze wynoszą 179 zł/ha, a w strefie II – 264 zł/ha. Dużym zainteresowaniem rolników, którzy ukończyli 55 lat życia cieszą się renty

strukturalne, z których skorzystało już ponad 400 rolników. Ponadto w ramach Działania 6. *Dostosowanie gospodarstw do standardów UE,* 860 gospodarstw pobudowało płyty obornikowe. Działanie to nie będzie kontynuowane w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, ale budowę płyt obornikowych będzie można wspierać w ramach innych działań PROW, takich jak *Modernizacja gospodarstw rolnych*.

Zgodnie z Planem Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2004 – 2006 Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa realizowała dziewięć działań:

Działanie 1. Renty strukturalne
Działanie 2. Wspieranie gospodarstw niskotowarowych
Działanie 3. Wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania
Działanie 4. Wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt
Działanie 5. Zalesianie gruntów rolnych
Działanie 6. Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej
Działanie 7. Grupy producentów rolnych
Działanie 8. Pomoc techniczna
Działanie 9. Uzupełnienie płatności obszarowych.

Obecnie w ramach nowego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 wytyczono 4 osie wsparcia:

Oś 1: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego
Oś 2: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich
Oś 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej
Oś 4: Leader.

Powszechny Spis Rolny przeprowadzony w 2002 r. wykazał, iż na terenie powiatu inowrocławskiego 89,7% gospodarstw rolnych prowadzi działalność rolną, co daje pod względem wysokości wskaźnika 10 miejsce wśród powiatów województwa kujawsko-pomorskiego. Średnia wojewódzka w tym przypadku jest niższa i wynosi 85,3%. Liczba faktycznych gospodarstw rolnych, korzystających między innymi z dopłat bezpośrednich wypłacanych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa znacznie odbiega od wyników spisu rolnego i wynosi 4 461, podczas gdy spis rolny w 2002 r. wykazał 7 698 gospodarstw. Grupa gospodarstw do 1 ha – 34,3 % wg spisu, to w większości duże siedliska po byłych gospodarstwach rolnych.

Najbliższy spis rolny odbędzie się w 2009 roku, w związku z tym część informacji opiera się na wynikach ostatniego spisu rolnego z 2002 roku.

Tabela 21 Liczba gospodarstw rolnych według prowadzenia działalności rolniczej według powiatów w 2002 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Gospodarstwa		Ogółem	Gospodarstwa	
		Prowadzące działalność rolniczą	Nie-prowadzące działalności rolniczej		Prowadzące działalność rolniczą	Nie-prowadzące działalności rolniczej
	w liczbach bezwzględnych			w procentach ogółem		
WOJEWÓDZTWO	115981	98902	17079	100,0	85,3	14,7
bydgoski	5979	4518	1461	100,0	75,6	24,4

inowrocławski	**7698**	**6904**	**794**	**100,0**	**89,7**	**10,3**
mogileński	4249	4027	222	100,0	94,8	5,2
nakielski	4678	3889	789	100,0	83,1	16,9
sępoleński	3079	2863	216	100,0	93,0	7,0
świecki	8585	7006	1579	100,0	81,6	18,4
tucholski	4671	3896	775	100,0	83,4	16,6
żniński	5012	4562	450	100,0	91,0	9,0
m. Bydgoszcz	2627	975	1652	100,0	37,1	62,9
aleksandrowski	5094	4488	606	100,0	88,1	11,9
brodnicki	7003	6145	858	100,0	87,7	12,3
chełmiński	3976	3636	340	100,0	91,4	8,6
golubsko-dobrzyński	4779	4427	352	100,0	92,6	7,4
grudziądzki	4700	4301	399	100,0	91,5	8,5
lipnowski	7769	6774	995	100,0	87,2	12,8
radziejowski	5255	5028	227	100,0	95,7	4,3
rypiński	4891	4232	659	100,0	86,5	13,5
toruński	7372	6086	1286	100,0	82,6	17,4
wąbrzeski	3143	2985	158	100,0	95,0	5,0
włocławski	10945	9996	949	100,0	91,3	8,7
m. Grudziądz	1698	849	849	100,0	50,0	50,0
m. Toruń	1702	711	991	100,0	41,8	58,2
m. Włocławek	1076	604	472	100,0	56,1	43,9

Źródło: Raport w wyników spisów powszechnych – Województwo Kujawsko-Pomorskie 2003

Według danych pochodzących z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2002r. najwyższy udział zasiewów w powiecie inowrocławskim przypada na zboża (68,1% - 51.739 ha). Innymi zasiewami na terenie powiatu są: strączkowe jadalne ziarno – 1,7% (1323 ha), ziemniaki – 3,6% (2.763 ha), przemysłowe – 14,4% (10.923 ha), pastewne – 5,2% (3.972 ha) oraz pozostałe zasiewy – 6,9% (5207 ha). Obecnie w związku z produkcją biopaliw, powierzchnia upraw przemysłowych będzie wzrastać, kosztem uprawy zbóż, które w strukturze zasiewów stanowiły ponad 68% uprawy.

Tabela 22 Struktura zasiewów według powiatów w 2002 r. – udział %

Wyszczególnienie	Powierz-chnia zasiewów ogółem	Zboża		Strączkowe jadalne na ziarno	Ziemnia-ki	Przemysło-we	Pastewne	Pozostałe
		ogółem	podstawowe					
	Udział %							
WOJEWÓDZTWO	100,0	74,7	72,4	0,5	4,2	11,7	6,1	2,8
bydgoski	100,0	76,8	72,2	0,7	2,8	10,4	6,1	3,3
inowrocławski	**100,0**	**68,1**	**66,7**	**1,7**	**3,6**	**14,4**	**5,2**	**6,9**
mogileński	100,0	74,6	73,6	0,9	3,8	15,1	3,9	1,7
nakielski	100,0	73,0	70,7	0,3	4,6	12,4	7,8	1,9
sępoleński	100,0	82,6	80,0	0,1	6,7	3,7	5,7	1,2
świecki	100,0	85,6	80,6	0,3	3,8	4,9	3,3	2,0
tucholski	100,0	81,3	79,9	0,4	5,1	4,7	7,4	1,1
żniński	100,0	77,0	73,6	0,4	4,1	12,5	5,1	0,9
m. Bydgoszcz	100,0	70,6	64,9	0,7	3,2	5,9	10,0	9,7
aleksandrowski	100,0	71,0	68,0	0,2	5,0	14,5		4,7
brodnicki	100,0	77,9	75,7	0,2	5,3	6,7	8,0	1,9
chełmiński	100,0	71,0	68,3	0,4	5,3	16,1	3,6	3,6
golubsko-dobrzyński	100,0	75,8	73,8	0,2	3,1	13,8	6,1	1,0
grudziądzki	100,0	66,0	65,6	0,8	2,2	22,2	6,9	1,8
lipnowski	100,0	76,0	75,3	0,1	6,3	5,8	9,1	2,7
radziejowski	100,0	69,1	66,9	0,5	2,8	13,7	8,6	5,1
rypiński	100,0	77,5	76,8	0,2	5,9	5,1	10,7	0,7

toruński	100,0	74,0	72,2	0,8	2,8	14,2	6,2	2,0
wąbrzeski	100,0	77,3	74,1	0,4	2,7	12,5	6,1	1,0
włocławski	100,0	71,1	69,0	0,2	5,4	14,2	4,6	4,4
m. Grudziądz	100,0	68,2	67,7	1,3	3,8	13,3	1,8	11,6
m. Toruń	100,0	78,8	75,1	0,2	1,9	10,7	4,8	3,6
m. Włocławek	100,0	72,5	56,9	0,4	5,0	13,7	0,9	7,5

Źródło: Raport z wyników spisów powszechnych – Województwo Kujawsko-Pomorskie, 2003

Dużą szansą dla naszego rolnictwa może być produkcja biopaliw, która pozwoli na obsiewanie coraz większego areału gruntów roślinami energetycznymi. Uprawy te powinny poprawić kondycję finansową gospodarstw. Są ponadto alternatywą dla uprawy zbóż i rozwijania nadmiernej hodowli, co skutkowało w ostatnich latach brakiem stabilnych cen i nadprodukcją żywności. Jest to szansa szczególnie dla dużych gospodarstw, które ze względu na swoją strukturę w większym stopniu nastawiają się na uprawy wielkoobszarowe.

Ważnym rolę w działaniach na rzecz rozwoju obszarów wiejskich odgrywa Lokalna Grupa Działania „Czarnoziem Na Soli". Fundacja LGD „Czarnoziem Na Soli" powstała w kwietniu 2006 r. z inicjatywy Stowarzyszenia „Partnerstwo Powiatu Inowrocławskiego". Powstanie LGD jest efektem projektu „Mobilizacja i aktywizacja społeczności wiejskiej". W skład LGD weszło pięć gmin: Dąbrowa Biskupia, Gniewkowo, Inowrocław, Rojewo i Złotniki Kujawskie. W czerwcu 2007 r. do partnerstwa dołączyła Gmina Kruszwica. Zgodnie ze statutem, priorytetowym celem Fundacji jest stymulowanie zrównoważonego rozwoju, promocja, poprawa konkurencyjności.

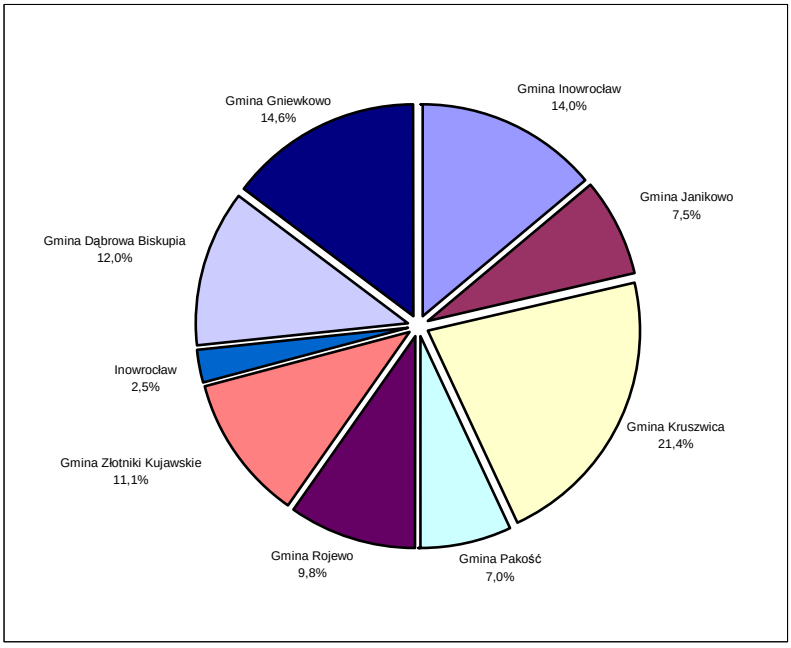
W przyszłości LGD zamierza skupić się na trzech obszarach: pozarolniczej działalności gospodarczej, pozyskiwaniu energii ze źródeł odnawialnych oraz zwiększaniu szans edukacyjnych młodzieży wiejskiej.

2.9. Zagospodarowanie przestrzenne

2.9.1. Powierzchnia i użytkowanie terenu

Powiat inowrocławski zajmuje powierzchnię 122.494 ha i tym samym zajmuje 5 miejsce wśród 24 powiatów pod względem powierzchni w województwie (6,82% jego całkowitej powierzchni). Zajmuje on obszar stanowiący 0, 39% powierzchni kraju.

Wykres 6 Procentowy udział gmin w ogólnej powierzchni Powiatu Inowrocławskiego

Źródło: opracowanie własne

Powiat inowrocławski tworzy dziewięć gmin. Jedna z nich to gmina na prawach miejskich (Inowrocław - siedziba powiatu), cztery z nich to gminy miejsko-wiejskie (Gniewkowo, Janikowo, Kruszwica, Pakość) a Gmina Dąbrowa Biskupia, Gmina Inowrocław, Gmina Rojewo oraz Gmina Złotniki Kujawskie są gminami wiejskimi. W skład powiatu inowrocławskiego wchodzi także 257 miejscowości wiejskich.

Tabela 23 Użytkowanie gruntów w powiecie inowrocławskim

	Jednostka miary	2003	2004	2005
Powierzchnia użytków rolnych				
Ogółem	ha	93 451	93 531	93 590
grunty orne	ha	82 027	81 666	81 767
sady ogółem	ha	1 186	1 190	1 151
łąki ogółem	ha	6 625	6 579	6 551
pastwiska ogółem	ha	3 613	4 096	4 121
Lasy i grunty leśne				
Ogółem	ha	12 241	12 647	12 898
Pozostałe grunty i nieużytki				
Ogółem	ha	16 802	16 316	16 006

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS

W strukturze użytkowania gruntów na terenie powiatu inowrocławskiego dominują użytki rolne zajmujące 93 590 ha, czyli 76,40% ogólnej powierzchni powiatu, wynoszącej 122 494 ha.

Spośród użytków rolnych ponad 87,37% zaliczonych zostało do gruntów ornych, 4,4% do trwałych pastwisk, 7% do trwałych łąk oraz 1,23% do sadów. Należy stwierdzić, iż powiat inowrocławski posiada niski stopień zalesienia. Lasy i grunty leśne zajmują 10,53% powierzchni powiatu.

2.9.2. Powierzchnia nieruchomości niezabudowanych przeznaczonych pod działalność gospodarczą.

Możliwości i kierunki rozwoju powiatu uzależnione są w znacznym stopniu od obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego gmin. Jego zapisy decydują o możliwości oraz skali realizacji przedsięwzięć na terenie danej gminy. W szczególności ma to znaczenie dla podmiotów gospodarczych, osób fizycznych pragnących rozpocząć lub rozszerzyć działalność gospodarczą.

Miasto Inowrocław

Miasto Inowrocław obejmuje obszar o powierzchni ewidencyjnej 3042 ha:

- grunty rolne zajmują obszar o powierzchni 1380 ha
- lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione 11 ha
- grunty zabudowane i zurbanizowane 1480 ha
- grunty pod wodami 25 ha
- nieużytki 106 ha.

Przygotowanie terenów pod względem planistycznym daje możliwość prowadzenia racjonalnej polityki gospodarowania przestrzenią urbanistyczną, która wpływa korzystnie na kształtowanie procesów inwestycyjnych w obrębie Inowrocławia.

Aktualnie opracowano 51 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta Inowrocławia o łącznej pow. ok. 2425 ha co przy całkowitej powierzchni miasta wynoszącej 3042 ha stanowi ok. 80%. W tym jest 6 zmian miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego o pow. ok. 28 ha (tj. ok. 0,09 %).

Natomiast w różnej fazie opracowania jest 6 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego o pow. ok. 398 ha co stanowi ok. 13% oraz 7 zmian miejscowych planów zagospodarowania o pow. ok. 120 ha (tj. ok. 4%).

Opracowaniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego objęte zostały wszystkie tereny przewidziane do zagospodarowania zgodnie z ustaleniami studium uwarunkowań o łącznej pow. ok. 2823 ha co stanowi ok. 93% powierzchni miasta. Pozostałe tereny o pow. ok. 219 ha (7%) to tereny rolne oraz tereny zamknięte, dla których nie opracowuje się miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Skutkiem opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest m.in. wyznaczenie około 2030 działek pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, ok. 60 ha terenu pod zabudowę wielorodzinną, ok. 200 ha terenu pod usługi (handlu, zdrowia, składowo-magazynowe, itp.), ok. 200 ha terenu pod przemysł z jednoczesnym wyznaczeniem dróg lokalnych i dojazdowych obsługujących tereny inwestycyjne. Zabudowa usługowa jest łączona z zabudową mieszkaniową jednorodzinną lub wielorodzinną. Zabudowa usługowa występuje również zamiennie z zabudową mieszkaniową dotyczy to także funkcji przemysłowej. Usługi to także obszary, na których nie przewiduje się prowadzenia działalności komercyjnej (np. usługi oświaty). W związku z tym szacuje się, że ogólna powierzchnia terenów usługowych wynosi ok. 250 ha.

Przystąpiono również do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Miasto Inowrocław przyjętego uchwałą nr VI/73/99 Rady Miejskiej Inowrocławia z dnia 26 lutego 1999 r. (uchwała Rady Miejskiej Inowrocławia z dnia 20 czerwca 2007 r. nr VIII/122/2007). Podstawą do zmiany opracowania studium jest korekta przebiegu granic stref uzdrowiskowych. Ponadto studium nie uwzględnia zamiany

przebiegu obwodnicy dla Miasta Inowrocławia oraz obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m^2 (art. 10 ust. 2 pkt 8).

Miejskie tereny inwestycyjne niezabudowane o pow. 42,4432 ha:

Są to tereny niezabudowane przeznaczone pod zakłady produkcyjne, magazyny, składy, rzemiosło, usługi i handel, administrację, budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne i wielorodzinne, sport i rekreację.

Na terenie Inowrocławia znajdują się:

- obszary produkcyjne, przemysłowe, place składowe, magazyny – pow. 20,1417 ha
- obszary usługowo-handlowe, biurowe itp. – pow. 3,4095 ha
- obszary o charakterze sportowo-rekreacyjnym – pow. 2,9913 ha (w tym teren pod hotel o pow. 0,6348 ha) i inne przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne i wielorodzinne wraz z funkcja towarzyszącą usług podstawowych – pow. ok. 15,9007 ha.

Obszary produkcyjne, przemysłowe, place składowe, magazyny:

- teren w rejonie ul. Szosa Bydgoska o pow. 7,5441 ha
- teren w rejonie ul. Pakoskiej o pow. 7,6910 ha
- teren w rejonie ul. Bagiennej o pow. 4,2146 ha
- teren w rejonie ul. Wiejskiej-Mątewskiej o pow. 0,6920 ha

Obszary o charakterze sportowo-rekreacyjnym:

- teren w rejonie al. Niepodległości o pow. ok. 2,3565 ha
- teren w rejonie al. Niepodległości (hotel) o pow. 0,6348 ha

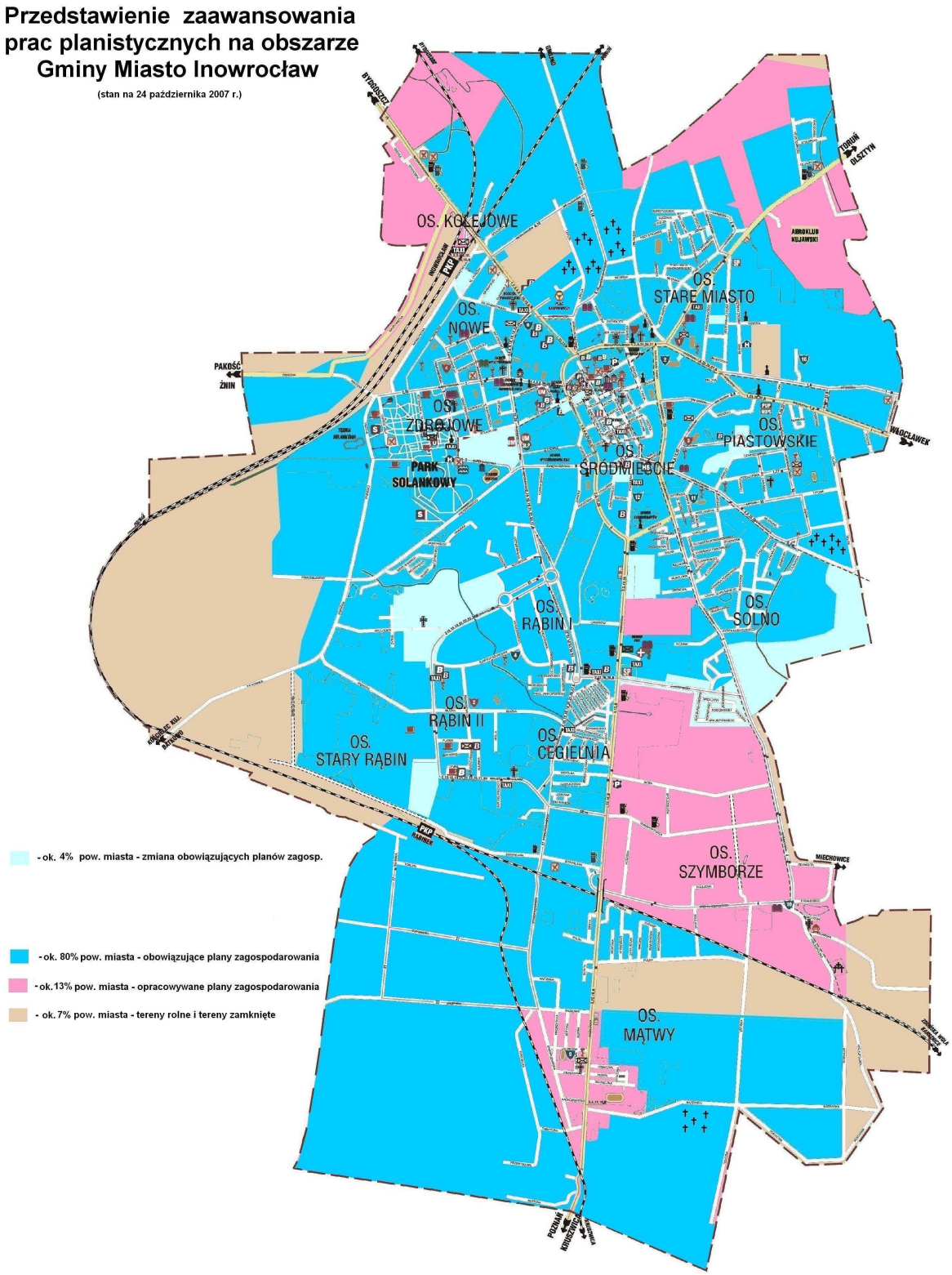
Obszary usługowo-handlowe:

- teren w rejonie ul. Wojska Polskiego – Al. Niepodległości o pow. 3,1095 ha
- teren w rejonie ul. M. Skłodowskiej-Curie o pow. 0,3000 ha

Obszary o charakterze budownictwa jednorodzinnego i wielorodzinnego:

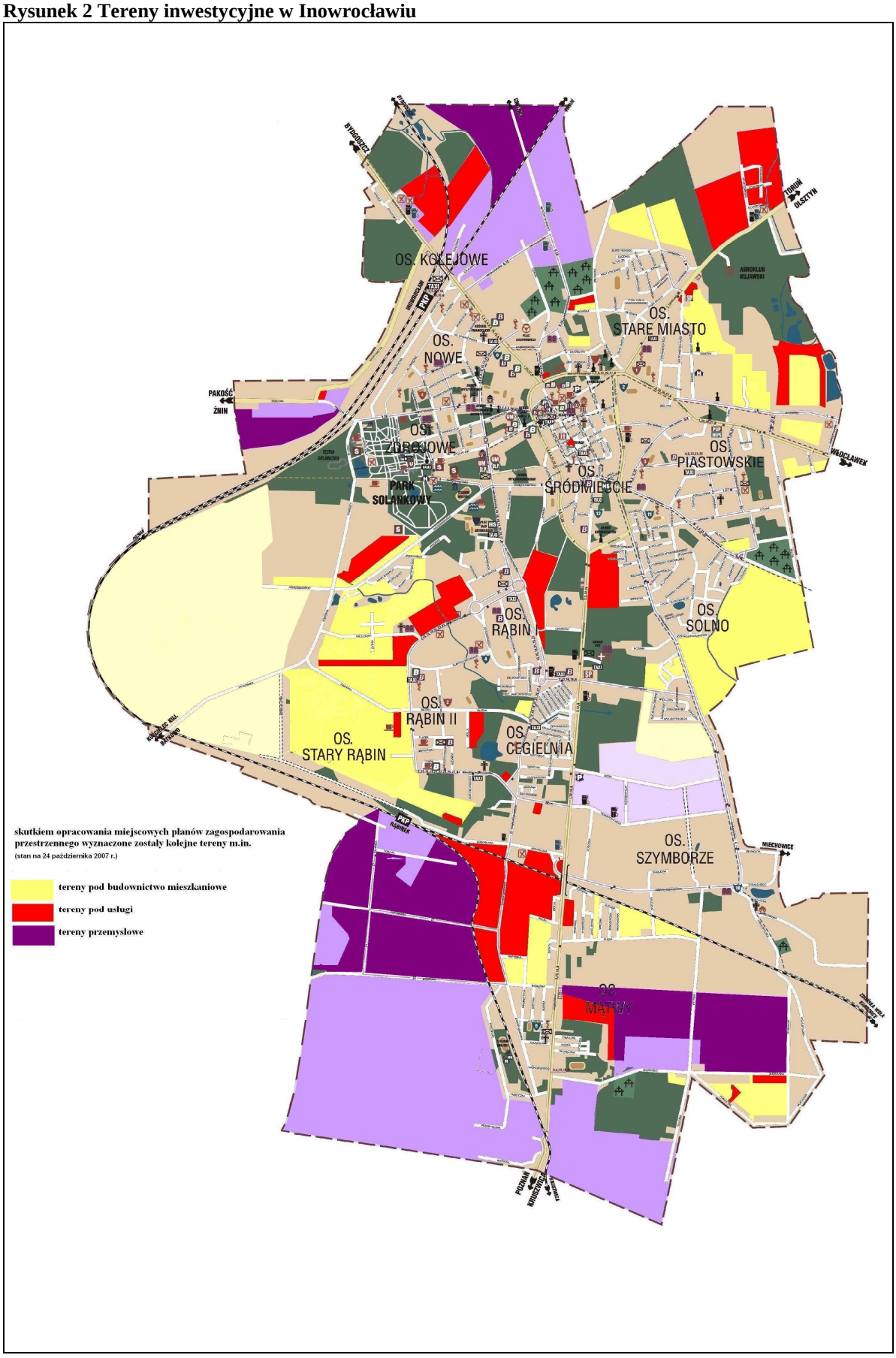
- tereny w rejonie ul. Szymborskiej (budownictwo wielorodzinne i jednorodzinne, usługi podstawowe) o pow. ok. 9,2847 ha
- tereny w rejonie ul. Wojska Polskiego o pow. ok. 1,8232 ha
- tereny w rejonie al. 800-lecia Inowrocławia – ul. 59 Pułku Piechoty o pow. ok. 3,5076 ha
- tereny w rejonie ul. Okrężek – Błonie o pow. ok. 1,2852 ha

Rysunek 1 Zaawansowanie prac planistycznych w Inowrocławiu

Źródło: Urząd Miasta w Inowrocławiu

Rysunek 2 Tereny inwestycyjne w Inowrocławiu

Źródło: Urząd Miasta w Inowrocławiu

Gmina Kruszwica

Miasto Kruszwica obejmuje obszar o powierzchni ewidencyjnej 664 ha:

- grunty rolne zajmują obszar o powierzchni 249 ha
- lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione 7 ha
- grunty zabudowane i zurbanizowane 240 ha
- grunty pod wodami 167 ha

Teren wiejski gminy Kruszwica zajmuje obszar o powierzchni ewidencyjnej 25684 ha:

- grunty rolne zajmują obszar o powierzchni 21680 ha
- lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione 1162 ha
- grunty zabudowane i zurbanizowane 800 ha
- grunty pod wodami 1457 ha
- nieużytki 574 ha

Grunty niezabudowane o przeznaczeniu pod obiekty przemysłowe, produkcyjne, magazynowe, składowe, itp**.** występują na terenie Gminy Kruszwica (0,95%). Gmina Kruszwica ma wskaźnik UC (pod obiekty komercyjne, handlowo-usługowe, biurowe, i inne) – 0,38% oraz wskaźnik RS (pod obiekty sportowo-rekreacyjne i turystyczne) –1,33%.

Gmina Gniewkowo

Miasto Gniewkowo obejmuje obszar o powierzchni ewidencyjnej 919 ha:

- grunty rolne zajmują obszar o powierzchni 701 ha
- lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione 15 ha
- grunty zabudowane i zurbanizowane 190 ha
- nieużytki 10 ha

Teren wiejski gminy Gniewkowo obejmuje obszar o powierzchni ewidencyjnej 17006 ha:

- grunty rolne zajmują obszar o powierzchni 11148 ha
- lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione 4724 ha
- grunty zabudowane i zurbanizowane 471 ha
- grunty pod wodami 69 ha
- użytki ekologiczne 82 ha
- nieużytki 383 ha

W 2008 r. gmina dysponować będzie terenami inwestycyjnymi:

- ok.10 ha w Bąbolinie przy drodze krajowej nr 15 (dz. Nr 17/12)
- ok. 36 ha w Kaczkowie przy drodze na Bydgoszcz (dz. nr 18/1, 17/1, 17/3, 17/4, 17/5, 17/6, 17/7)
- ok. 20 ha przy ul. Toruńskiej w Gniewkowie (dz. nr 318/6, 318/7, 318/8, 320/1)
- ok.4 ha przy ul. Zajeziernej w Gniewkowie (dz. nr 193/3)

Gmina Janikowo

Miasto Janikowo obejmuje obszar o powierzchni ewidencyjnej 950 ha:

- grunty rolne zajmują obszar o powierzchni 451 ha
- lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione 4 ha
- grunty zabudowane i zurbanizowane 296 ha
- grunty pod wodami 144 ha
- nieużytki 51 ha.

Teren wiejski gminy Janikowo obejmuje obszar o powierzchni ewidencyjnej 8225 ha:

- grunty rolne zajmują obszar o powierzchni 7086 ha
- lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione 132 ha
- grunty zabudowane i zurbanizowane 259 ha
- grunty pod wodami 652 ha
- nieużytki 96 ha.

Grunty niezabudowane o charakterze produkcyjnym lub magazynowym (PS) występują na terenie Miasta Janikowa zgodnie z obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego:

- ul. Przemysłowa 35,5 ha
- ul.Wilkońskiego 9.3 ha
- ul.Dworcowa 7,5 ha

Grunty pod działalność usługowo-mieszkaniową (UC) występujące na terenie miasta Janikowa zgodnie z obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego:

Miasto Janikowo:

- ul. Powst.-Wlkp. - Polna 10,0 ha
- ul. Wiejska 1,5 ha
- ul. Szkolna 1,5 ha
- ul. B. Prusa 2,0 ha

Teren wiejski gminy Janikowo:

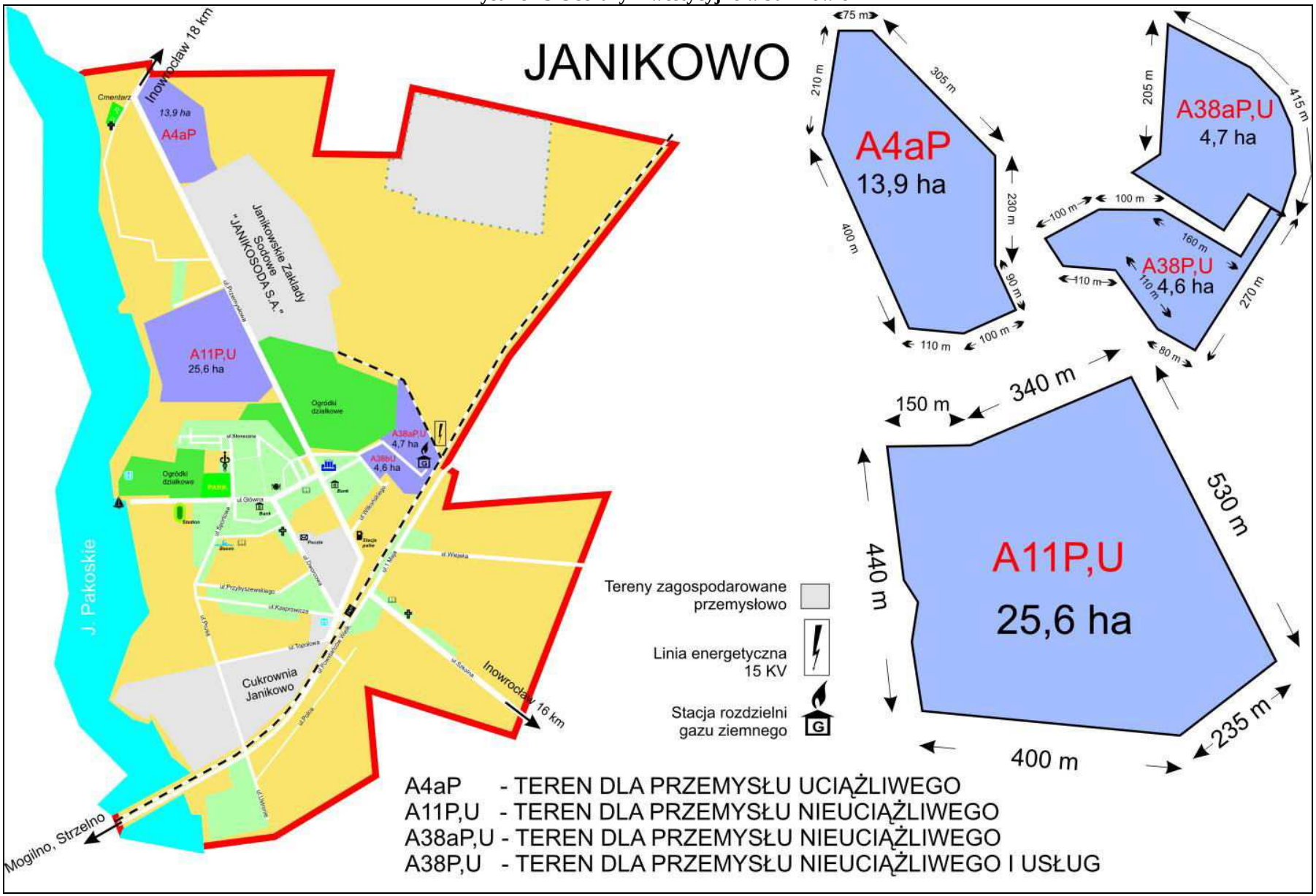
Kołodziejewo 2,5 ha

Broniewice 3,0 ha

Balice 1,5 ha

Gmina Janikowo otrzymała wyróżnienie w konkursie „Grunt na medal” organizowanym przez Polską Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych za kompleksowe przygotowanie działek przeznaczonych pod przemysł nieuciążliwy. Dodatkowo istnieje możliwość lokalizacji inwestycji na działkach, które nie mają aktualnego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie decyzji lokalizacyjnej.

Rysunek 3 Obszary inwestycyjne w Janikowie

Źródło: Urząd Gminy w Janikowie

Gmina Pakość

Miasto Pakość obejmuje obszar o powierzchni ewidencyjnej 344 ha:

- grunty rolne zajmują obszar o powierzchni 186 ha
- lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione 5 ha
- grunty zabudowane i zurbanizowane 150 ha
- nieużytki 3 ha.

Teren wiejski gminy Pakość obejmuje obszar o powierzchni ewidencyjnej 8277 ha:

- grunty rolne zajmują obszar o powierzchni 6689 ha
- lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione 382 ha
- grunty zabudowane i zurbanizowane 351 ha
- grunty pod wodami 438 ha
- użytki ekologiczne 7 ha
- nieużytki 407 ha.

Grunty niezabudowane o charakterze inwestycyjnym, przemysłowym (PS) występujące na terenie Miasta i Gminy Pakość:

- Giebnia gm. Pakość 55,39 ha
- Rybitwy gm. Pakość 1,00 ha
- ul. Inowrocławska 1,59 ha
- ul. Topolowa 0,30 ha

Gmina Złotniki Kujawskie

Gmina Złotniki Kujawskie obejmuje obszar o powierzchni ewidencyjnej 13533 ha:

- grunty rolne zajmują obszar o powierzchni 11784 ha
- lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione 880 ha
- grunty zabudowane i zurbanizowane 477 ha
- grunty pod wodami 156 ha
- użytki ekologiczne 18 ha
- nieużytki 216 ha

Podstawowym dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną gminy jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Złotniki Kujawskie - uchwała nr XXXVI/290/2006 z dnia 24.02.2006 r. Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych i podejmowaniu działań w zakresie polityki przestrzennej.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego realizowane są sukcesywnie w miarę posiadanych przez gminę środków finansowych. Obecnie gmina posiada kilka miejscowych planów z przeznaczeniem na tereny inwestycyjne. Są to:

1. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego „Jesionowa - Szosa Bydgoska” w Złotnikach Kujawskich. Ogólna powierzchnia terenów objętych miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego - ok.13 ha
2. Dla miejscowości Złotniki Kujawskie opracowanych zostało kilka Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego. Ogólna powierzchnia terenu objętego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego - ok.20,5 ha
3. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego w Mierzwinie. Ogólna powierzchnia terenu objętego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego- ok.7,0 ha
4. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego miejscowości Podgaj. Ogólna powierzchnia terenu objętego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego - ok.130,0 ha
5. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego we wsi Tuczno z przeznaczeniem na teren zabudowy. Ogólna powierzchnia terenu objętego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego - ok.2,0 ha
6. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego w Tucznie z przeznaczeniem na teren ogródków działkowych o pow.ok.4,0 ha

- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego w Rucewie. Ogólna powierzchnia terenu objętego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego - ok.5,0 ha.
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego we wsi Tarkowo Górne. Ogólna powierzchnia terenu objętego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego - ok.9,0 ha
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla terenu w Gniewkówcu. Ogólna powierzchnia terenu objętego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego - ok.5,0 ha

Gmina Dąbrowa Biskupia

Gmina Dąbrowa Biskupia obejmuje obszar o powierzchni ewidencyjnej 14691 ha:

- grunty rolne zajmują obszar o powierzchni	10949 ha
- lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione	3023 ha
- grunty zabudowane i zurbanizowane	393 ha
- grunty pod wodami	3 ha
- użytki ekologiczne	28 ha
- nieużytki	295 ha

Gmina Dąbrowa Biskupia nie ma opracowanego Planu zagospodarowania przestrzennego. W 1998r opracowane zostało „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dąbrowa Biskupia”, które określa politykę przestrzenną gminy uwzględniając uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej państwa w tym obszarze.

Studium określa stan wyjściowy i możliwości poprawy jakości życia mieszkańców z równoczesną ochroną lokalnych zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz rozbudowę infrastruktury inżynieryjnej.

UWARUNKOWANIA I KIERUNKI ROZWOJU GMINY DĄBROWA BISKUPIA:

1. Podział strukturalny:

Obszar gminy w granicach administracyjnych, z uwagi na zróżnicowanie przyrodnicze, geograficzne i społeczne strukturalnie podzielono na dwie jednostki A i B

Jednostka A położona w środkowo - zachodniej części gminy, obejmuje około 20 % obszaru gminy. Zamieszkuje tu ok. 10 % mieszkańców gminy. Dominującą funkcją jest funkcja leśna, nieliczne enklawy gruntów rolnych o niskiej wartości rolniczej przydatne są pod rekreację, agroturystykę, produkcję żywności metodami ekologicznymi, bądź zalesienie.

Jednostka B - obejmuje pozostałą część gminy. Dominującą funkcją jest funkcja rolnicza i usługowa nastawiona głównie na zaspokojenie potrzeb własnych mieszkańców gminy. Głównymi ośrodkami w tej części gminy jest wieś Dąbrowa Biskupia oraz wsie Modliborzyce, Radojewice, Pieranie, Parchanie i Przybysław.

2. Hierarchia sieci osadniczej.
   Biorąc pod uwagę istniejące wyposażenie w usługi, w tym szczególnie infrastrukturę społeczną, dotychczasowy rozwój gospodarczy, uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe i inne, a także dalsze przewidywania rozwoju w/w funkcji, ustalono się następującą hierarchię sieci osadniczej:

2.1. Wieś Dąbrowa Biskupia - centrum administracyjno - usługowe.
   Wieś ta skupia wszelkie usługi z zakresu administracji, szkolnictwa, zdrowia, kultury, handlu, rzemiosła i obsługi rolnictwa. Wieś leży w zasięgu wpływów m. Inowrocławia.

2.2 Jednostki osadnicze o zasięgu obsługi ponadpodstawowej - wsie sołeckie takie jak: Parchanie, Radojewice, Modliborzyce, Wonorze, Brudnia, Stanomin, Mleczkowo, Chlewiska, Przybysław, Pieranie, Konary, Nowy Dwór, Ośniszczewo, Ośniszczewko.
   Wsie te skupiają w większości wszelkie usługi z zakresu szkolnictwa, kultury, handlu, rzemiosła i obsługi rolnictwa.

2.3 Pozostałe jednostki osadnicze - ośrodki obsługi podstawowej - wsie sołeckie takie jak: Parchanki, Wola Stanomińska, Zagajewice i Chróstowo wyposażone są w elementarny zestaw usług, głównie usługi handlowe, rzemieślnicze i obsługi rolnictwa.

Obszary funkcjonalno - przestrzenne.

Zróżnicowanie strukturalne gminy pociąga za sobą różne założenia funkcjonalno - przestrzenne obszarów strukturalnych, które przedstawiają się następująco:

Obszar I - o wysokiej przydatności rolniczej w skład, którego wchodzą tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej oznaczone literą R. W związku ze zróżnicowaną wartością bonitacyjną gleb podzielono ten teren na: R1 - gdzie występują gleby o wysokiej wartości bonitacyjnej i R3 - z przewagą gleb o niskiej wartości bonitacyjnej. Obszar ten położony w północnej części gminy, obejmujący swymi granicami sołectwa: Parchanki, Wonorze, Zagajewice, Ośniszczewo, Ośniszczewko, cz. Parchania, cz. Modliborzyc, cz. Brudni, cz. Stanomina, cz. Woli Stanomińskiej i cz. Mleczkowa - jest predestynowany do prowadzenia intensywnej, wysokotowarowej produkcji roślinnej (buraki, pszenica) i zwierzęcej. Adaptacja z możliwością rozbudowy związanej z prowadzeniem prawidłowej gospodarki rolnej, jej obsługą i przetwórstwem. Dopuszcza się lokalizację nowych obiektów nastawionych na przetwórstwo i składowanie produktów powstałych w wyniku gospodarczego wykorzystania tego terenu, ściśle związanego z obsługą funkcji rolniczej. Należy ograniczyć tworzenie nowych siedlisk rolniczych bez ekonomicznego uzasadnienia, nowe siedliska lokalizować w miarę możliwości na terenach zabudowy wsi lub potencjalnych terenach rozwojowych wskazanych w niniejszym studium. Potencjalne tereny rozwojowe na tym obszarze znajdują się głównie we wsiach: Parchanie, Modliborzyce, Wonorze i Stanomin. Zakaz melioracji odwadniających.

Obszar II - o niskiej przydatności rolniczej, na którym występuje teren rolniczej przestrzeni produkcyjnej oznaczony symbolem R3, położony w środkowo - wschodniej

części gminy obejmuje swymi granicami sołectwa: Chlewiska, Chróstowo, Przybysław, cz. Brudni, cz. Dąbrowy Biskupiej, cz. Stanomina, cz. Woli Stanomińskiej i cz. Pierania.
Obszar ten charakteryzuje się glebami o niskiej bonitacji poprzeplatanych niewielkimi, ale dość licznymi kompleksami leśnymi.
Preferowany wielofunkcyjny rozwój, w tym obsługa funkcji rolniczej, przetwórstwo, agroturystyka, produkcja skierowana w kierunku rolnictwa ekologicznego. Wskazane dążenie do scalania gruntów rolnych przydatnych rolniczo. Zalecane maksymalne wykorzystanie owych gruntów, na pozostałych terenach w pobliżu kompleksów leśnych możliwe dolesienia Na obszarze tym znajduje się wieś gminna Dąbrowa Biskupia szczególnie predysponowana do rozwoju dotychczasowej funkcji jako siedziba gminy, stanowiąca centrum administracyjne i usługowe dla jej mieszkańców i posiadająca duże tereny rozwojowe.

3.3 Obszar III - położony w środkowo - zachodniej części gminy w skład którego wchodzą obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej oznaczone symbolami R3 oraz R5 (teren lasów) - obejmuje swymi granicami sołectwa: Nowy Dwór, cz. Parchanie, cz. Radojewice, cz. Pierania, cz. Modliborzyc i cz. Brudni. Obszar ten o niskiej przydatności rolniczej posiada dominującą funkcję leśną i rekreacyjno - letniskową. Nieliczne, występujące tu enklawy gruntów rolnych przydatne są pod agroturystykę i produkcję żywności metodami ekologicznymi. Zakaz lokalizacji uciążliwych dla środowiska naturalnego obiektów związanych z obsługą funkcji rolniczej.
Cały ten teren leży w strefie tzw. „Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich". Na obszarze tym wydzielono dodatkowo tereny o szczególnej predyspozycji dla potrzeb turystyki i rekreacji i oznaczono je symbolem WR.

Obszar WR1 - położony w środkowej części gminy i obejmujący swymi granicami część sołectwa Modliborzyce (wieś Rejna), leży w otoczeniu lasów w strefie tzw. „Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich".

Teren ten jest szczególnie predysponowany dla potrzeb turystyki i rekreacji (bliskość rezerwatu przyrody „Rejna") oraz budownictwa letniskowego. Przez obszar ten przechodzi projektowana trasa rowerowa Balczewo - Nowy Dwór. Postulowana wielkość działek zabudowy letniskowej indywidualnej nie powinna być mniejsza niż 800 m.

Obszar WR2 - położony w środkowej części gminy i obejmujący swymi granicami część sołectwa Nowy Dwór i część sołectwa Dąbrowa Biskupia. Teren ten z uwagi na niską wartość bonitacyjną gleb, bliskość lasu oraz wysokie walory przyrodniczo - krajobrazowe jest predysponowany dla potrzeb turystyki, rekreacji oraz budownictwa letniskowego.

Przecinają go projektowane trasy rowerowe takie jak: Balczewo - Nowy Dwór i Brudnia - Nowy Dwór - Bąkowo. Powierzchnia ewentualnych nowych działek letniskowych nie powinna być mniejsza niż 800 m^2.

Obszar WR3 - położony w zachodniej części gminy i obejmujący swymi granicami cz. sołectwa Radojewice - leży częściowo w strefie tzw. „Obszaru Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich". Teren ten z uwagi na wysokie walory przyrodniczo - krajobrazowe, bliskość rezerwatu przyrody „Balczewo" oraz niską wartość bonitacyjna gleb jest przewidziany do rozwoju funkcji rekreacyjnej i turystycznej oraz dla budownictwa letniskowego. Przy czym nowe działki letniskowe nie powinny być mniejsze niż 800 m^2.

Dla obszarów przewidzianych do rozwoju funkcji rekreacyjnej należy zachować następujące warunki:

– dla każdego terenu przewidywanej działalności inwestycyjnej jest wymagane sporządzenie planu miejscowego,

- preferencje do lokalizowania zabudowy letniskowej na działkach o pow. min. 800 m^2,
- wskazane zabezpieczenie bazy usługowej dla sezonowej obsługi wypoczywających,
- wszelka działalność inwestycyjna zgodnie z podstawową funkcją terenu nie może zagrażać środowisku naturalnemu,
- konieczność zabezpieczenia właściwej gospodarki wodno - ściekowej.

Obszar IV- położony w środkowo - południowej części gminy, obejmujący swymi granicami część sołectw takich jak: Radojewice, Pieranie, Przybysław, Chróstowo i Konary, charakteryzuje się glebami o wysokich klasach bonitacyjnych i pokrywa się z obszarami rolniczej przestrzeni produkcyjnej o symbolu R2.

Preferowana intensywna, wysokotowarowa produkcja roślinna i zwierzęca. Znajduje się tu duży udział terenów będący w zasobach Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa wymagających restrukturyzacji i przekształceń. Możliwa lokalizacja obiektów służących obsłudze funkcji rolniczej, jaką jest przetwórstwo i składowanie.

Obszar V - położony w południowej części gminy i obejmujący swymi granicami część sołectw: Konary, Pieranie i Radojewice - pokrywa się z obszarami rolniczej przestrzeni produkcyjnej o symbolu R4. Obszar ten posiada gleby o zróżnicowanej bonitacji w tym liczne użytki zielone stanowiące kompleksy średniej i niskiej wartości rolniczej. Tereny te okresowo podmokłe, w latach suchych wykorzystywane są jako łąki i pastwiska. Możliwa produkcja ogrodnicza.

Obszary objęte ochroną środowiska przyrodniczego:

Ekopolityka na obszarze gminy powinna być realizowana zgodnie z obowiązującymi przepisami ustaw szczególnych. Obszary podlegające ochronie oznaczono literą S.

Obszar S_1 - Obszar Chronionego Krajobrazu Lasów Balczewskich ustanowiony rozporządzeniem Wojewody Bydgoskiego nr 145/94 z dnia 17.08.1994 r. zmieniającym rozporządzenie Wojewody Bydgoskiego nr 9/91 z dnia 14.06.1991 r. Obejmuje on swoim zasięgiem środkowo - zachodnią część gminy. W zakresie nakazów i zakazów obowiązują przepisy w/w rozporządzenia Wojewody Bydgoskiego.

Obszar S_2- Obszar istniejącego rezerwatu przyrody „Balczewo" o pow. 24,4 ha będącego rezerwatem faunistycznym utworzonym dla ochrony miejsc lęgowych ptaków błotnych i wodnych, który powstał na mocy Zarządzenia nr 14 Min. Leśnictwa i Przem. Drzewnego z dn. 14.01.1963 r.

Obszar S_3 - Obszar istniejącego rezerwatu przyrody „Rejna" o pow. 5,8 ha będącego rezerwatem florystycznym obejmującym fragment boru mieszanego z wiśnią karłowatą, który powstał na mocy Zarządzenia nr 22 Min. Leśn. i Przem. Drzewnego z dnia 31.01.1962 r.

Gmina Inowrocław

Gmina Inowrocław obejmuje obszar o powierzchni ewidencyjnej 17117 ha:

- grunty rolne zajmują obszar o powierzchni 15207 ha
- lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione 368 ha
- grunty zabudowane i zurbanizowane 768 ha
- grunty pod wodami 136 ha
- nieużytki 340 ha.

P – tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów
U – tereny zabudowy usługowej
US – tereny sportu i rekreacji

Przeznaczenie gruntów – P (dawniej PS) - 0,27 % powierzchni gminy

- Latkowo 2,5674 ha
- Sławęcinek 3,8132 ha
- Łojewo 11,9813 ha
- Krusza Zamkowa 1,99 ha
- Góra 46,39 ha

Przeznaczenie gruntów – U (dawniej UG, UR, U) - 0,11 % powierzchni gminy (bez uwzględnienia MNIU i UO)

- Jaksice 6,6894 ha
- Balczewo 3,46 ha

Przeznaczenie gruntów – US - 0,027 % powierzchni Gminy

- Orłowo 1,25 ha
- Gnojno 1,2399 ha
- Łojewo 0,54 ha
- Trzaski 0,4491 ha
- Radłówek 0,7505 ha
- Krusza Duchowna 0,40 ha

Tereny objęte obowiązującymi planami miejscowymi 1 325,44 ha (8%)

Gmina Rojewo

Gmina Rojewo obejmuje obszar o powierzchni ewidencyjnej 11958 ha:

- grunty rolne zajmują obszar o powierzchni 10949 ha
- lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione 3023 ha
- grunty zabudowane i zurbanizowane 393 ha
- grunty pod wodami 3 ha
- użytki ekologiczne 28 ha
- nieużytki 295 ha.

W przypadku gruntów niezabudowanych o przeznaczeniu PU grunty te występują na terenie Gminy Rojewo (0,00125%) - Jezuicka Struga teren o pow. 15 ha (stan na 31-12-2006).

Gmina Rojewo – miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego wydane po 2003r.

1. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów we wsi Glinno Wielkie - usługi w zakresie eksploatacji żwiru działka Nr 71
2. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów we wsi Glinki - przeznaczenie istniejącej zabudowy na cele mieszkalne działka Nr 65/1
3. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów we wsi Jarki - zabudowa domkami letniskowymi działki Nr 110/5, 112/4, 102/6, budowa elektrowni wodnej działki Nr 6/7, 89/1, 139,
4. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów we wsi Jarki - zabudowa letniskowa na działkach Nr 48, 1 i 102/6,
5. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów we wsi Płonkowo - zabudowa produkcyjno- usługowo-handlowa na działce Nr 1/1
6. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów we wsi Rojewo - terenu usług – stacja paliw na działce Nr 40/43

7. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów we wsi Ściborze - usługi stolarstwa działka Nr 70/4
8. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów we wsi Jez. Struga - osadnik ścieków działka Nr 230/1 LP
9. miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów we wsi Jez. Struga - cele produkcyjno – usługowe działka Nr 46/2, 46/3, 49, 50, 211.

Rozdział III Diagnoza problemów i potrzeb na obszarze objętym Planem Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego

Niniejszy rozdział prezentuje diagnozę zidentyfikowanych problemów i potrzeb w następujących obszarach: infrastruktura, edukacja, kultura, turystyka i rekreacja, gospodarka na terenie powiatu inowrocławskiego oraz obszarze poszczególnych gmin.

Obszary problemowe zdiagnozowane w przedmiotowym rozdziale pozwoliły na wskazanie projektów, które uznano jako priorytetowe do realizacji w latach 2008-2015.

Analiza SWOT Powiatu Inowrocławskiego w obszarach objętych Planem Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego na lata 2008-2015:

Infrastruktura techniczna

Wewnętrzne uwarunkowania rozwoju

Silne strony	**Słabości**
– dogodne położenie w sieci komunikacyjnej kraju, na przecięciu szlaków komunikacyjnych, – ważny węzeł komunikacyjny, – węzeł ruchu kolejowego, – dobra dostępność komunikacyjna, – stosunkowo gęsta sieć dróg, – dwie ważne drogi krajowe przebiegające przez miasto Inowrocław (K-25 i K-15), – dogodny dostęp do lotniska Bydgoszcz, – dobre warunki fizjograficzne do rozwoju energii odnawialnej, dobre warunki do rozwoju elektrowni wiatrowych, – dobrze rozwinięta infrastruktura zaopatrzenia w wodę do celów bytowych, – dogodne warunki do rozwoju transportu wodnego (szlak wodny Noteci i Gopła).	– zły stan infrastruktury drogowej, eksploatacyjne zużycie nawierzchni dróg, ich niedostosowanie do obecnego natężenia ruchu, niski poziom bezpieczeństwa, – niedostatek inwestycji drogowych-prorozwojowych, brak zintegrowanej strategii rozwoju układu komunikacyjnego na terenie powiatu, – brak obwodnic miast na terenie powiatu, – niewystarczający dostęp do internetu za pośrednictwem sieci szerokopasmowych, nierozwinięte usługi publiczne świadczone w drodze elektronicznej, – duża dysproporcja w rozwoju sieci kanalizacyjnej do wodociągowej, – niski poziom odzysku i unieszkodliwiania odpadów w innej formie niż składowanie, – deficyt wód dla rolnictwa w okresie wegetacji.

Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju

Szanse	**Zagrożenia**
– możliwość pozyskania środków unijnych na zadania z zakresu infrastruktury technicznej, – możliwość pozyskania środków	– słabnące znaczenie powiatu jako węzła transportowego (t. kolejowy, drogowy), – opóźnianie inwestycji drogowych ze względu na czynniki zewnętrzne

z innych źródeł zewnętrznych na kompleksową modernizację układu komunikacyjnego na terenie powiatu, – zaawansowana budowa regionalnej szerokopasmowej sieci informacyjnej, szansą na zbudowanie społeczeństwa informacyjnego na szczeblu lokalnym, – realizacja projektów infrastrukturalnych na zasadzie partnerstwa publiczno-prywatnego, – wykorzystanie istniejących szlaków wodnych do rozwoju transportu wodnego i turystyki.	tj. wydłużone procedury formalno-prawne, ograniczona dostępność środków finansowych.

Gospodarka

Wewnętrzne uwarunkowania rozwoju

Silne strony	**Słabości**
– wielobranżowy charakter gospodarki, – duże ośrodki przemysłowe zlokalizowane na terenie powiatu (np. Zakłady Tłuszczowe w Kruszwicy, Janikosoda, baza logistyczna Polomarket), – znacząca pozycja rynkowa i eksportowa niektórych przedsiębiorstw, – bogate zasoby surowcowe: soli kamiennej, kruszyw naturalnych, wapieni, – korzystna struktura obszarowa gospodarstw rolnych wykazująca tendencję zmian w kierunku gospodarstw dużych, – kształtująca się grupa gospodarstw producentów rolnych mogących konkurować na europejskim rynku rolnym, – wysoka aktywność rolników powiatu w wykorzystaniu środków unijnych, – dobrze rozwinięty handel hurtowy i detaliczny oraz przemysł, – dobre warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki, – wysoko rozwinięte rolnictwo indywidualne (wysoka bonitacja gleb), – dobre położenie w niewielkiej odległości od ośrodków przemysłowych i akademickich,	– słaby rozwój otoczenia instytucjonalnego biznesu na terenie powiatu, oraz utrudniony dostęp do kompleksowej informacji o terenach inwestycyjnych, – niska aktywność innowacyjna większości małych i średnich firm, – słabe przygotowanie dla lokalizacji inwestycji na terenie powiatu (planistyczne i infrastrukturalne) niewystarczająca ilość uzbrojonych terenów inwestycyjnych, – niewystarczający kapitał małych i średnich firm, – niska atrakcyjność powiatu dla potencjalnych inwestorów, – ograniczone możliwości dla inwestorów w przekwalifikowaniu charakteru użytkowania gruntów, – trudno dostępne lokalne instrumenty finansowe dla rozwoju przedsiębiorczości, – słabo rozwinięte zaplecze konferencyjno-szkoleniowe i hotelowe, – niedostatecznie wykorzystany potencjał turystyczny, historyczny, kulturowy, uzdrowiskowy i agroturystyczny.

– duża liczba ludności powiatu tworząca potencjalny rynek usług.	

Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju

Szanse	**Zagrożenia**
– duży udział sektora MŚP w gospodarce narodowej, – dynamiczny rozwój sektora budownictwa w skali kraju, – dostęp do finansowania zewnętrznego, – możliwość utworzenia dogodnych warunków do rozwoju podstrefy ekonomicznej, – duże możliwości inwestowania w rozwój obszarów wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 3013 – wzrost zapotrzebowania na żywność ekologiczną, – ustawa o partnerstwie publiczno-prywatnym szansą na realizację wspólnych przedsięwzięć sektora publicznego i prywatnego, – bliskość dynamicznie rozwijających się ośrodków Bydgoszczy i Torunia.	– nadmiernie skomplikowany i niespójny system prawny dotyczący działalności gospodarczej, – słaba dostępność do atrakcyjnych źródeł finansowania inwestycji rozwojowych firm, – nadmierny fiskalizm, – wysokie koszty pracy i kapitału. – dominująca rola aglomeracji bydgosko-toruńskiej w realizacji inwestycji współfinansowanych ze środków unijnych.

Sfera społeczna

Wewnętrzne uwarunkowania rozwoju

Silne strony	**Słabości**
– znaczny potencjał intelektualny tkwiący w mieszkańcach powiatu, – rozwinięta sieć samorządowych instytucji pomocy społecznej, – efektywność Powiatowego Urzędu Pracy w pozyskiwaniu środków z Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego, – silny ośrodek usług zdrowotnych w Inowrocławiu, – organizacje pozarządowe ważnym partnerem społecznym administracji ze względu na ich dynamiczność i aktywność obywatelską, – efektywne wykonywanie przez organizacje pozarządowe powierzonych zadań publicznych, – różnorodność szkół pod względem typów i specjalności kształcenia	– utrzymujące się wysokie bezrobocie, – rosnące bezrobocie wśród młodzieży, absolwentów, – niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych w szkołach na terenie powiatu, – niewystarczający rozwój bazy sportowej, – słaby rozwój szkolnictwa wyższego, – niska motywacja do przekwalifikowań osób w wieku produkcyjnym, – niedostateczna podaż pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich, – niewystarczająca dostępność Internetu dla gospodarstw domowych i podmiotów gospodarczych, głównie na terenach wiejskich, – emigracja młodych, wykształconych, przedsiębiorczych ludzi z powiatu,

(różnorodność oferty edukacyjnej), – bogate dziedzictwo kulturowe, znaczna liczba zabytków architektury – np. „Mysia Wieża" w Kruszwicy, Szlak Piastowski, Kalwaria Pakoska, drewniany kościół w Pieraniu, romańskie świątynie w Inowrocławiu, Kruszwicy i Kościelcu, – efektywnie działające instytucje kulturalne na terenie powiatu.	– małe perspektywy rozwoju dla młodych ludzi, – system profilaktyki i promocji zdrowia niewystarczająco dostosowany do zdiagnozowanych lokalnych zagrożeń zdrowia, – niedobór mieszkań komunalnych.

Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju

Szanse	**Zagrożenia**
– polityka rynku pracy w kierunku obniżenia kosztów zatrudnienia, – nowe źródła i instrumenty wsparcia rozwoju zasobów ludzkich ze środków UE, – coraz większa liczba osób o wysokim poziomie wykształcenia, – coraz większa liczba osób w wieku produkcyjnym, – możliwość pozyskania środków europejskich na kształcenie ustawiczne.	– utrzymywanie tendencji niskiego przyrostu naturalnego ludności, – pauperyzacja społeczeństwa, – wzrost kosztów kształcenia, – brak koherencji między wykształceniem, a możliwością zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, – zbyt małe środki finansowe na profilaktykę społeczną i zdrowotną, – niestabilna polityka zdrowotna państwa, – niewystarczające środki finansowe na zadania w zakresie likwidacji barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej.

Poniżej przedstawiamy problemy i potrzeby zidentyfikowane na obszarze poszczególnych gmin. Niniejszy materiał został opracowany w oparciu o informacje przekazane przez gminy.

Infrastruktura

Miasto Inowrocław

- niska przepustowość sieci drogowej miasta Inowrocław, zły stan dróg oraz niedostateczne połączenia z planowaną ogólnopolską siecią dróg ekspresowych oraz autostrad.
- brak obwodnicy Inowrocławia,
- opóźnienia w realizacji inwestycji z uwagi na zmiany w przyjętych planach finansowych zarządców dróg,
- brak nowych nawierzchni bitumicznych,
- szybkie tempo degradacji ulic,
- konieczność budowy i przebudowy zatok autobusowych,
- konieczność poprawy bezpieczeństwa w ruchu kołowym i pieszym,
- niewystarczająca ilość miejsc do parkowania,
- brak spójnej polityki zarządców dróg w zakresie gospodarki parkingowej,

– konieczność zwiększenia udziału energii pozyskanej ze źródeł odnawialnych,

– konieczność uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Inowrocław.

Gmina Kruszwica

- układ komunikacyjny Kruszwicy oparty na jednej arterii (drodze krajowej nr 62) jest niewydolny z uwagi na zbyt duże natężenie ruchu oraz podatny jest na blokowanie skrzyżowań tj. ul. Nadgoplańskiej i Kolegiackiej z ul. Kościuszki,
- zagrożenia spowodowane przewozem ładunków niebezpiecznych oraz ładunków transportu rolniczego jedyną dostępną trasą,
- na terenie gminy znajduje się kilka wsi oddalonych od dróg twardych oraz jakiejkolwiek komunikacji publicznej, tj. Ostrówek zlokalizowany na półwyspie Potrzymiech na J. Gople, Orpikowo oraz Janikowo,
- zły stan techniczny niektórych odcinków dróg,
- konieczność poprawy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej oraz urządzeń technologicznych oczyszczalni ścieków,
- występowanie zakłóceń w dostawie wody w okresie zwiększonego poboru wody,
- brak infrastruktury towarzyszącej (kanalizacji deszczowej),
- brak recyklingu odpadów i systemu segregacji odpadów.

Gmina Gniewkowo

- zły stan techniczny dróg gminnych i powiatowych na terenie gminy,
- konieczność zapewnienia bezpieczeństwa ruchu rowerowego i pieszego (budowa ścieżek rowerowych),
- konieczność uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, potrzeba rozdzielenia kanalizacji ogólnospławnej na kanalizację sanitarną i deszczową,
- brak recyklingu odpadów i systemu segregacji odpadów,
- zły stan komunalnych budynków mieszkalnych,
- konieczność powiększenia komunalnej bazy mieszkaniowej,
- słaby dostęp do internetu, zwłaszcza na wsiach.

Gmina Janikowo

- deficyt wód dla rolnictwa w okresie wegetacji,
- zły stan techniczny infrastruktury drogowej,
- brak recyklingu odpadów i kompleksowego systemu segregacji odpadów w tym niebezpiecznych,
- brak odpowiedniego zaopatrzenia w media terenów zdegradowanych w mieście Janikowie.

Gmina Pakość

- uciążliwości wywołane przez krzyżowanie się w centrum Pakości tras przelotowych, podwyższony stopień hałasu oraz emisja spalin przy drogach wojewódzkich stanowiących główny szlak tranzytowy,
- brak obwodnicy Pakości,

- zły stan techniczny niektórych odcinków dróg,
- duże opóźnienie rozwoju kanalizacji sanitarnej w stosunku do sieci wodociągowych,
- konieczność poprawy jakości środowiska (stanu wód podziemnych, gleby, powietrza, środowiska akustycznego).

Gmina Złotniki Kujawskie

- brak obejścia drogowego wsi gminnej Złotniki Kujawskie w ciągu drogi krajowej nr 25, wobec nasilającego się ruchu drogowego,
- brak dostatecznej liczby dróg gminnych o nawierzchni twardej,
- niedoinwestowanie w zakresie gospodarki wodno-ściekowej,
- brak sieci gazowej w gminie,
- konieczność ochrony wód powierzchniowych i gruntowych przed ich dalszym zanieczyszczeniem, wobec silnie wykształconej funkcji rolniczej oraz nie w pełni uregulowanej gospodarki ściekowej,
- zły stan techniczny niektórych dróg,
- konieczność powiększenia sieci lokalnych dróg oraz przystosowania do obecnych potrzeb,
- niewystarczający stopień skanalizowania gminy,
- nie w pełni zrekultywowane nieczynne wysypisko śmieci.

Gmina Dąbrowa Biskupia

- niski stopień skanalizowania gminy (ok. 35%),
- zły stan techniczny oczyszczalni ścieków nie spełniających norm w zakresie stabilizacji i zagęszczania osadów,
- zły stan techniczny niektórych odcinków dróg,
- konieczność poprawy bezpieczeństwa pieszych poprzez budowę chodników.

Gmina Inowrocław

- zły stan infrastruktury ochrony środowiska (konieczność rozbudowy kanalizacji oraz rekultywacja wysypiska odpadów), zły stan techniczny infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
- zły stan techniczny dróg gminnych,
- brak chodników przy drogach powiatowych,
- ograniczony dostęp mieszkańców do sieci internetowej,
- niedostatecznie rozwinięta sieć gazownicza,
- zły stan infrastruktury społecznej.

Gmina Rojewo

- zły stan infrastruktury drogowej oraz infrastruktury towarzyszącej,
- konieczność poprawy bezpieczeństwa pieszych poprzez budowę chodników,
- niedostateczny stan oświetlenia drogowego,
- zły stan techniczny infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,

- niedostateczny standard obiektów mieszkalnych, także na terenach predysponowanych do rozwoju agroturystyki.

Edukacja

Miasto Inowrocław

- niewystarczająca liczba stref rekreacji dziecięcej.

Gmina Kruszwica

- zbyt niskie środki finansowe na rozwój oświaty gminnej,
- brak pracowni specjalistycznych w szkołach,
- brak obiektów sportowo-rekreacyjnych placówek oświatowych (sale gimnastyczne).

Gmina Gniewkowo

- niedostateczna liczba odpowiednio wyposażonych pracowni specjalistycznych w szkołach, zwłaszcza wiejskich,
- konieczność termomodernizacji obiektów edukacyjnych,
- niewystarczająca infrastruktura sportowa przy szkołach,
- brak infrastruktury do uprawiania turystyki edukacyjnej (zielone szkoły, ścieżki edukacyjne itp.).

Gmina Janikowo

- brak dostatecznej infrastruktury dla sportu szkolnego (sale gimnastyczne posiadające odpowiednie wyposażenie),
- niedostateczne finansowanie oświaty szczególnie w zakresie dodatkowych zajęć edukacyjnych kształtujących i rozwijających umiejętności uczniów,
- rozwiązanie problemów wychowawczych młodzieży sprawiającej trudności (konflikty z prawem (zagrożenie narkotykami i alkoholem), brak postępów w nauce, wykluczenie).

Gmina Pakość

- brak obiektów turystyczno-kulturalnych podnoszących atrakcyjność gminy Pakość (sala widowiskowo-sportowa, kino, pływalnia),
- zbyt uboga oferta sportowo-rekreacyjna skierowana do młodzieży w gminie Pakość.

Gmina Złotniki Kujawskie

- brak obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy (stadion gminny, kryty basen, sala gimnastyczna),
- ograniczony dostęp dzieci i młodzieży do obiektów infrastruktury sportowej,
- niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.

Gmina Dąbrowa Biskupia

- zły stan obiektów infrastruktury oświatowej

Gmina Inowrocław

- brak obiektów sportowo-rekreacyjnych placówek oświatowych (sale gimnastyczne),
- niewystarczająca liczba obiektów dydaktycznych (sale lekcyjne),

- ograniczony dostęp mieszkańców gminy do czynnego uprawiania sportu.

Gmina Rojewo

- zbyt małe środki finansowe na rozwój oświaty gminnej,
- brak pracowni specjalistycznych w szkołach,
- mało rozwinięta baza sportowa,
- brak lub zły stan infrastruktury edukacyjnej.

Kultura, turystyka i rekreacja

Miasto Inowrocław

- niska aktywność turystyczna miasta Inowrocławia i zbyt małe znaczenie uzdrowiska w skali regionu,
- nierozwinięta oferta usług turystyczno-rekreacyjnych, mało rozwinięta baza noclegowa,
- niewystarczająca baza infrastruktury sportowej dla sportu masowego i wyczynowego,
- konieczność zwiększenia oferty sportowo-rekreacyjnej przeznaczonej dla dzieci i młodzieży,
- wolne tempo rewitalizacji przestrzeni miejskiej w Inowrocławiu,
- potrzeba renowacji budynków o wartości architektonicznej.

Gmina Kruszwica

- niewystarczające wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego na terenie gminy do rozwoju turystyki,
- konieczność rewitalizacji rynku starego miasta w Kruszwicy wpisanego do rejestru zabytków,
- konieczność wzbogacenia oferty usług turystycznych i poprawy ich jakości,
- niewystarczająca infrastruktura związana z żeglugą na Noteci i Gople,
- niewystarczająca liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych przeznaczonych dla dzieci i młodzieży,
- ograniczony dostęp do infrastruktury sportowej.

Gmina Gniewkowo

- brak obiektów turystyczno-kulturalnych podnoszących atrakcyjność gminy, tj. kino, pływalnia, muzeum,
- niewystarczająca promocja walorów historycznych i kulturowych ziemi gniewkowskiej,
- uboga oferta usług turystyczno-rekreacyjnych, mało rozwinięta baza noclegowa i agroturystyczna,
- niewystarczająca infrastruktura wypoczynkowo-rekreacyjna w Gniewkowie,
- niewystarczająca infrastruktura sportowa,
- zły stan techniczny i niedostateczna liczba świetlic wiejskich oraz placów zabaw,
- duża liczba zespołów pałacowo-parkowych wymagających odrestaurowania.

Gmina Janikowo

- niedostateczny rozwój infrastruktury turystycznej nad Jeziorem Pakoskim,
- zanieczyszczenie Jeziora Pakoskiego i nasilenie negatywnych skutków dla środowiska przyrodniczego,
- brak ścieżek rowerowych i urządzonych terenów do uprawiania rekreacji.

Gmina Pakość

- potrzeba renowacji zabytków pakoskich (m.in. Zespół Kalwaryjski, kolegiata w Kościelcu),
- utworzenie parku kulturowego „Kalwaria Pakoska" szansą na ożywienie turystyczne regionu i ochronę dziedzictwa kulturowego.

Gmina Złotniki Kujawskie

- zły stan techniczny zespołów pałacowo-parkowych wymagających odnowy i adaptacji na cele kulturalne i społeczne,
- brak urządzonych i zagospodarowanych w infrastrukturę turystyczną ścieżek rowerowych,
- zły stan techniczny i niewystarczająca liczba obiektów infrastruktury sportowej.
- znaczny stopień zanieczyszczenia jeziora Tuczno o dużej jak na warunki gminy atrakcyjności dla turystyki i rekreacji wodnej,
- bardzo niska lesistość obszaru gminy,
- niski stopień zainwestowania w zakresie infrastruktury turystyczno-wypoczynkowej,
- stosunkowo niski standard obiektów mieszkalnych na terenach predysponowanych do rozwoju agroturystyki.

Gmina Dąbrowa Biskupia

- niewystarczająca liczba oraz zły stan techniczny obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy (boiska sportowe, place zabaw dla dzieci, parki),
- zły stan techniczny kompleksów pałacowo-parkowych,
- uboga oferta programowa w zakresie kultury.

Gmina Inowrocław

- brak obiektów sportowo-rekreacyjnych przeznaczonych dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych (place sportowe i rekreacyjne, place zabaw),
- brak obiektów i wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej (potrzeba remontu i modernizacji świetlic wiejskich),
- niewystarczające wykorzystanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

Gmina Rojewo

- zły stan techniczny świetlic wiejskich oraz placów zabaw,
- brak placówek rozwijających lub promujących kulturę,
- uboga oferta usług turystyczno-rekreacyjnych,
- mało rozwinięta baza noclegowa,
- niewystarczająca infrastruktura sportowa,
- zły stan infrastruktury turystycznej,

- potrzeba renowacji budynków o wartości architektonicznej.

Gospodarka

Miasto Inowrocław

- niski poziom innowacyjności inowrocławskiej gospodarki zdominowanej przez branże tradycyjne,
- wysokie bezrobocie,
- brak kompleksowego przygotowania terenów inwestycyjnych.

Gmina Kruszwica

- niski poziom innowacyjności gospodarki zdominowanej przez branże tradycyjne,
- niekorzystne uwarunkowania dla rozwoju inwestycji, tj. niedostatki w infrastrukturze wodno-kanalizacyjnej, zły stan oczyszczalni ścieków, zły stan techniczny niektórych odcinków dróg,
- brak projektów kompleksowego uzbrojenia terenu pod inwestycje produkcyjno-usługowe.

Gmina Gniewkowo

- niski poziom innowacyjności gospodarki zdominowanej przez branże tradycyjne,
- duże bezrobocie, w tym długotrwałe, apatia i zagubienie bezrobotnych na rynku pracy,
- potrzeba rewitalizacji rynku i przywrócenia jego pierwotnej funkcji centrum handlowego,
- niekorzystne uwarunkowania dla rozwoju inwestycji, tj. niedostatki w infrastrukturze wodno-kanalizacyjnej, zły stan oczyszczalni ścieków, zły stan techniczny niektórych odcinków dróg,
- brak stałego dostępu do internetu w mniejszych miastach i miejscowościach.

Gmina Janikowo

- brak instalacji do nawodnień ciśnieniowych dla upraw rolniczych i warzywnych, co utrudnia produkcję rolną,
- problemy transportowe, bardzo zły stan dróg, brak obwodnicy umożliwiającej bezkolizyjny transport produkcji dużych zakładów pracy i centrum logistycznego Polomarket,
- konieczność opracowania założeń urbanistycznych miasta zdegradowanego zabudową tymczasową bez odpowiedniej analizy planistycznej.

Gmina Pakość

- niski poziom innowacyjności gospodarki zdominowanej przez branże tradycyjne,
- niekorzystne uwarunkowania dla rozwoju inwestycji, tj. niedostatki w infrastrukturze wodno-kanalizacyjnej, zły stan oczyszczalni ścieków, zły stan techniczny niektórych odcinków dróg,
- brak projektów kompleksowego uzbrojenia terenu pod inwestycje produkcyjno-usługowe,
- degradacja infrastrukturalna i architektoniczno-urbanistyczna terenów po byłych zakładach lniarskich.

Gmina Złotniki Kujawskie

- brak uzbrojonych terenów gminnych, możliwych do wykorzystania pod działalność inwestycyjną.

Gmina Dąbrowa Biskupia

- brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych,
- nieopłacalność produkcji rolnej,
- wąski asortyment roślin uprawnych,
- słabo rozwinięta działalność pozarolnicza: sektor usług i produkcji.

Gmina Inowrocław

- niekorzystne uwarunkowania dla rozwoju inwestycji, tj. niedostatki w infrastrukturze wodno-kanalizacyjnej, zły stan oczyszczalni ścieków, zły stan techniczny niektórych odcinków dróg.

Gmina Rojewo

- niski poziom innowacyjności gospodarki zdominowanej przez branże tradycyjne,
- niekorzystne uwarunkowania dla rozwoju inwestycji, tj. niedostatki w infrastrukturze wodno-kanalizacyjnej, zły stan oczyszczalni ścieków, zły stan techniczny niektórych odcinków dróg,
- brak projektów kompleksowego uzbrojenia terenu pod inwestycje produkcyjno-usługowe.

Rozdział IV System wdrażania, monitorowania i oceny

W systemie wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego Powiatu Inowrocławskiego funkcję koordynującą sprawować będzie Zespół Zadaniowy ds. Planu Rozwoju Lokalnego, skupiający reprezentantów Starostwa Powiatowego w Inowrocławiu, a także przedstawicieli samorządów gminnych powiatu inowrocławskiego, powołany w celu opracowania niniejszego dokumentu.

Zgodnie z naczelną zasadą europejskiej polityki regionalnej tj. zasadą partnerstwa w prace nad Planem Rozwoju Lokalnego zostali zaangażowani partnerzy społeczno-gospodarczy, a zatem przedstawiciele środowiska przedsiębiorców, instytucji otoczenia biznesu, sektora pozarządowego

Zespół Zadaniowy ds. Planu Rozwoju Lokalnego, w przypadku zmian w dokumentach programowych na poziomie wspólnotowym, krajowym i regionalnym będzie dokonywał weryfikacji dotychczasowych działań w dziedzinie realizacji projektów.

Do kompetencji zespołu będą należeć:

- opiniowanie i rekomendowanie uzupełnienia planu, propozycji jego zmian oraz kolejności wyboru projektów w ramach poszczególnych działań,
- monitorowanie postępu prac w zakresie realizacji bieżących zadań,
- przedkładanie pod obrady Rady Powiatu informacji na temat realizacji bieżących zadań oraz zadań już zakończonych,
- promowanie Planu Rozwoju Lokalnego podczas spotkań Rad Gminnych, Rady Powiatu, spotkań i konferencji szkoleniowych, a także w trakcie spotkań z partnerami społeczno-gospodarczymi,
- upowszechnianie informacji o Planie Rozwoju Lokalnego za pośrednictwem mediów lokalnych (dzienników lokalnych, portali internetowych) a także promowanie Planu na stronach internetowych Starostwa Powiatowego w Inowrocławiu.

Biuro Rozwoju i Inicjatyw Europejskich Starostwa Powiatowego w Inowrocławiu sprawować będzie funkcję Punktu Informacyjno-Konsultacyjno-Doradczego w zakresie funduszy strukturalnych dla potencjalnych beneficjentów z terenu powiatu inowrocławskiego. Od listopada 2007 r. pełni także funkcję Sekretariatu Partnerstwa Na Rzecz Zasobów Ludzkich Powiatu Inowrocławskiego.

Pełnomocnik ds. rozwoju lokalnego corocznie będzie przedkładał Radzie Powiatu informację o stanie zaawansowania prac w przedmiocie realizacji Planu Rozwoju Lokalnego, w szczególności w kwestii osiągania założeń przedmiotowego dokumentu.

Realizacja działań ujętych w Planie Rozwoju Lokalnego leży w gestii samorządów i innych podmiotów, jako wnioskodawców zaplanowanych zadań inwestycyjnych w niniejszym dokumencie.

Spis tabel

Tabela 1 Zestawienie liczby wypadków drogowych w latach 2004-2006 26
Tabela 2 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna w gminach na terenie powiatu inowrocławskiego (stan na 31.12.2006 r.) 27
Tabela 3 Energia elektryczna w powiecie inowrocławskim 31
Tabela 4 Sieć gazowa w powiecie inowrocławskim w latach 2003-2005 32
Tabela 5 Zabytki gminy Dąbrowa Biskupia 43
Tabela 6 Pomniki przyrody gminy Dąbrowa Biskupia 43
Tabela 7. Wykaz parków podworskich w gminie Inowrocław 47
Tabela 8. Wykaz parków wiejskich w gminie Inowrocław 47
Tabela 9 Liczba mieszkańców powiatu w rozbiciu na poszczególne gminy w latach 2000-2006 50
Tabela 10 Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), produkcyjnym i poprodukcyjnym wg płci w powiecie inowrocławskim w latach 2000-2006 52
Tabela 11 Saldo migracji w latach 2000-2006 52
Tabela 12 Pracujący wg płci w latach 2000-2006 53
Tabela 13 Pracujący łącznie z rolnictwem indywidualnym wg sektorów ekonomicznych 54
Tabela 14 Bezrobotni wg wieku 55
Tabela 15 Bezrobotni według wykształcenia 56
Tabela 16 Czas pozostawania bez pracy osób bezrobotnych 56
Tabela 17 Przedszkola - stan na dzień 1.09.2007 r. 58
Tabela 18 Liczba szkół podstawowych i gimnazjalnych na terenie powiatu inowrocławskiego 59
Tabela 19 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w 2006 r. (stan na 31.XII) 62
Tabela 20 Liczba gospodarstw rolnych zarejestrowanych w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa objętych dopłatami 65
Tabela 21 Liczba gospodarstw rolnych według prowadzenia działalności rolniczej według powiatów w 2002 r. 66
Tabela 22 Struktura zasiewów według powiatów w 2002 r. – udział % 67
Tabela 23 Użytkowanie gruntów w powiecie inowrocławskim 69

Materiały źródłowe

1. Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Regionalnych,
2. Informacje Wydziałów Starostwa Powiatowego w Inowrocławiu:
    a. Wydział Komunikacji i Dróg,
    b. Wydział Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami,
    c. Wydział Edukacji, Kultury, Sportu i Zdrowia,
    d. Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa,
    e. Biuro Rozwoju i Inicjatyw Europejskich,
    f. Stanowisko ds. Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych,
3. Informacje Powiatowego Urzędu Pracy w Inowrocławiu,
4. Informacje Publicznego Specjalistycznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Inowrocławiu,
5. Informacje Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Inowrocławiu,
6. Informacje Zarządu Dróg Powiatowych w Inowrocławiu,
7. Informacje Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Inowrocławiu,
8. Informacje Komendy Powiatowej Policji w Inowrocławiu,
9. Karty zadań otrzymane od wydziałów Starostwa Powiatowego w Inowrocławiu i jednostek organizacyjnych powiatu, samorządów gminnych i ich jednostek organizacyjnych, organizacji pozarządowych, instytucji okołobiznesowych.

Dokumenty planistyczne i strategiczne:

Powiat Inowrocławski

1. Strategia Rozwoju Powiatu Inowrocławskiego na lata 2007-2015 przyjęta uchwałą nr XIII/129/2007 Rady Powiatu Inowrocławskiego z dnia 27 grudnia 2007 r.
2. Wieloletni Plan Inwestycyjny Powiatu Inowrocławskiego na lata 2008-2010 przyjęty uchwałą nr XIII/130/2007 Rady Powiatu Inowrocławskiego z dnia 27 grudnia 2007 r.
3. Program współpracy Powiatu Inowrocławskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2008r przyjęty Uchwałą Rady Powiatu w Inowrocławiu Nr XII/122/2007 z dnia 6 grudnia 2007 r.

Miasto Inowrocław

1. Strategia Rozwoju Miasta Inowrocławia przyjęta uchwałą nr X/98/2003 Rady Miejskiej Inowrocławia z dnia 26 czerwca 2003 r.
2. Wieloletni Plan Inwestycyjny na lata 2007-2013 przyjęty uchwałą nr XIII/197/2007 Rady Miejskiej Inowrocławia z dnia 28 grudnia 2007 r. zmieniająca uchwałę nr VIII/124/2007 z dnia 20 czerwca 2007 r.

3. Miejska Strategia Rozwoju Transportu przyjęta uchwałą nr XXX/375/2005 Rady Miejskiej Inowrocławia z dnia 21 marca 2005 r. (zmiana: Uchwała Nr XXXIII/418/2005 Rady Miejskiej Inowrocławia z dnia 30 czerwca 2005 r. w sprawie zmian w Miejskiej Strategii Rozwoju Transportu)
4. Miejska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2006-2015 przyjęta uchwałą nr XLVI/559/2006 Rady Miejskiej Inowrocławia z dnia 29 września 2006 r.

Gmina Gniewkowo

1. Strategia Rozwoju Gminy Gniewkowo na lata 2007-2013 przyjęta uchwałą nr XVII/136/2007 Rady Miejskiej w Gniewkowie z dnia 27 grudnia 2007 r.
2. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Gniewkowo na lata 2007-2013 przyjęty uchwałą nr XVII/135/2007 Rady Miejskiej w Gniewkowie z dnia 27 grudnia 2007 r.
3. Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Gniewkowo na lata 2007-2013 przyjęty uchwałą nr XVI/126/2007 Rady Miejskiej w Gniewkowie z dnia 19 grudnia 2007 r.

Gmina Janikowo

1. Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Janikowo do 2010 r. przyjęta uchwałą nr XXII-195/2001 Rady Miejskiej w Janikowie z dnia 02 marca 2001 r.
2. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy i Miasta Janikowo przyjęty uchwałą nr XVI-98/2004 Rady Miejskiej w Janikowie ze zmianami z dnia 24 czerwca 2004
3. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Janikowa przyjęte uchwałą nr VII-50/2003 Rady Miejskiej w Janikowie z dnia 27 czerwca 2003 r.
4. Miejska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Janikowa przyjęta uchwałą nr XXVI-177/2005 Rady Miejskiej w Janikowie z dnia 25 sierpnia 2005 r.
5. Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarowania Odpadami przyjęty uchwałą nr XXVI-178/2005 Rady Miejskiej w Janikowie z dnia 25 sierpnia 2005 r.

Gmina Pakość

1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Pakość przyjęte uchwałą Rady Miejskiej w Pakości nr XII/83/99 z dnia 29 grudnia 1999 r.

Gmina Złotniki Kujawskie

1. Strategia Rozwoju Gminy Złotniki Kujawskie do roku 2020 przyjęta uchwałą nr XX/128/199 Rady Gminy Złotniki Kujawskie z dnia 9 września 1999 r.
2. Wieloletnie Programy Inwestycyjne na lata 2008-2014 – załącznik nr 3 do uchwały budżetowej nr XIII/100/2007 Rady Gminy Złotniki Kujawskie z dnia 20 grudnia 2007 r.
3. Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami Gminy Złotniki Kujawskie przyjęty uchwałą nr XXI/168/2004 Rady Gminy Złotniki Kujawskie z dnia 27 sierpnia 2004 r.

4. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Złotniki Kujawskie przyjęte uchwałą nr XXXVI/290/2006 Rady Gminy Złotniki Kujawskie z dnia 27 lutego 2006 r.
5. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2004-2015 przyjęta uchwałą nr XXIII/197/2004 Rady Gminy Złotniki Kujawskie z dnia 19 listopada 2004 r.

Gmina Dąbrowa Biskupia

1. Strategia Rozwoju Gminy Dąbrowa Biskupia na lata 2007 – 2013 przyjęta uchwałą nr VIII/47/2007 Rady Gminy Dąbrowa Biskupia z dnia 29 czerwca 2007 r.
2. Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Dąbrowa Biskupia na lata 2007 – 2013 przyjęty uchwałą nr VIII/46/2007 Rady Gminy Dąbrowa Biskupia z dnia 29 czerwca 2007 r.
3. Wieloletni Plan Inwestycyjny (Załącznik nr 6 do Budżetu Gminy Dąbrowa Biskupia na 2008r.) przyjęty uchwałą Nr XIII/81/2007 Rady Gminy Dąbrowa Biskupia z dnia 28 grudnia 2007 r.

Gmina Inowrocław

1. Projekt Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Inowrocław na lata 2008-2015
2. Projekt Wieloletniego Planu Inwestycyjnego Gminy Inowrocław na lata 2007-2010
3. Program Rozwoju Produktu Turystycznego oraz Kreacja Marki dla Gmin Nadnoteckich
4. Program Aktywizacji Gospodarczej Wybranych Obszarów Gminy Inowrocław przez Rozwój Turystyki
5. Planu Rozwoju Miejscowości: Balczewo, Cieślin, Czyste, Gnojno, Kłopot, Komaszyce, Krusza Duchowna, Krusza Zamkowa, Łąkocin, Łojewo, Sławęcinek przyjęty uchwałą nr XIII/69/2007 Rady Gminy Inowrocław z dnia 27 lipca 2007 roku
6. Stadium: Koncepcja Programowo Przestrzenna: Gospodarka Ściekowa dla Gminy Inowrocław, 2001
7. „Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenie Gminy Inowrocław" Program Funkcjonalno-Użytkowy, 2007

Gmina Rojewo

1. Strategia Rozwoju Gminy Rojewo na lata 2007 – 2013 przyjęta uchwałą nr XIII/72/2008 Rady Gminy Rojewo z dnia 4 lutego 2008 r.
2. Wieloletni Plan Inwestycyjny Gminy Rojewo na lata 2007-2013 przyjęty uchwałą nr XIII/73/2008 Rady Gminy Rojewo z dnia 4 lutego 2008 r.
3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rojewo przyjęte uchwałą nr XX/138/2000 Rady Gminy Rojewo z dnia 25 maja 2000 r.